

Rekabet Kurumu Başkanlığından;

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2020-3-024 (Soruşturma)
Karar Sayısı : 22-19/310-135
Karar Tarihi : 25.04.2022

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Birol KÜLE
Üyeler : Şükran KODALAK, Hasan Hüseyin ÜNLÜ, Ayşe ERGEZEN,
Cengiz ÇOLAK, Berat UZUN

B. RAPORTÖRLER : Çağlar Deniz ATA, Mehmet GERÇEK, Mehmet Mustafa ŞEREF
Harun ÇALI, Hasan Yıldray KARAYEL

C. BAŞVURUDA

BULUNAN : Ticaret Bakanlığı Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi
Genel Müdürlüğü
Dumlupınar Bulvarı No:151 Eskişehir Yolu 9. Km Ek Bina
Çankaya/ANKARA

D. HAKKINDA SORUŞTURMA

YAPILANLAR :

- Abaloğlu Yem Sanayi AŞ
Temsilcileri: Av. Ahmet SAĞLI, Av. Özgür Can GEÇİM
Maslak Mahallesi Eski Büyükdere Caddesi No:27 Daire:54 Kat:2
Sarıyer/İSTANBUL
- C.P. Standart Gıda ve Ticaret AŞ
Temsilcileri: Metin PEKTAŞ, Av. Ahmet ÖNDER,
Av. Derviş Boran BEYSÜLEN
Kızılırmak Mah. 1450 Sok. Ankara Ticaret Merkezi (ATM) B Blok
Kat:5 No:1/29 Çukurambar-Çankaya/ANKARA
- Matlı Yem Sanayi ve Ticaret A.Ş
Temsilcileri: Av. Gönenç GÜRKAYNAK, Av. Ali Kağan UÇAR,
Av. Kemal Korhan YILDIRIM
Yıldız Mah. Çitlenbik Sok. No:12 Beşiktaş/İSTANBUL
- Rtm Tarım Kimya San. ve Tic. AŞ
Temsilcileri: Prof. Dr. Aydın ÇELEN, Av. Murat DEMİR
Alacaatlı Mahallesi Ata Akabilge Sitesi A3 Blok No:61
Çankaya/ANKARA
- Erişler Yem San. ve Tic. AŞ
Temsilcisi: Av. Abdurrahim KATIPOĞLU
İstasyon Mah. Cumhuriyet Cad. Sema Sk. No:3/2 İlkadım/SAMSUN
- E.R. Yem Gıda Tarım Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti.
Temsilcisi: Prof. Dr. Aydın ÇELEN
Alacaatlı Mahallesi Ata Akabilge Sitesi A3 Blok No:61
Çankaya/ANKARA
- Gürsoy Yem Gıda ve Hayvancılık San. ve Tic. AŞ
Temsilcileri: Av. Prof. Dr. İsmail Yılmaz ASLAN,
Av. Dilay YEŞİLYAPRAK, Av. Orhan ÜNAL
Gazi Umur Paşa Sokak Bimar Plaza No: 38/8 Balmumcu 34349
Beşiktaş/İSTANBUL

- (1) **E. DOSYA KONUSU: Yem firmalarının anlaşma ve/veya uyumlu eylemde bulunmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'u ihlal edip etmediklerinin tespiti.**
- (2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Rekabet Kurumu (Kurum) kayıtlarına 13.04.2020 tarih, 3571 sayı ile intikal eden Ticaret Bakanlığı Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğü tarafından yapılan başvuru ile çeşitli tarihlerde Kuruma intikal eden gizlilik talebi bulunan CİMER başvurularında özetle;
- Yem sektöründe faaliyet gösteren çeşitli firmaların ve Burdur ilinde faaliyet gösteren yem bayilerinin aralarında anlaşarak yem fiyatlarına son 10 gün içerisinde iki kez zam yaptığı,
 - Burdur İl Müdürlüğü tarafından yapılan denetimde Selçuklu, Çamlı Ege, Toros firmalarının bayilerinin süt, buzağı büyütme ve besi yemlerinin alış-satış fiyatlarının tutanağa bağlandığı,
 - Konya Emirgazi'den yapılan 08.04.2020 tarihli başvuruda; son 20 günde yem firmalarının iki kez zam yaptığı, 50 kg yem fiyatının 90 TL olduğu; söz konusu fiyat artışlarının süt yemi ile besi yeminde gerçekleştiği, 50 kg'lık yem fiyatlarının 72 TL'den 95 TL'ye çıktığı, fiyat artışlarının 20.03.2020 tarihinden itibaren 6,5 TL, 4,5 TL ve 4,5 TL olmak üzere üç kez gerçekleştiği,
 - Konya Ilgın'dan yapılan 07.04.2020 tarihli başvuruda; fiyat artışlarının sürekli ve makullükten uzak olduğu; son bir ay içinde özellikle küçükbaş hayvanların besi, kuzu büyütme, süt yemlerinde ve büyükbaş hayvanların süt ve besi yemlerinde %10-11 zam olduğu,
 - Yemin temel olarak ağırlıklı girdisinin %80- 90 civarında arpa ve buğday olmak üzere pamuk küspesi gibi yerli ürünler olduğu, arpa ve diğer hububat ürünlerinin tedarikinin temmuz ve ağustos aylarında yapıldığı, aynı sezonda arpa hasatının da gerçekleştirildiği, hasat sebebiyle söz konusu aylarda fiyatların daha düşük olduğu, Ocak 2020 tarihinde arpa fiyatının 1550 TL/ton olduğu, Nisan 2020 tarihinde ise fiyatların 1450 TL/ton fiyatına düştüğü, yemde az miktarda¹ kullanılan soyanın ithal olduğu, soya fiyatlarının 15.03.2020 tarihinde 415 \$/ton iken 27.04.2020 tarihinde 480 \$/ton olduğu, soyanın çuvaldaki oranı düşünüldüğünde yem fiyatlarındaki artışın soya fiyatları ile gerekçelendirilemeyeceği, buna rağmen yem firmalarının girdilerin dolar kurundan etkilenmesini öne sürerek zam yaptığı,
 - Yem fiyatları ile döviz kurunun son 3 yıldaki durumuna ilişkin olarak 13.08.2018 tarihinde dolar kurunun 7.22 TL, yem fiyatların söz konusu tarihte 85 lira olduğu, 07.08.2019 tarihinde dolar kurunun 5.40 TL'ye düştüğü ancak yem fiyatlarının düşüşten aynı seviyede etkilenmeyerek 80 TL seviyesinde kaldığı, 21.04.2019 tarihinde dolar kurunun 6.78 TL olduğu ve yemin 90 TL'ye çıktığı, yem fiyatlarının dolar kuru ile paralel bir pozisyona sahip olmadığı, nitekim diğer bir girdi olabilecek mazot fiyatlarının oldukça düşük seyrettiği,
 - Türkiye'de 550 adet yem firmasının bulunduğu, bunlardan büyük olanların zam yaptığı zaman diğerlerinin de onlara uyduğu,
 - Konya Ereğli'den yapılan 13.04.2020 tarihli başvuruda; son bir ayda yem fabrikalarının çuval başına 10,5 TL zam yaptığı, süt fiyatının 2,23 TL/lt olduğu, bir çuval yemin fiyatının 90 TL olmasının hayvancılık faaliyetinde bulunan kişileri zorladığı, süt veren hayvanları kesime göndermek zorunda kalacakları belirtildiği;

¹ Alınan bilgilerde bir çuval yemin 50 kg olduğu, soyanın ise bir çuvalda en fazla bir kilo olabileceği ifade edilmiştir.

mart ayında bir çuval yemin fiyatının 83 TL olduğu, nisan ayında fiyatın 93 TL'ye çıktığı tüm firmaların yem fiyatlarında artış yaptığı, süt yemlerinin protein oranlarına göre (Protein 18, Protein 19, Protein 21) ayrıldığı, genel olarak süt yemlerinde "Protein 19"un tercih edildiği, süt fiyatlarında artış gerçekleşmiyorken yem fiyatlarındaki artışın üreticiyi mağdur ettiği,

- Elazığ'dan yapılan 20.04.2020 tarihli başvuruda, son on beş gün içinde hayvan yemi fiyatlarında artış olduğu, Abalıoğlu, CP Yem, Toros Yem gibi firmaların yem fiyatlarında %20 civarında zam yaptığı, yem girdilerinin ithalata bağlı olmadığı, süt, et ve tarım ürünleri üreticilerinin girdi fiyatlarındaki artışı satış fiyatlarına yansıtamadığı, Abalıoğlu, Toros, CP Yem, İpek Yem, Proyem, NewHope Yem gibi firmalar ile Tarım Kredi'nin büyük yem firmaları olduğu, bunların son yirmi günde iki gün arayla birbirlerini takip ederek zam yaptıkları, tüm yemlerin fiyatlarında artış gerçekleştiği, 100 hayvana sahip bir üreticinin aylık yem maliyetinin 18.000 TL arttığı,
- Yemin arpa, buğday, mısır, pamuk tohumu küspesi, ayçiçeği tohumu küspesi gibi yerel girdilerden oluştuğu, ayrıca içinde ağırlıklı oranı düşük olan soya ve katkı maddelerinin bulunabildiği, yerel girdilerin TMO'dan alındığı, firmalarca satın alınan ürünlerin hasat zamanında alınarak depolanması sebebiyle fiyatlarının daha düşük olduğu,
- 2018 yılında dolar kurunun yükseldiği süreçte yem fiyatlarının 62 TL/ton'dan 85 TL/ton'a çıktığı, dolar kurunun düştüğü dönemlerde fiyatların 80 TL/ton civarında seyrettiği, son yirmi günde ise fiyatların 100 TL/ton'a çıktığı,
- Ayrıca yem satışı yapan bayilerin birden fazla marka satabildiği, bazı markaların bölgesel olduğu, buna rağmen piyasada büyük firmaların fiyat belirlemede daha etkin olduğu, yem değiştirmenin hayvanlarda olumsuz etkiye yol açtığı, üretici farklı bir yeme geçerken hayvanlarının sütlerinde azalmalar gerçekleştiği, dolayısıyla üreticilerin farklı yeme geçmeyi tercih etmediği, bu durumun firmaları fiyat artışı yaparken cesaretlendirdiği

iddialarına yer verilerek, konu hakkında gereğinin yapılması talep edilmiştir.

- (3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Rekabet Kurulunun (Kurul) 21.05.2020 tarih ve 20-25/321-M sayılı kararıyla, yem firmalarının satış fiyatlarını birlikte belirlemek suretiyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u (4054 sayılı Kanun) ihlal edip etmediklerinin tespiti amacıyla aynı Kanununun 40. maddesinin birinci fıkrası uyarınca önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.
- (4) 11.02.2021 tarihinde başlayan önaraştırma kapsamında Başkanlık Makamının 07.02.2021 tarihli ve 20394 sayılı görev onayıyla yem piyasasında faaliyet gösteren Matlı Yem Sanayi ve Ticaret AŞ (MATLI), Abalıoğlu Yem Sanayi AŞ (ABALIOĞLU), Ankara Yem Sanayi AŞ (ANKARA YEM), Selçuklu Un ve Yem San. Tic. AŞ (SELÇUKLU), C.P. Standart Gıda San. ve Tic. AŞ (CP), Rtm Tarım Kimya San. ve Tic. AŞ (RTM), Makrovit Hayvan Besleme Teknolojileri San. ve Tic. AŞ (MAKROVİT) ve Türkiye Yem Sanayicileri Birliği'nde (TÜRKİYEM-BİR) yerinde inceleme yapılmış ve incelemeyi takiben söz konusu teşebbüslerden bilgi talebinde bulunulmuştur.
- (5) Önaraştırma kapsamında TÜRKİYEM-BİR'den sektörün işleyişine ve makroekonomik durumuna dair bilgi istenmiştir. Ayrıca dosya kapsamında WhatsApp yazışmaları vasıtasıyla tespit edilen telefon numaralarının kimlere ait olduğunun anlaşılması amacıyla Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan (BTK) bilgi talebinde bulunulmuştur. Talep edilen bilgiler doğrultusunda; CP'den gelen yazı 16.02.2021 tarih

ve 15148 sayı, ANKARA YEM'den gelen yazı 16.02.2021 tarih ve 15136 sayı, RTM'den gelen yazı 18.02.2021 tarih ve 15238 sayı, ABALIOĞLU'ndan gelen yazılar 22.02.2021 tarih ve 15361 sayı ve 09.03.2021 tarih ve 15805 sayı, SELÇUKLU'dan gelen yazı 22.02.2021 tarih ve 15364 sayı, MATLI'dan gelen yazı 23.02.2021 tarih ve 15440 sayı, TÜRKİYEM-BİR'den gelen yazı 24.02.2021 tarih ve 15474 sayı ve BTK'dan gelen yazı 05.03.2021 tarih ve 15728 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

- (6) Önaraştırma süreci sonunda hazırlanan 11.03.2021 tarihli ve 2020-3-024/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu Kurulun 18.03.2021 tarihli toplantısında görüşülmüş, toplantı sonucunda ABALIOĞLU, CP, MATLI, RTM, Erişler Yem San. ve Tic. AŞ (ERİŞLER), E.R. Yem Gıda Tarım Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti. (ÖDEMİŞ) ve Gürsoy Yem Gıda ve Hayvancılık San. Tic. AŞ (TOROS) hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi kapsamında 18.03.2021 tarihli ve 21-15/179-M sayılı Kurul kararı ile soruşturma açılmasına karar verilmiştir.
- (7) Soruşturma kararının ardından; 02.04.2021 tarihinde taraflara 4054 sayılı Kanun'un 43. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca soruşturma açıldığına dair bildirimde bulunulmuş; taraflardan 30 gün içinde ilk yazılı savunmalarını göndermeleri talep edilmiştir.
- (8) TOROS'un birinci yazılı savunması 26.04.2021 tarih ve 17395 sayı, ERİŞLER'in birinci yazılı savunması 27.04.2021 tarih ve 17430 sayı, MATLI'nın birinci yazılı savunması 05.05.2021 tarih ve 17694 sayı, RTM'nin birinci yazılı savunması 05.05.2021 tarih ve 17680 sayı, ABALIOĞLU'nun birinci yazılı savunması 05.05.2021 tarih ve 17699 sayı, CP'nin birinci yazılı savunması 06.05.2021 tarih ve 17704 sayı, ÖDEMİŞ'in birinci yazılı savunması 07.05.2021 tarih ve 17732 sayı ile Kurum kayıtlarına girmiştir.
- (9) Soruşturma sürecinde taraflardan muhtelif bilgi ve belgeler talep edilmiş; ERİŞLER'den gelen yazılar 28.06.2021 tarih ve 19027 sayı ve 19.08.2021 tarih ve 20473 sayı; RTM'den gelen yazılar 30.06.2021 tarih ve 19127 sayı ve 16.08.2021 tarih ve 20376 sayı; ÖDEMİŞ'den gelen yazılar 30.06.2021 tarih ve 19125 sayı ve 16.08.2021 tarih ve 20325 sayı; ABALIOĞLU'ndan gelen yazılar 30.06.2021 tarih ve 19133 sayı ve 20.08.2021 tarih ve 20497 sayı; MATLI'dan gelen yazılar 01.07.2021 tarih ve 19163 sayı; 13.08.2021 tarih ve 20283 sayı ve 16.08.2021 ve 20369 sayı; TOROS'dan gelen yazılar 01.07.2021 tarih ve 19167 sayı ve 16.08.2021 tarih ve 20332 sayı; CP'den gelen yazılar 07.04.2021 ve 16858 sayı, 20.08.2021 tarih ve 20518 sayı ve 02.09.2021 tarih ve 20805 sayı; TÜRKİYEM-BİR'den gelen yazı 24.08.2021 tarih ve 20556 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.
- (10) Ayrıca soruşturma döneminde CP, yem sektörü hakkında bilgi vermek amacıyla raportörlerden bir toplantı talebinde bulunmuş ve 26.08.2021 tarihinde CP temsilcileri ile Kurumunda yem sektörü üzerine bir toplantı gerçekleştirilmiştir.
- (11) Yürütülen soruşturma ile ilgili olarak hazırlanan, 20.09.2021 tarihli ve 2020-3-024/SR sayılı Soruşturma Raporu taraflara 4054 sayılı Kanun'un 45. maddesi gereğince tebliğ edilmiş ve soruşturma taraflarının ikinci yazılı savunmaları talep edilmiştir. Soruşturma Raporu ABALIOĞLU tarafından 24.09.2021 tarihinde, CP tarafından 30.09.2021 tarihinde, ERİŞLER tarafından 24.09.2021 tarihinde, ÖDEMİŞ tarafından 27.09.2021 tarihinde, TOROS tarafından 24.09.2021 tarihinde, MATLI tarafından 24.09.2021 tarihinde ve RTM tarafından 27.09.2021 tarihinde tebellüğ edilmiş olup, CP, ÖDEMİŞ, MATLI ve RTM 4054 sayılı Kanun'un 45. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ilave süre tanınması talebinde bulunmuş; bu doğrultuda 07.10.2021 tarihli ve 21-48/679-M sayılı

Kurul kararı ile CP, ÖDEMİŞ, MATLI ve RTM'nin ikinci yazılı savunmalarını sunmaları için mevcut yasal sürenin 30 gün uzatılmasına karar verilmiştir.

- (12) ABALIOĞLU'nun ikinci yazılı savunması 22.10.2021 tarih ve 22320 sayı, CP'nin ikinci yazılı savunması 29.11.2021 tarih ve 23289 sayı, ERİŞLER'in ikinci yazılı savunması 12.10.2021 tarih ve 21986 sayı, ÖDEMİŞ'in ikinci yazılı savunması 18.11.2021 tarih ve 23007 sayı, TOROS'un ikinci yazılı savunması 22.10.2021 tarih ve 22208 sayı, MATLI'nın ikinci yazılı savunması 22.11.2021 tarih ve 23082 sayı ve RTM'nin ikinci yazılı savunması 05.11.2021 tarih ve 22719 sayı ile süresi içinde Kurum kayıtlarına intikal etmiştir
- (13) Anılan teşebbüslerin ikinci yazılı savunmaları çerçevesinde hazırlanan 29.12.2021 tarihli ve 2020-3-024/EG sayılı Ek Görüş, Kurul üyeleri ve ilgili teşebbüslere tebliğ edilmiştir.
- (14) Bunun üzerine ABALIOĞLU, CP, ERİŞLER, ÖDEMİŞ, TOROS, MATLI, RTM tarafından muhtelif tarihlerde gönderilen üçüncü yazılı savunmalar Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.
- (15) 4054 sayılı Kanun'un 46. maddesi uyarınca sözlü savunma toplantısı yapılması hususunun görüşülmesi konusu 10.03.2022 tarihli Kurul toplantısında ele alınmış ve 22-12/192-M sayı ile sözlü savunma toplantısının 12.04.2022 tarihinde yapılmasına karar verilmiştir. Anılan tarihte sözlü savunma toplantısı gerçekleştirilmiştir.
- (16) Kurul; yürütülen soruşturma ile ilgili olarak düzenlenen Rapor'a, Ek Görüş'e, toplanan delillere, yazılı ve sözlü savunmalara ve incelenen dosya kapsamına göre nihai kararı tesis etmiştir.
- (17) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili Rapor ve Ek Görüş'te,

Haklarında soruşturma yürütülen;

1. Abalıoğlu Yem Sanayi AŞ,
2. C.P. Standart Gıda San. ve Tic. AŞ,
3. Matlı Yem Sanayi ve Ticaret AŞ,
4. Rtm Tarım Kimya San. ve Tic. AŞ,
5. Erişler San. ve Tic. AŞ,
6. E.R. Yem Gıda Tarım Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.,
7. TOROS Yem Gıda ve Hayvancılık San. Tic. AŞ

unvanlı teşebbüslerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri gözetilerek söz konusu teşebbüslere aynı Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrası ve Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar İle Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik hükümleri kapsamında idari para cezası uygulanması gerektiği sonuç ve kanaatine ulaşıldığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME, GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

I.1. Hakkında Soruşturma Yürütülen Taraflar

I.1.1. Abalioğlu Yem Sanayi AŞ (ABALIOĞLU)

- (18) Türkiye'nin ilk özel yem üreticisi olarak 1969 yılında üretime başlamıştır. Genel merkezi İzmir'de olan şirket üretim faaliyetlerini Denizli, Biga, Polatlı, Mersin, Samsun, Turgutlu, Konya ve Burdur'daki sekiz fabrikasında sürdürmektedir. Büyükbaş, küçükbaş ve kanatlı hayvan yetiştiriciliği için yem üretimi yapmaktadır. Abalioğlu Yem Soya ve Tekstil Sanayi Anonim Şirketi 28.02.2018 tarihinde kısmi bölünmüş ve yem faaliyetleri Abalioğlu Tarımsal Üretim Anonim Şirketi'ne devredilmiştir. 15.04.2021 tarihinde ise şirket unvanı Abalioğlu Yem Sanayi Anonim Şirketi olarak değiştirilmiştir. ABALIOĞLU, yem sektöründe ABALIM, piliç ve balık sektöründe LEZİTA markasıyla faaliyetlerine devam etmektedir. Teşebbüsün ortaklık yapısı ve yönetim kurulu üyeleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 1: ABALIOĞLU Ortaklık Yapısı

Ortağın Ticaret Unvanı / Adı Soyadı	Pay Oranı (%)
Filiz ABALIOĞLU	(.....)
Baha ABALIOĞLU	(.....)
ABALIOĞLU YAĞ SAN. VE TİC.A. Ş.	(.....)
TOPLAM	100,00
Kaynak: Teşebbüsten Elde Edilen Bilgiler	

Tablo 2: ABALIOĞLU Yönetim Yapısı

Adı-Soyadı	Görevi
Baha ABALIOĞLU	Yönetim Kurulu Başkanı
Pınar ABALIOĞLU	Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
Filiz ABALIOĞLU	Yönetim Kurulu Üyesi
Kaynak: Teşebbüsten Elde Edilen Bilgiler	

I.1.2. C.P. Standart Gıda San. ve Tic. AŞ (CP)

- (19) İstanbul Ticaret Sicil Müdürlüğüne C.P. Standart Gıda San. ve Tic. AŞ unvanı ile kayıtlı %100 yabancı sermayeli bir Türk şirkettir. Sermayesinin ve hisselerinin tamamı Tayland menşeli CPF Investment Limited'e aittir. CP Türkiye'deki faaliyetlerine 1988 yılında yem üretimi ile başlamış olup, 1991 yılında tavuk eti üretimini de portföyüne dahil etmiştir. Yem işkolunda, Ankara, Mersin (Tarsus), Tekirdağ (Hayrabolu), Bursa (İnegöl), Manisa (Turgutlu), Sakarya (Hendek) olmak üzere altı adet yem fabrikası ile üretim yapmaktadır.
- (20) Faaliyet alanlarını, kümes hayvanları etlerinin üretimi (taze veya dondurulmuş) (yenilebilir sakatları dahil), çiftlik hayvanları için hazır yem imalatı, kümes hayvanlarından yumurta üretilmesi, et ve kümes hayvanları etlerinden üretilen sosis, salam, sucuk, pastırma, kavurma et, konserve et, salamura et, jambon vb. tuzlanmış, kurutulmuş veya tütsülenmiş ürünlerin imalatı (yemek olanlar hariç), bakkal ve marketlerde yapılan perakende ticaret (belirli bir mala tahsis edilmemiş mağazalarda gıda, içecek veya tütün ağırlıklı perakende ticaret), belirli bir mala tahsis edilmemiş mağazalarda dondurulmuş gıda toptan ticareti oluşturmaktadır. Ortaklık yapısına ve yönetim kuruluna Tablo-3 ve 4'te yer verilmektedir.

Tablo 3: CP Ortaklık Yapısı

Ortağın Ticaret Unvanı / Adı Soyadı	Pay Oranı (%)
CPF Investment Limited	(.....)
Kaynak: Teşebbüsten Elde Edilen Bilgiler	

Tablo 4: CP Yönetim Yapısı

Adı-Soyadı	Görevi
Sompop MONGKOLPĪTAKSUK	Yönetim Kurulu Başkanı
Narong ONPOTA	Yönetim Kurulu Başkan Vekili
Paradon JĪNKUNTHONG	Yönetim Kurulu Başkan Vekili
Mehmet Ali TEKĪN	Yönetim Kurulu Üyesi
Yıldırım SUBAŞI	Yönetim Kurulu Üyesi
Kaynak: Teşebbüsten Elde Edilen Bilgiler	

I.1.3. Matlı Yem Sanayi ve Ticaret AŞ (MATLI)

- (21) Bursa Ticaret ve Sanayi Odasına Pro Yem Sanayi ve Ticaret AŞ unvanı ile kayıtlı bir Türk şirkettir. Hayvan yemi üretimine 1988 yılında Bursa Karacabey’de bulunan fabrikası ile başlamış olup; Proyem, Bilgi, Kabul markaları ile Bursa Karacabey’in yanı sıra; Konya, Tekirdağ, Manisa, Samsun, Gaziantep, Burdur ve Ankara illerinde bulunan tesislerinde üretimlerini gerçekleştirmektedir. Ortaklık yapısı ve yönetim kurulu üyeleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 5: MATLI Ortaklık Yapısı

Ortağın Ticaret Unvanı / Adı Soyadı	Pay Oranı (%)
Özer MATLI	(.....)
Önder MATLI	(.....)
TOPLAM	100,00
Kaynak: Teşebbüsten Elde Edilen Bilgiler	

Tablo 6: MATLI Yönetim Yapısı

Adı-Soyadı	Görevi
Özer MATLI	Yönetim Kurulu Başkanı
Önder MATLI	Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
Kaynak: Teşebbüsten Elde Edilen Bilgiler	

I.1.4. RTM Tarım Kimya Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi (RTM)

- (22) Konya Ticaret Odasına RTM Tarım Kimya Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi unvanı ile kayıtlı bir Türk şirkettir. RTM, 01.01.1992 tarihinde yem sektöründe faaliyetine Yeksaş Yem Katkı Maddeleri Pazarlama Ticaret AŞ olarak başlamıştır. Reva Yem, Tarpaş Yem, Konyem ve Redogs markaları ile 95 çeşit büyükbaş, küçükbaş, kanatlı hayvan yemi ve köpek maması üretmektedir. RTM’nin ortaklık yapısı ve yönetim kurulu üyeleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 7: RTM Ortaklık Yapısı

Ortağın Ticaret Unvanı / Adı Soyadı	Pay Oranı (%)
Aykut MÜFTÜOĞLU	(.....)
Mehmet İbrahim BELENLİ	(.....)
Emine ERGÜN	(.....)
Ali Yaşar TURGUT	(.....)
Banu KÜÇÜKARGUN	(.....)
TOPLAM	100,00
Kaynak: Teşebbüsten Elde Edilen Bilgiler	

Tablo 8: RTM Yönetim Yapısı

Adı-Soyadı	Görevi
Aykut MÜFTÜOĞLU	Yönetim Kurulu Başkanı
Kaynak: Teşebbüsten Elde Edilen Bilgiler	

I.1.5. Erişler Yem San. ve Tic. AŞ (ERİŞLER)

- (23) 1991 yılında Ortaköy/Silivri adresinde kurulan fabrikayla faaliyetine başlayan teşebbüs, 2008 yılında expander teknolojisine² geçmiştir. Teşebbüs üretilen yemleri deneyebilmek için 2002 yılında büyükbaş ve 2011 yılında ise küçükbaş hayvanlar için Ar-Ge faaliyetlerine başlamıştır. Ortaklık yapısı ve yönetim kurulu üyeleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 9: ERİŞLER Ortaklık Yapısı

Ortağın Ticaret Unvanı / Adı Soyadı	Pay Oranı (%)
Cevat ERİŞ	(.....)
İsmail ERİŞ	(.....)
Ali ERİŞ	(.....)
Ferhan ERİŞ	(.....)
Tuba ÇELİK	(.....)
Zehra Betül ERİŞ	(.....)
Cevat Eriş Tav. Tur. Dış Ticaret AŞ	(.....)
TOPLAM	100,00
Kaynak: Teşebbüsten Elde Edilen Bilgiler	

Tablo 10: ERİŞLER Yönetim Yapısı

Adı-Soyadı	Görevi
Cevat ERİŞ	Yönetim Kurulu Başkanı
İsmail ERİŞ	Yönetim Kurulu Başkan Vekili
Ali ERİŞ	Yönetim Kurulu Üyesi
Kaynak: Teşebbüsten Elde Edilen Bilgiler	

I.1.6. E.R. Yem Gıda Tarım Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti. (ÖDEMİŞ)

- (24) 2004 yılında Ayhan ER ve eşi Selvet ER tarafından bir aile şirketi olarak faaliyete başlamış, 2006 yılında "Ödemiş Yem" markası ile İzmir'in Ödemiş ilçesinde kurulan fabrikada yem üretimine geçmiştir. ÖDEMİŞ, üretimini tek fabrika ile yürütmektedir. Teşebbüsün ortaklık yapısı ve yönetim kurulu üyeleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 11: ÖDEMİŞ Ortaklık Yapısı

Ortağın Ticaret Unvanı / Adı Soyadı	Pay Oranı (%)
Ayhan ER	(.....)
Selvet ER	(.....)
TOPLAM	100,00
Kaynak: Teşebbüsten Elde Edilen Bilgiler	

Tablo 12: ÖDEMİŞ Yönetim Yapısı

Adı-Soyadı	Görevi
Ayhan ER	Yönetim Kurulu Başkanı
Kaynak: Teşebbüsten Elde Edilen Bilgiler	

I.1.7. Gürsoy Yem Gıda ve Hayvancılık San. Tic. AŞ (TOROS)

- (25) Toros Yem markası altında 30 yıldan uzun süredir faaliyetlerini sürdüren teşebbüs, ağırlıklı olarak Doğu Akdeniz, İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine hizmet vermektedir. Teşebbüsün ortaklık yapısı ve yönetim kurulu aşağıdaki gibidir:

² Expander teknolojisi; karma yemlerin peletleme öncesi doğru kombinasyon ile birlikte ısıl işlem ve basınç uygulayarak pelet kalitesinin artırılmasını, ideal nem düzeyinin korunmasını, depo süresinin ve yem hijyeninin artırılmasını, hayvan sağlığının daha iyi korunmasını, sindirilebilirlik oranının artırılmasını sağlayarak daha yüksek verim ve performans sağlamaktadır.

Tablo 13: TOROS Ortaklık Yapısı

Ortağın Ticaret Unvanı / Adı Soyadı	Pay Oranı (%)
Tankut GÜRSOY	(.....)
Günkut GÜRSOY	(.....)
Mukaddes İnci GÜRSOY	(.....)
Oğuz GÜRSOY	(.....)
Ali Baykal GÜRSOY	(.....)
Mustafa AKSOY	(.....)
TOPLAM	100,00
Kaynak: Teşebbüsten Elde Edilen Bilgiler	

Tablo 14: TOROS Yönetim Yapısı

Adı-Soyadı	Görevi
Tankut GÜRSOY	Yönetim Kurulu Başkanı
Günkut GÜRSOY	Yönetim Kurulu Başkan Vekili
Oğuz GÜRSOY	Yönetim Kurulu Üyesi
Ali Baykal GÜRSOY	Yönetim Kurulu Üyesi
Mustafa AKSOY	Yönetim Kurulu Üyesi
Kaynak: Teşebbüsten Elde Edilen Bilgiler	

I.2. İlgili Pazar

I.2.1. Pazara İlişkin Genel Bilgiler³

- (26) Hayvansal ürünler insan beslenmesinde kritik bir öneme sahip olup, ülkelerin gelişmişlik düzeyinin tespitinde kullanılan kriterlerden biri de bu ürünlerin tüketim miktarıdır. Hayvan yetiştiriciliği; hayvanın beslenme, barınma, veteriner hizmetlerinden yararlanması gibi gereklilikleri içeren ve bu gerekliliklerin yerine getirilmesinin sürdürülebilir üretim açısından önemli bir etkiye sahip olduğu maliyetli bir süreçtir. Hayvanların beslenme ihtiyacını karşılayan yemler ise üretimde işletme maliyetlerinin %50-70'ini oluşturmaktadır. Maliyetler içerisindeki bu yüksek pay nedeniyle yem fiyatlarında gerçekleşen bir artış hayvansal ürünlerin nihai fiyatları üzerinde doğrudan etkili olmaktadır.
- (27) Yem sektörü ürünleri, kaba yem ve karma yem olarak iki ana gruba ayrılmaktadır. Yem; birim ağırlığında hazmedilebilir besin maddeleri az ve selüloz oranı yüksek ise kaba yem, tersi durumda ise karma yem olarak adlandırılır. Kaba yemler de kendi içinde "sulu kaba yem" ve "kuru kaba yem" olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Taze yonca, fiğ, korunga, karışık bahçe otları, hasıl mısır, şeker pancarı küspesi, hayvan pancarı, korunga gibi yemler sulu kaba yemler kategorisinde bulunmakta, kuru yonca otu, kuru korunga otu, kuru fiğ otları, çayır otları ile sap-saman gibi yemler ise kuru kaba yem kategorisinde yer almaktadır. Kaba yemler ülkemizde genel olarak çayır ve meralardan üretilen yeşil yemler, konserve sebze meyve atıkları ve fabrika üretim atıkları olup geviş getiren hayvanların fizyolojisine uygun ve karma yem sindirimini kolaylaştıran yemlerdir.
- (28) Karma yem ise hayvanların çok miktarda ve nitelikli ürün verebilmelerini sağlayan organik ve inorganik maddelerin fabrika şartlarında belirli standartlara uygun olarak karıştırılması ile elde edilir⁴. Yem üretimi; hammaddenin alımı sonrasında, imalat

³ Sektöre ilişkin bilgiler yerinde incelemede teşebbüslerden alınan belgeler, teşebbüslerin göndermiş olduğu cevabı yazılar ve TÜRKİYEM-BİR Karma Yem Sanayi Raporu'ndan (2019) yararlanılarak oluşturulmuştur.

<http://www.yem.org.tr/DosyaMerkezi/karma%20yem%20sanayii%20raporu%202019.pdf>

⁴ İşbu raporda incelemenin konusu ile uyumlu biçimde, "yem" ile "karma yem" birbirlerinin yerine geçecek

planının istenilen rasyona⁵ göre oluşturulması, öğütme, karıştırma, peletleme⁶ ve paketleme süreçleri sonucunda gerçekleşmektedir. Bu üretim süreci içerisinde hammadde maliyetlerine enerji ve işgücü maliyetleri de dahil olmaktadır. Karma yem formlarının tümü, son işlem olan paketleme ya da dökme olarak üretim zincirini tamamladıktan sonra, ya depolanmakta ya da taşıma araçlarına yükleme yapılarak bayi veya hayvancılık işletmesine sevk edilmektedir⁷.

- (29) Bitkisel üretimden elde edilen hububatlar⁸, yağlı tohumlar ve bunların değerlendirildiği un sanayii, nişasta sanayii, yağ sanayii, etanol sanayii, gıda sanayii yan ürünü olan kepek, yağlı tohum küspeleri, damıtma sanayii posa ve artıkları gibi birçok yan ürün, vitamin ve mineraller gibi yem katkılarıyla karıştırılıp karma yeme dönüştürülmektedir. Bu karışım çok genel bir yaklaşım ile hayvanların türüne, belli dönemlerdeki ihtiyaçlarına ve en uygun maliyet esasına göre yapılmaktadır.
- (30) Karma yemler, küçükbaş ve büyükbaş hayvanlar, kümes hayvanları, balıklar ve ev hayvanlarına uygun olarak üretilmektedir. Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar için üretilen yemlerde;
- Tahıllar (arpa, buğday, çavdar, akdarı, yulaf),
 - Yağlı tohum küspeleri (ayçiçeği, fındık, pamuk, soya küspesi),
 - Hayvansal kökenli proteinler (balık, et-kemik, kan unları, tavuk ve mezbaha kalıntıları, kemik unu),
 - Değirmen artıkları (buğday kırığı, razmol, kepek, pirinç kepeği, bonkalite),
 - Bira fabrika atıkları (malt çimi, malt tozu),
 - Selektör altı bakliyat (mercimek, bakla vb. kırıkları) ile
 - Katkı maddeleri (vitaminler, mineraller, melas, tuz, mermer tozu, kireç taşı ilaçlar)
 - Kanatlı hayvanların yemlerinin üretiminde ise;
 - Tahıllar (arpa, buğday, çavdar),
 - Yağlı tohum küspeleri (ayçiçeği küspesi, pamuk tohumu, soya, yarfıstığı ve fındık küspeleri),
 - Hayvansal kökenli proteinler (balık, et-kemik, kan unları),
 - Enerji kaynakları (bitkisel yağlar) ile katkı maddeleri (vitaminler, mineraller, premiksler⁹, ilaçlar)

kullanılmaktadır.

- (31) Yem endüstrisinde hammaddeler tarımsal kaynaklardan ve yan sanayi ürünleri ile kalıntılardan elde edilmektedir. Yem endüstrisine hammadde sağlayan endüstriler; pirinç değirmenciliği, nişasta, fermantasyon (alkol ve bira), şeker, bitkisel yağ, yemeye hazır gıda (konserve, salça, meyve suyu vb.), et ve rafineriler, süt, mermer ve tuz, soda, gübre ve kimya endüstrisi gibi birçok ana ve yan sanayidir.

biçimde, aynı anlamda kullanılmıştır.

⁵ Bir hayvanın 24 saatlik bir periyot için besin maddeleri ve enerji gereksinimini sağlayan toplam yem miktarı.

⁶ Küçük parçacıklardan nemlendirme, ısıtma, sıkıştırma veya kombine olarak mekanik işlemler kullanılarak istenilen görünüş ve yapıda daha büyük parçacıkların elde edilmesi işlemi.

⁷ C. Akdeniz, İ. Ak, S. Boyar (2004) "Türkiye Karma Yem Endüstrisi ve Sorunları" https://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/ecb679fd35dcfd0_ek.pdf?tipi=14 Erişim Tarihi: 05.03.2021

⁸ Buğday, arpa, darı, çavdar, mısır gibi, un yapmaya yarayan (un veren) taneli bitkilerdir.

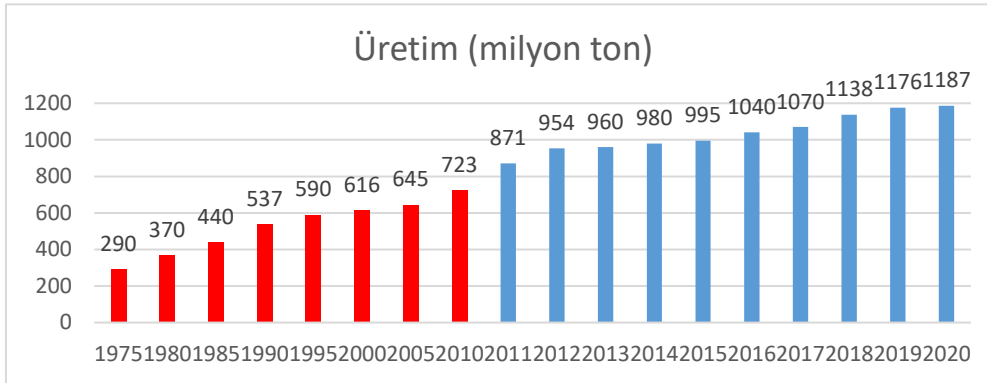
⁹ Vitamin ve mineral gibi etkin besin maddelerden oluşan karışımlardır.

- (32) Karma yem maliyet yapısı hammadde, üretim ve paketleme maliyetleri kalemlerinden oluşmakta olup en önemli maliyet kalemi hammaddedir¹⁰. Hammadde fiyatları; talep değişiklikleri, dönemsel kuraklık, spekülasyon hareketleri gibi küresel nedenlerle değişiklik gösterebilmektedir. Ülkemizde özellikle son yıllarda artmakta olan karma yem üretimi, bu süreçte girdi olarak kullanılan hammaddenin tamamının yerli üretimden karşılanamıyor olması nedeniyle bahsi geçen faktörlerden doğrudan etkilenmektedir. Diğer taraftan döviz kuru ve yurtiçi hammadde fiyatları da doğal olarak ithalat miktarı üzerinde belirleyici bir rol üstlenmektedir.
- (33) Yem hammaddelerinin (başta mısır ve soya olmak üzere) küresel emtia niteliği ve yurtiçi fiyat seviyesine etkileri göz önünde bulundurularak öncelikle dünya piyasasındaki arz ve talep koşulları ele alınmıştır.

I.2.2. Dünya Karma Yem Endüstrisi

- (34) Karma yem üretimi 1990 yılında dünyada 537 milyon ton seviyesinde gerçekleşmiş olup, 1990-2010 yılları arasında pazar yıllık %2 büyüme göstermiştir. 2010 yılından sonra hızlı bir büyüme trendine giren sektörde bu verinin yıllık %6'yı geçtiği görülmektedir. Bu büyüme trendi ile dünya karma yem üretimi 2020 yılında yaklaşık 1.2 milyar ton seviyesinde gerçekleşmiştir. Dünya karma yem üretim miktarları aşağıda Grafik-1'de yer almaktadır.

Grafik-1: Dünya Karma Yem Üretimi 1975-2020¹¹



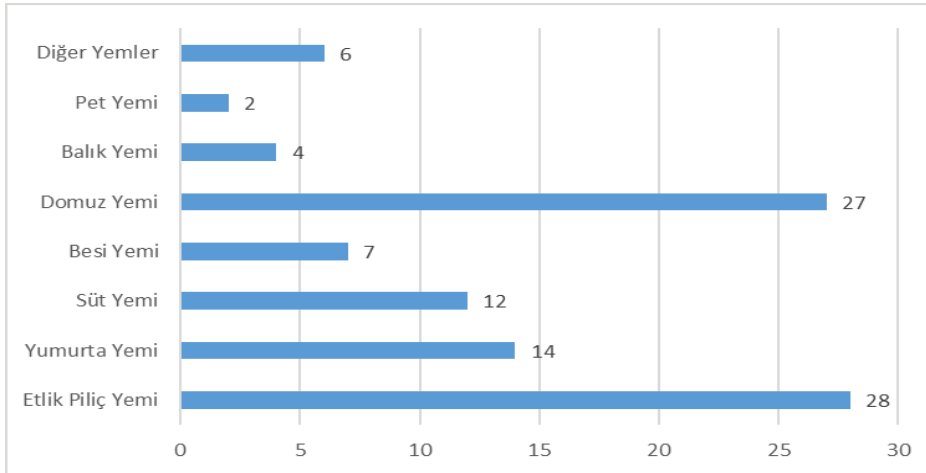
Kaynak: TÜRKİYEM-BİR, 2020, ALLTECH, 2020 ve <https://www.feedandadditive.com/global-compound-feed-industry-and-trends/>

- (35) Dünya yem üretiminin türlere göre dağılımına ise aşağıda Grafik-2'de yer verilmiştir:

¹⁰ Hammadde maliyetinin toplam maliyet içerisindeki yeri %90 seviyesine kadar çıkmakta olup, bunun da en az yarısı ithal hammaddelerden oluşabilmektedir.

¹¹ Kırmızı sütunlar beş yıllık, mavi sütunlar ise yıllık üretim artışlarını göstermektedir.

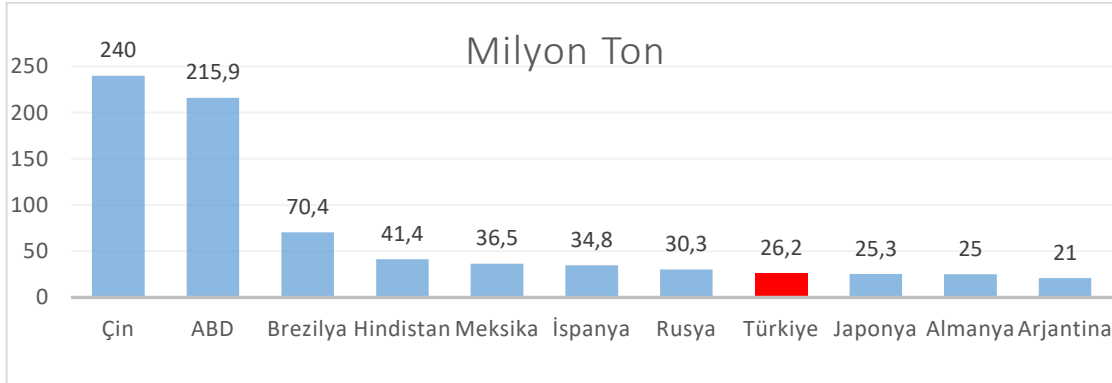
Grafik-2: Dünya Yem Üretimi Türleri Bazında (%)



Kaynak: TÜRKİYEM-BİR Karma Yem Sanayi Raporu 2019

- (36) Grafikten piliç yemlerinin (yumurta ve etlik piliç) toplam üretim içerisinde önemli bir ağırlığa (%42) sahip olduğu anlaşılmaktadır. Süt yemi ve besi yemi toplamı ise toplam üretimin %19'una karşılık gelmektedir.
- (37) Ülkeler bazında karma yem üretim miktarına bakıldığında ise 2020 yılında Çin'in 240 milyon tonla birinci, ABD'nin ise 215,9 milyon ton üretimle ikinci olduğu anlaşılmaktadır. Aynı yıl Türkiye yaklaşık 26 milyon ton üretimle dünya yem üretiminin %2,2'sini gerçekleştirmekte olup 8. büyük üretici konumundadır. 2020 yılına ait karma yem üretim miktarının ülkeler bazında dağılımına aşağıda Grafik-3'te yer verilmektedir.

Grafik-3: 2020 Yılı için Ülkeler Bazında Karma Yem Üretim Miktarları

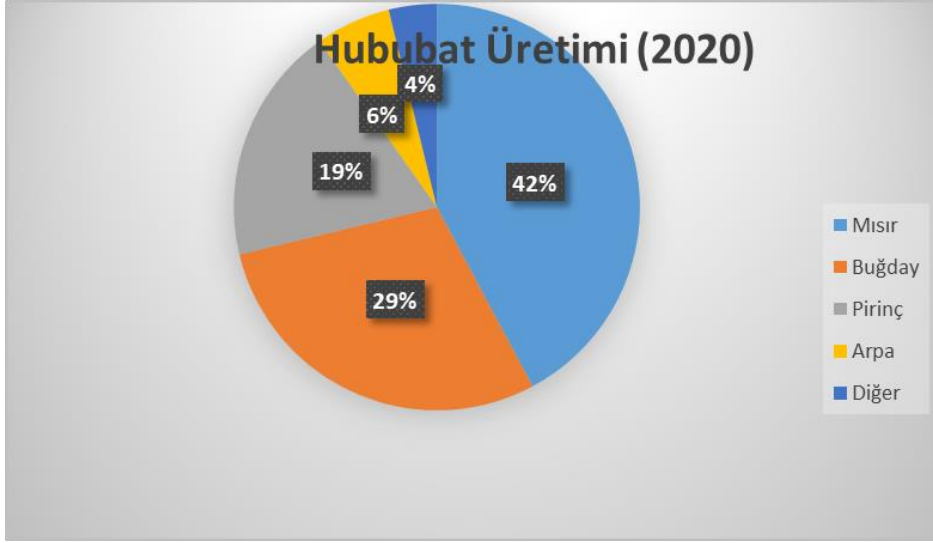


Kaynak: TÜRKİYEM-BİR Cevabi Yazı ve <https://www.feedandadditive.com/global-compound-feed-industry-and-trends/>

- (38) Karma yem üretiminde hububat ve yağlı tohumlar yan ürünleri ile birlikte en önemli girdiyi teşkil etmektedir.
- (39) 2020 yılında dünya hububat üretimi 2.21 milyar ton olarak gerçekleşmiştir¹². Üretimin 412 milyon tonu ABD'de, 402 milyon tonu Çin'de, 318 milyon tonu AB'de, 151 milyon tonu Hindistan'da ve 114 milyon tonu Rusya'da gerçekleşmiştir. Toplam üretimin yaklaşık %44'ü yem sanayisinde kullanılmaktadır. Bu üretimin türlere dağılımına ise aşağıda Grafik-4'te yer verilmektedir.

¹² Hububat üretim miktarına ilişkin bilgiler International Grains Council (IGC) derlenmiştir. IGC'nin 26 Ağustos 2021 tarihli tahmininde 2021 yılında toplam üretimin 2,213 milyar ton ile bir önceki yıla benzer seviyede gerçekleşeceğini tahmin etmektedir.

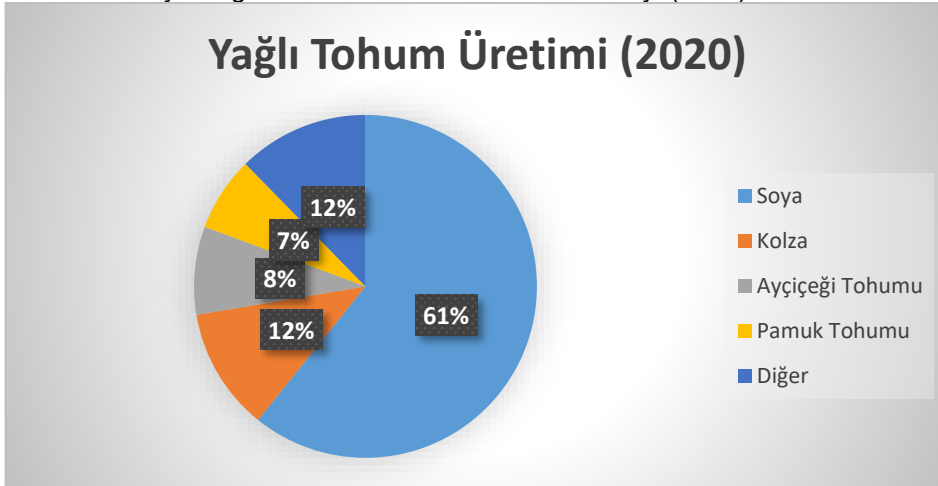
Grafik-4: Dünya Hububat Üretiminde Ürünlerin Payı (2020)



Kaynak: <https://www.statista.com/statistics/263977>

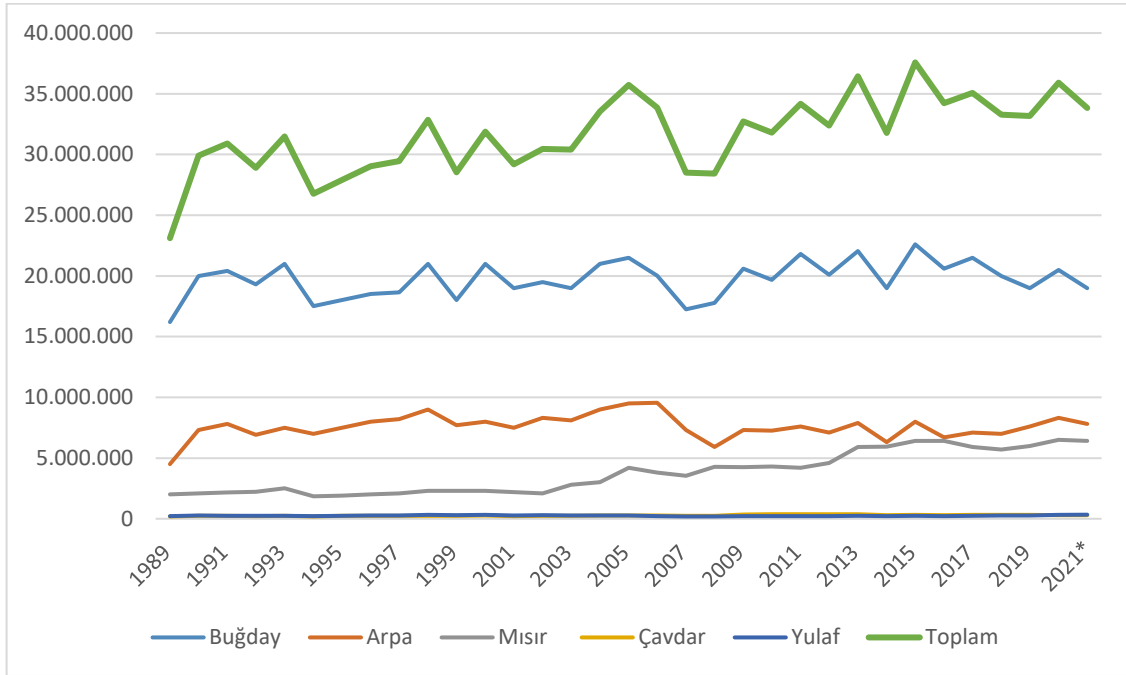
- (40) Karma yem üretiminin bir diğer önemli girdisi yağlı tohumlar ise 2020 yılında 580,5 milyon ton üretilmiştir. Dünya yağlı tohum üretiminde ilk sırada 333,7 milyon ton üretimiyle Brezilya, ikinci sırada 107 milyon ton üretimi ile ABD, üçüncü sırada 62 milyon ton üretimiyle Çin bulunmaktadır. Bu üç ülkeyi sırasıyla Arjantin ve Hindistan takip etmektedir. Anılan 5 ülke dünya yağlı tohum üretiminin %67'sini gerçekleştirmektedir. Dünya yağlı tohum üretiminin türlere dağılımına ise aşağıda Grafik-5'te yer verilmektedir.

Grafik-5: Dünya Yağlı Tohum Üretiminde Ürünlerin Payı (2020)



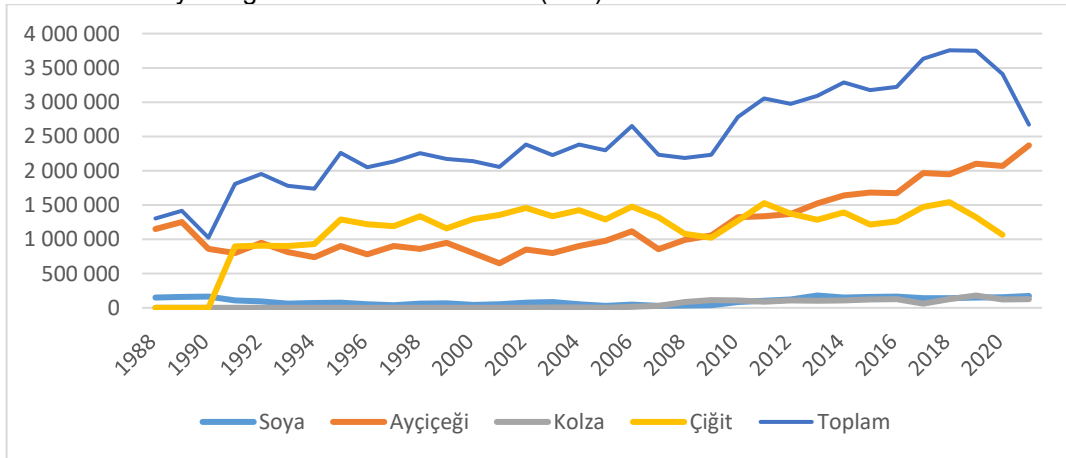
I.2.3. Türkiye Karma Yem Endüstrisi

- (41) Türkiye'nin hububat üretimi 30,5 milyon ton seviyesinden 30 yıl boyunca 36 milyon ton seviyesine çıkabilmiştir. Özellikle yerli buğday ve arpa üretiminde iklim koşullarına bağlı olarak dönemsel artış ya da azalmalar olmasının yanında, bütüne bakıldığında mısır dışındaki ürünlerin üretiminde önemli bir gelişme görülmemektedir. Aşağıda yer verilen grafikte yıllar itibarıyla Türkiye'de hububat üretim miktarları gösterilmektedir. Ülke içinde en fazla üretimi yapılan hububat buğday olmakla birlikte, üretim miktarının sürekli dalgalanmakta olduğu görülmektedir.

Grafik-6: Türkiye Hububat Üretimi (Ton)¹³

Kaynak: TÜİK verileri baz alınarak hesaplanmıştır.

- (42) Karma yemin diğer bir önemli hammaddesi olan yağlı tohum üretiminin ise 30 yıllık dönemde 2,5 milyon ton seviyesinden 3,5 milyon ton seviyesine geldiği görülmekle birlikte, 2020 yılı ayçiçeği üretimi yaklaşık 2 milyon ton, çığit üretimi 1 milyon ton, soya fasulyesi üretimi 155 bin ton, kolza üretimi ise 121 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanan 2021 yılı için tahmini verilere baktığımızda ise ayçiçeği üretimi yaklaşık 2,4 milyon ton, soya fasulyesi üretimi 175 bin ton, kolza üretimi ise 125 bin ton olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir. Aşağıdaki grafikte yıllar itibarıyla Türkiye yağlı tohumlu bitki üretimine yer verilmektedir. Grafikte görüleceği üzere, en fazla üretimi yapılan yağlı tohum bitkisi ayçiçeği ve çığit olmakla birlikte, incelenen dönemin tamamı bakımından üretim miktarının -dalgalanma göstermekle birlikte- genel eğilimin artış yönünde olduğu görülmektedir.

Grafik-7: Türkiye Yağlı Tohumlu Bitki Üretimi (Ton)¹⁴

Kaynak: TÜİK verileri baz alınarak hesaplanmıştır.

¹³ 2021 yılı verileri tahminidir.

¹⁴ 2021 yılı verileri tahminidir

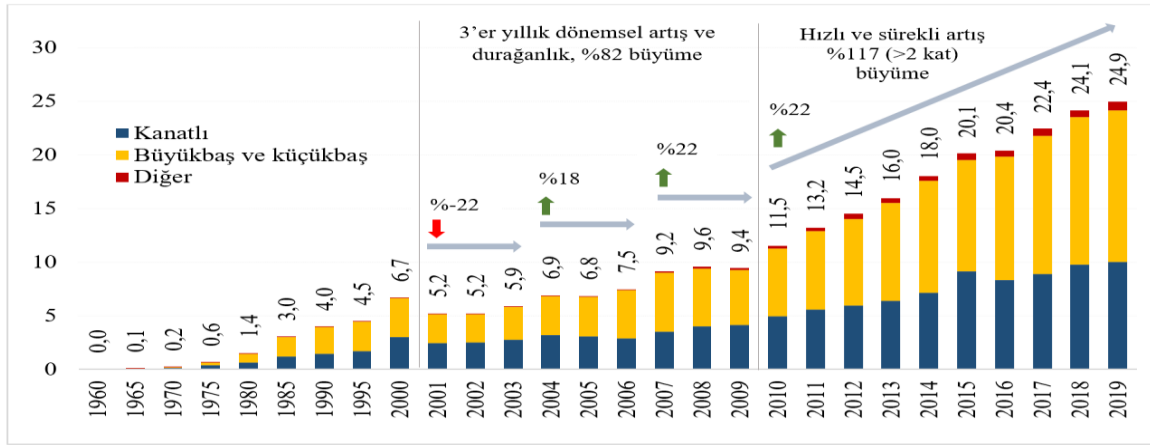
- (43) Aşağıdaki tablo ve grafiklerde, Türkiye’de türlerine göre karma yem üretim miktarları verilmektedir. Görüldüğü üzere, üretimi en çok yapılan karma yem türleri sırasıyla büyükbaş-küçükbaş, kanatlı ve diğer yem türleri şeklindedir. Büyükbaş-küçükbaş hayvanlar, kanatlı hayvanlar ve diğer yemlere bakıldığında 2019 yılında sırasıyla 14 milyon ton, 10 milyon ton ve 800 bin ton ile toplam 24 milyon ton üretim hacmine ulaşmıştır. Bu rakamlar 2020 yılında sırasıyla 15 milyon ton, 10 milyon ton ve 1,1 milyon ton olup toplam üretim hacmi ise yaklaşık 26 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 15-Türkiye’de Türlerine Göre Karma Yem Üretimi (Bin Ton)

			2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kanatlı	Et tavuğu	Etlik Cıvciv	653	661	1.178	1.307	1.456	1.501	1.427	1.785	1.519	1.657	1.955	1.823	1.810
		Etlik Piliç	1.260	1.466	2.415	2.724	2.768	2.582	2.553	2.995	3.048	3.097	3.351	3.540	3.586
		Toplam	1.912	2.127	3.594	4.031	4.224	4.084	3.980	4.780	4.566	4.754	5.306	5.363	5.397
	Yumurta yemleri	Yumurta-Cıvciv	36	25	56	68	62	69	136	144	184	216	173	167	141
		Piliç Büyütme	51	41	60	57	66	66	99	118	124	150	131	141	99
		Piliç Geliştirme	20	14	24	19	18	30	40	75	79	100	91	77	69
		Kafes Tavuğu	535	361	503	565	639	806	1.340	1.958	1.337	1.719	1.859	2.081	1.688
		Yumurta	102	96	178	245	274	632	865	1.123	1.234	1.185	1.346	1.363	1.718
		Toplam	745	537	821	954	1.059	1.602	2.481	3.417	2.958	3.370	3.601	3.828	3.716
	Diğer	Damızlık Tavuk	275	271	437	486	526	539	503	725	604	564	623	608	671
		Hindi	81	120	110	110	145	131	145	166	162	180	223	207	211
		Diğer kanatlı						15	23	21	19	15	14	28	36
		Toplam	356	391	548	596	671	685	672	912	785	759	860	843	919
	Toplam		3.012	3.054	4.962	5.581	5.954	6.371	7.132	9.109	8.309	8.883	9.767	10.035	10.033
	Büyükbaş ve küçükbaş	Kuzu-Buzağı	170	234	454	544	621	669	745	967	1.033	1.175	1.200	1.164	1.299
Besi		1.608	1.452	2.311	2.837	3.064	3.062	3.782	3.764	4.214	5.061	5.538	5.922	6.368	
Süt		1.828	2.033	3.537	3.898	4.393	5.195	5.658	5.433	5.900	6.255	6.541	6.618	7.096	
Diğer							202	257	263	354	416	463	372	350	
Toplam		3.607	3.719	6.302	7.279	8.079	9.127	10.442	10.427	11.502	12.906	13.742	14.076	15.115	
Diğer	Balık	41	55	185	239	300	355	356	376	461	513	446	589	634	
	Diğer	2	6	53	62	156	108	74	194	130	117	190	239	489	
	Toplam	43	61	237	302	456	464	429	569	591	630	636	828	1.123	
Genel Toplam		6.662	6.834	11.501	13.162	14.489	15.962	18.004	20.105	20.402	22.418	24.144	24.939	26.272	

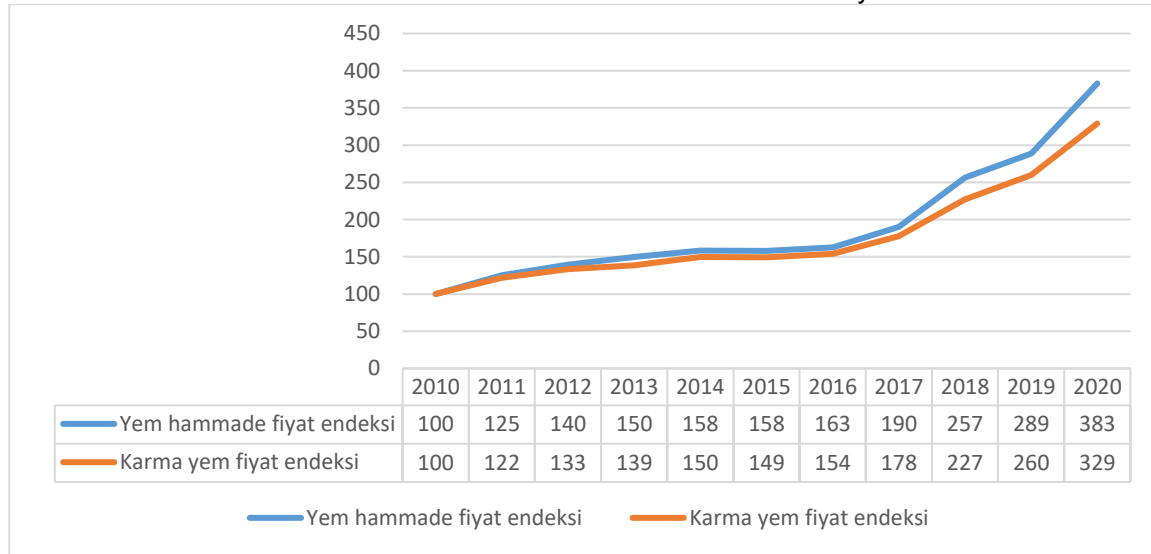
Kaynak: TÜRKİYEM-BİR, 2020; Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü (GKGM), 2020 ve TÜRKİYEM-BİR Cevabi Yazı (Belge-79)

Grafik-8:Türkiye'de Türlerine Göre Karma Yem Üretimi (Milyon Ton)



Kaynak: TÜRKİYEM-BİR, 2020; GKGM, 2020

- (44) Yem endüstrisinde hammadde maliyetleri, toplam maliyetlerin %80 ila 90'ına karşılık gelmektedir¹⁵. Bu nedenle hammadde ve yem fiyatları arasında oldukça sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Aşağıda Grafik-9'da sunulan yem hammadde/fiyat endeksi de bu ilişkiyi ortaya koymaktadır:

Grafik-9: 2010-2020 Yılları Arasında Yem Hammadde ve Karma Yem Fiyat Endeksi¹⁶

Kaynak: TÜRKİYEM-BİR Cevabi Yazı

- (45) Ülkemizde karma yem endüstrisinde kullanılan hammaddelerin yurtiçi tüketimi karşılayamaması¹⁷ nedeniyle özellikle yağlı tohumlar ve küspeleri, kepekler, mısır, mısır türevleri gibi bazı hammaddelerin ithalatı yıllar itibarıyla artmıştır. Aşağıdaki grafikte yem hammaddeleri için yapılan toplam ithalat miktarı ve değeri verilmektedir.

¹⁵ <https://www.tarimdunyasi.net/2021/02/06/yemciler-endiseli-hayvanciligin-gelecegi-tehlikede/> Erişim Tarihi: 06.03.2021.

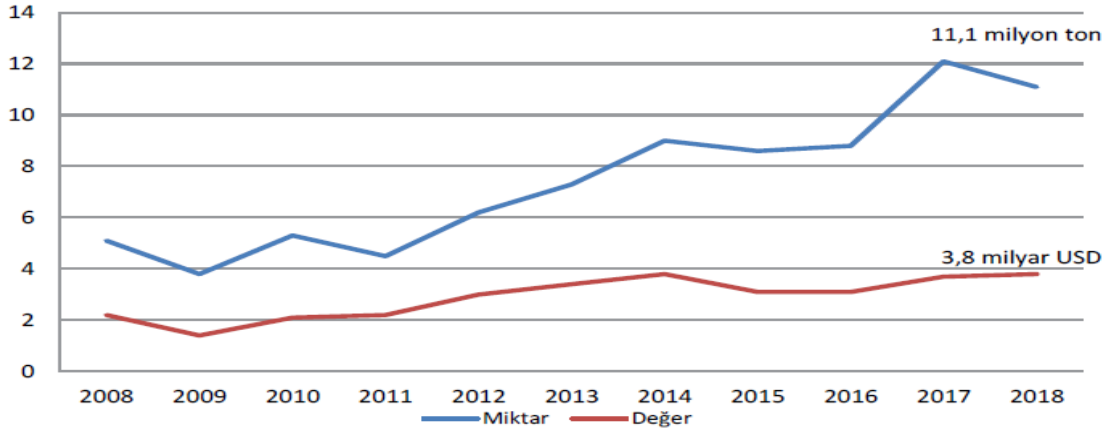
¹⁶ <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/blog/en/main%20menu/analyses/red%20meat%20prices%20in%20turkey>

¹⁷ Söz konusu endeks hesaplanırken 2010 yılı baz alınmış olup, anılan yıllar için hammadde fiyatları ile karma yem fiyatlarının ortalamaları kullanılmıştır.

¹⁸ Karma yem endüstrisinde üretilen yemlerin ise neredeyse tamamı -2018 yılı için %98,4- iç pazarda tüketilmektedir. Karma yem ithalatının da oldukça sınırlı -2018 yılı için %1'in altında- olduğu görülmektedir.

22-19/310-135

Grafik-10: Yem Hammaddeleri İthalatı (Milyon Ton) Ve Değeri (Milyar USD)



Kaynak: TÜİK verilerinden derlenmiştir

- (46) Yem hammaddeleri ithalatı yıllar içerisinde artan bir seyir izlemektedir. 2017 yılında 12 milyon tona ulaşan ithalat miktarı 2018 yılında bir miktar azalışla 11 milyon ton civarında gerçekleşmiştir. İthalata ödenen toplam bedel ise 2013-2018 yılları arasında 3-4 milyar ABD Doları (Dolar) aralığında görece daha durağan bir seyir izlemiştir. 2018 yılında hububat rekoltelerindeki¹⁸ azalma, döviz kurundaki ve faiz oranlarındaki artışlar, ABD-Çin arasındaki ticari gerilim nedeniyle Çin'in Türkiye'nin ithalat pazarlarına ağırlık vermesi gibi nedenlerle hammadde fiyatlarının arttığı görülmektedir. Aşağıdaki grafiklerde en önemli iki yem hammaddesi olan mısır ve soya fasulyesinin uluslararası emtia piyasası fiyatlarına Dolar bazında yer verilmektedir:

Grafik-11: Yem Hammaddeleri Uluslararası Fiyat Düzeyi



¹⁸ Ekilen üründen elde edilen yıllık toplam tarımsal ürün miktarı



Kaynak: Business Insider, markets.businessinsider.com

- (47) Yem sanayinde kullanılan temel girdiler özellikle küresel pandemi etkisiyle son yıllarda Dolar bazında artış göstermiştir. Mısır (darı) fiyatlarında 2020 Temmuz ayında başlayan artış, 2021 Mart ayında da devam etmekte olup ürün fiyatındaki artış Dolar cinsinden %170'ler seviyesine ulaşmıştır. Soya fiyatında da 2020 Nisan ayında başlayan benzer artış 2021 Mart ayı itibarıyla %100 mertebesinde gözlemlenmektedir.
- (48) Özellikle besi yemi ile kırmızı et fiyatları arasında yakın ilişki bulunmakta olup, yem fiyatlarındaki yükseliş kırmızı et fiyatlarını da etkilemektedir. Bu nedenle pandemi öncesinde de yem hammadde fiyatlarının aşırı artışını önlemek adına Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) tarafından belli dönemlerde arpa ile mısır ithalatı yapılarak ithal edilen ürünler karma yem sanayiine arz edilmiş ve kepek ile küspelerde gümrük vergileri 10.08.2018 itibarıyla sifıra indirilmiştir. Bu önlemlere rağmen yem hammaddeleri ve karma yem fiyat artışlarının devam ettiği görülmektedir. Aşağıdaki tabloda önde gelen yem hammaddelerinin yıllar itibarıyla fiyatlarına yer verilmektedir. 2018-2019 yılları arasındaki hammadde fiyatlarındaki değişime bakıldığında özellikle soya küspesi, kanola küspesi, ATK (36 protein) gibi bazı ürünlerde azalış meydana gelirken; mısır, arpa, tam yağlı soya, buğday kepeği gibi ürünlerde artış olduğu görülmektedir.

22-19/310-135

Tablo 16: Yıllar İtibarıyla Yem Hammaddesi Tahmini Yurt İçi Satış Fiyatları (TL/Ton)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mısır	476	615	582	634	713	709	728	840	951	1.171	1.453
Arpa	413	516	608	625	700	688	745	882	929	1.224	1.418
Tam yağlı soya	838	1.044	1.241	1.329	1.338	1.344	1.385	1.612	2.320	2.378	3.323
Soya küspesi	777	846	1.121	1.253	1.336	1.377	1.308	1.456	2.347	2.273	3.076
Kanola küspesi	459	542	661	750	766	828	843	963	1.526	1.497	2.094
Buğday kepeği	312	423	475	479	499	453	542	655	852	1.023	1.290
Razmol ¹⁹	352	466	510	531	571	591	624	733	906	1.106	1.410
Kırık buğday	430	526	565	609	680	669	717	827	944	1.201	1.502
Yemlik buğday	482	567	602	684	775	774	809	925	1.000	1.322	1.746
Ham yağ	1.716	2.386	2.423	2.301	2.348	2.151	2.274	3.033	3.441	3.810	5.488
ATK ²⁰ (28 protein)	288	359	468	500	521	570	583	638	1.011	1.065	1.481
ATK (36 protein)	448	489	618	727	712	837	824	848	1.389	1.383	1.920
PTK ²¹	499	479	524	669	692	722	786	845	1.090	1.310	1.680
Melas ²²	242	235	352	417	462	413	418	496	635	1.048	1.276
Kaynak: TÜRKİYEM-BİR, 2020											

¹⁹ Değişik oranlarda endosperm, kepek ve embriyodan oluşan, az miktarda un içeren ve en çok %8 ham selüloz ve en az yüzde 14 protein içeren bir değirmencilik yan ürünüdür.

²⁰ Ay çiçeği tohumu küspesi.

²¹ Pamuk tohumu küspesi.

²² Melas; şeker fabrikalarında şeker pancarı ve şeker kamışı üretiminde fabrikasyon kademesinde şekerin fabrikasyona geri alınamayan son şurubudur. Melas; alkol, maya ve yem sanayinde temel hammadde durumundadır.

22-19/310-135Tablo 17: 2020 Yılı Karma Yem Hammaddelerinin Aylık Tahmini Fiyatları (TL/Ton)²³

2020	OCAK	ŞUBAT	MART	NISAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	Değişim (%)
MISIR	1.275	1.290	1.305	1.360	1.390	1.370	1.410	1.390	1.400	1.710	1.830	1.700	33
ARPA	1.360	1.340	1.325	1.340	1.330	1.300	1.335	1.360	1.390	1.580	1.720	1.640	21
TAM YAĞLI SOYA	2.520	2.576	2.785	3.074	2.993	2.830	2.847	3.126	3.534	4.024	4.852	4.715	87
SOYA KÜSPESİ	2.342	2.327	2.659	2.937	2.784	2.626	2.641	2.835	3.234	3.945	4.451	4.136	77
KANOLA KÜSPESİ	1.542	1.636	1.772	2.049	1.949	1.978	1.852	1.854	2.106	2.604	2.967	2.821	83
MISIR GRİZİ	1.334	1.364	1.456	1.708	1.601	1.432	1.372	1.490	1.617	1.775	2.005	1.855	39
BUĞDAY KEPEĞİ	1.090	1.080	1.155	1.250	1.200	1.170	1.190	1.250	1.290	1.450	1.680	1.670	53
MISIR KEPEĞİ	1.334	1.364	1.456	1.708	1.601	1.432	1.372	1.490	1.617	1.775	2.005	1.855	39
RAZMOL	1.210	1.200	1.270	1.370	1.340	1.330	1.340	1.350	1.420	1.540	1.800	1.750	45
KIRIK BUĞDAY	1.305	1.330	1.395	1.440	1.420	1.410	1.410	1.485	1.580	1.575	1.830	1.840	41
YEMLİK BUĞDAY	1.560	1.570	1.560	1.560	1.610	1.610	1.700	1.735	1.800	2.050	2.135	2.060	32
HAM YAĞ	4.477	4.769	4.969	4.986	4.315	4.194	4.459	5.416	5.941	6.864	7.459	8.001	79
ATK (28 PROTEİN)	1.100	1.090	1.115	1.390	1.405	1.350	1.340	1.405	1.610	1.745	2.200	2.025	84
ATK (36 PROTEİN)	1.364	1.394	1.488	1.810	1.740	1.705	1.784	1.890	2.106	2.367	2.807	2.590	90
PTK	1.350	1.350	1.365	1.550	1.525	1.500	1.500	1.525	1.640	2.140	2.390	2.325	72
MELAS	995	1.000	1.125	1.250	1.350	1.400	1.400	1.390	1.360	1.350	1.395	1.300	31
DDGS[1]	1.571	1.576	1.772	2.186	2.018	1.807	1.715	1.854	2.030	2.328	2.727	2.590	65
Dolar Kuru	5,93	6,06	6,33	6,83	6,96	6,82	6,86	7,27	7,52	7,89	8,02	7,73	30
Kaynak: TÜRKİYEM-BİR Cevabi Yazı													

²³ Hammadde fiyatlarının bölgesel bazda değişiklik göstermesi sebebiyle tablodaki verilerin tek bir firmanın fiyatları baz alınarak hesaplandığı ifade edilmiştir.

Tablo 18: 2021 Yılı Karma Yem Hammaddelerinin Aylık Tahmini Fiyatları (TL/Ton)²⁴

2021	OCAK		ŞUBAT		MART		NİSAN		MAYIS		HAZİRAN	
	TL	\$	TL	\$	TL	\$	TL	\$	TL	\$	TL	\$
MISIR	1.820	246	1.805	255	1.830	240	1.985	243	2.280	273	2.475	287
ARPA	1.680	227	1.710	241	1.710	224	1.890	231	2.340	280	2.645	307
FULL FAT SOYA	4.817	650	4.467	630	4.813	630	5.147	630	5.476	655	5.510	640
SOYA KÜSPESİ	4.335	585	4.006	565	3.973	520	4.126	505	4.431	530	4.391	510
KANOLA KÜSPESİ	2.927	395	2.942	415	3.132	410	3.309	405	3.511	420	3.358	390
MISIR GRİZİ	2.001	270	2.056	290	2.368	310	2.328	285	2.466	295	2.497	290
BUĞDAY KEPEĞİ	1.700	229	1.730	244	1.720	225	1.840	225	2.000	239	2.205	256
MISIR KEPEĞİ	2.001	270	2.056	290	2.368	310	2.328	285	2.466	295	2.497	290
RAZMOL	1.780	240	1.830	258	1.830	240	1.900	233	2.105	252	2.330	271
KIRIK BUĞDAY	1.840	248	1.890	267	1.860	243	1.975	242	2.160	258	2.410	280
YEMLİK BUĞDAY	2.125	287	2.110	298	2.070	271	2.100	257	2.230	267	2.540	295
HAM YAĞ	8.484	1.145	8.154	1.150	9.015	1.180	10.008	1.225	11.537	1.380	11.193	1.300
ATK (28 PROTEIN)	2.150	290	2.090	295	2.110	276	2.175	266	2.400	287	2.490	289
ATK (36 PROTEIN)	2.742	370	2.588	365	2.674	350	2.778	340	3.135	375	3.100	360
PTK	2.400	324	2.400	339	2.590	339	2.830	346	2.850	341	2.800	325
MELAS	1.285	173	1.250	176	1.310	171	1.300	159	1.510	181	1.500	174
DDGS	2.742	370	2.694	380	2.941	385	3.064	375	3.219	385	3.100	360
\$ KURU	7,41		7,09		7,64		8,17		8,36		8,61	

Kaynak: TÜRKİYEM-BİR Cevabi Yazı

- (49) Yukarıda yer verilen tablo ve grafiklerden yem hammaddesi fiyatlarının Türk Lirası bazında yıllar itibarıyla sürekli artış gösterdiği anlaşılmaktadır. Yem endüstrisinde kullanılan hammaddelerin önemli bir kısmının ithal edildiği göz önüne alındığında, sektörün uluslararası pazar koşullarına ve kur dalgalanmalarına karşı duyarlı olduğu ifade edilebilecektir. Bu çerçevede yem fiyatlarının emtia fiyatlarındaki artış ve döviz kuru değişimleri sebebiyle oldukça sık değişikliğe uğradığı görülmektedir. Aşağıdaki tablo ve grafiklerde yem fiyatları ve bir önceki yıla göre fiyatların değişim oranları verilmektedir.

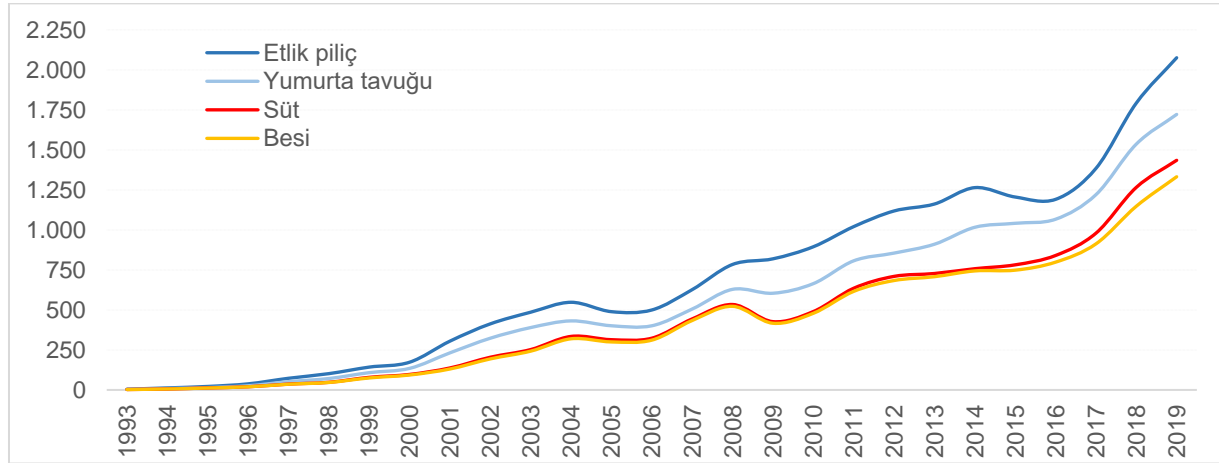
²⁴ Hammadde fiyatlarının bölgesel bazda değişiklik göstermesi sebebiyle tablodaki verilerin tek bir firmanın fiyatları baz alınarak hesaplandığı ifade edilmiştir.

Tablo 19-Yem Tahmini Fiyatları (TL/Ton)²⁵

	Etlik Piliç Yemi		Yumurta Tavuğu Yemi		Süt Yemi		Besi Yemi	
	Fiyat	Değişim (%) ^{1/2}	Fiyat	Değişim (%) ^{1/2}	Fiyat	Değişim ^{1/2}	Fiyat	Değişim ^{1/2}
2010	894,6	-	664,2	-	489,6	-	478,8	-
2011	1.020,4	14,06%	806,7	21,45%	635,4	29,78%	615,8	28,61%
2012	1.118,3	9,59%	855,0	5,99%	709,6	11,68%	683,8	11,04%
2013	1.161,7	3,88%	910,4	6,48%	727,5	2,52%	707,5	3,47%
2014	1.264,2	8,82%	1.016,3	11,63%	757,5	4,12%	743,8	5,13%
2015	1.205,4	-4,65%	1.041,3	2,46%	781,7	3,19%	748,3	0,61%
2016	1.190,8	-1,21%	1.066,7	2,44%	840,0	7,46%	798,3	6,68%
2017	1.384,2	16,24%	1.220,0	14,37%	979,2	16,57%	912,5	14,31%
2018	1.792,5	29,50%	1.536,3	25,93%	1.265,8	29,27%	1.147,9	25,80%
2019	2.075,8	15,80%	1.721,7	12,07%	1.435,0	13,37%	1.332,1	16,05%

Kaynak: TÜRKİYEM-BİR Karma Yem Sanayi Raporu

Grafik-12: Karma Yem Fiyatları (TL/Ton)



Kaynak: TÜRKİYEM-BİR, 2020 verileri ile hesaplanmıştır

- (50) Tablo 19'dan ve Grafik-12'den ilgili dönemde fiyatların dalgalı bir görünüm seyretmekle birlikte sürekli bir artış gösterdiği anlaşılmaktadır.
- (51) 2019, 2020 ve 2021 yılları için aylık bazda etlik piliç yemi, yumurta yemi, besi yemi ve süt yeminin fiyatları aşağıdaki tablolarda yer almaktadır:

²⁵ KDV hariç peşin satış fiyatlarını içerir. Değişimler bir önceki yıl baz alınarak hesaplanmıştır.

22-19/310-135

Tablo 20-2019 Yılı Karma Yem Türlerine Göre Aylık Tahmini Fiyatlar²⁶

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Etlık Piliç Yemi	2.000	2.020	2.020	2.150	2.125	2.090	2.100	2.100	2.075	2.040	2.040	2.150
Yumurta Yemi	1.690	1.675	1.675	1.785	1.770	1.745	1.750	1.750	1.700	1.660	1.660	1.800
Süt Yemi	1.410	1.400	1.400	1.485	1.515	1.470	1.500	1.450	1.400	1.350	1.350	1.490
Besi Yemi	1.280	1.270	1.270	1.400	1.435	1.390	1.400	1.350	1.300	1.250	1.250	1.390
Ay Ortalaması	1.595	1.591	1.591	1.705	1.711	1.674	1.688	1.663	1.619	1.575	1.575	1.708

Kaynak: TÜRKİYEM-BİR Cevabi Yazı

Tablo 21-2020 Yılı Karma Yem Türlerine Göre Aylık Tahmini Fiyatlar

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Etlık Piliç Yemi	2.255	2.300	2.410	2.580	2.490	2.490	2.540	2.670	2.880	3.210	3.400	3.400
Yumurta Yemi	1.890	1.925	2.010	2.155	2.070	2.070	2.100	2.170	2.331	2.450	2.600	2.450
Süt Yemi	1.460	1.490	1.560	1.725	1.650	1.650	1.665	1.725	1.836	2.085	2.210	2.150
Besi Yemi	1.360	1.390	1.460	1.600	1.550	1.550	1.575	1.625	1.695	1.915	2.030	1.970
Ay Ortalaması	1.741	1.776	1.860	2.015	1.940	1.940	1.970	2.048	2.186	2.415	2.560	2.493

Kaynak: TÜRKİYEM-BİR Cevabi Yazı

Tablo 22-2021 Yılı Karma Yem Türlerine Göre Aylık Tahmini Fiyatlar

Etlık Piliç Yemi			3.600		3.595		3.720		3.965		4.240	4.250
Yumurta Yemi			2.570		2.510		2.700		2.875		3.140	3.250
Süt Yemi			2.240		2.205		2.310		2.480		2.720	2.800
Besi Yemi			2.050		2.025		2.100		2.255		2.480	2.600
Ay Ortalaması			2.615		2.584		2.708		2.894		3.145	3.225

Kaynak: TÜRKİYEM-BİR Cevabi Yazı

²⁶ TÜRKİYEM-BİR'den gelen cevabi yazıda, sektörün yıl içerisindeki gelişimini gözlemlemek, kamu kurum ve kuruluşlarının bilgi taleplerini karşılamak gibi amaçlarla, dernek üyelerinden üretim miktarları gibi veriler temin edildiği ifade edilmiştir. TÜRKİYEM-BİR tarafından şifahen, karma yem fiyatlarının dönem bittikten sonra birtakım yem üreticisinden her bir yem türü için ortalama bir değer sorularak hazırlandığı ifade edilmiştir.

- (52) Tablo 20, 21 ve 22'den 2019 yılı Ocak-Aralık ayları için etlik piliç yemi, yumurta yemi, süt yemi ve besi yemi fiyatlarında sırasıyla %7,5 %6,5, %5,6, %8,5 oranında artış gözlemlenmekteyken; 2020 yılı Ocak- Aralık ayları için ise sırasıyla %51, %30, %47, %45'lik bir artış olduğu anlaşılmaktadır. 2021 yılı Ocak-Haziran ayları için bu artışın etlik piliç yemi, yumurta yemi, süt yemi ve besi yemi için sırasıyla %18, %26, %25 ve %27 olduğu gözlemlenmektedir. Bu kapsamda, yıllar arasında yem fiyatlarında yaşanan artışlarda gözle görülür bir fark olduğu değerlendirilmektedir.

I.2.4. Yapısal Özellikler

- (53) Karma yemler ağırlıklı olarak büyük-küçükbaş, kanatlı hayvan ve balık yemleri olarak üretilmekte, bunun yanı sıra at yemi, kemirgen yemi, pet yemi gibi üretimler de yapılmaktadır. Kanatlı hayvan ve balık yemleri daha çok entegre tesislerde üretilmekte ve tüketilmektedir. Üretildikten sonra piyasaya arz edilen yemler ise genellikle büyük-küçükbaş yemleridir. Türkiye, hayvancılık alanında gelişmiş ülkelere kıyasla karma yem sektörüne daha geç başlamasına rağmen hem teknolojik açıdan hem de karma yem kullanma bilinci açısından önemli bir gelişme kaydetmiştir. Karma yem sektörü başlangıçta insan gücüne dayalı çalışsa da son yıllarda otomasyon sistemlerinin kullanımı yaygınlaşmıştır. Sektörde yerli makine üreticisi firmaların karma yem teknolojisi bilgisinin artması bazı karma yem fabrikalarının tamamen yerli üretim makinaları tercih etmesini sağlamaktadır.
- (54) Karma yem işletmeleri Gıda Hijyeni Yönetmeliği kapsamında aranan niteliklere göre onaylı işletmeler ve kayıtlı işletmeler olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır.²⁷
- (55) Eldeki en güncel veriye göre, 2020 Ekim ayı itibarıyla, 15.398 olan toplam işletmeden 2.080'i onaylı işletme olup, bu işletmelerin de 1.310'u karma yem katkı ve premiks satış yerlerinden oluşmaktadır.

Tablo 23: Karma Yem İşletmeleri (2020 Ekim)

İşletme tipi		Sayı (adet)
Onay	Karma yem üreten işletmeler	336
	Kendi yemini üreten işletmeler	112
	Premiks üreten işletmeler	154
	Yem katkı üreten işletmeler	34
	Kedi ve köpek maması ve çiğneme ürünü üreten işletmeler	53
	Hayvansal yan ürün üreten işletmeler	81
	Yem katkı ve premiks satış yerleri	1.310
	Toplam	2.080
Kayıt	Karma yem üreten işletmeler	390
	Kendi yemini üreten işletmeler	576
	Yem katkı ve premiks üreten işletmeler	37

²⁷ Kayıtlı işletmeler; onay kapsamı dışındaki karma yem işletmeleri, onay kapsamı dışındaki karma yem katkı ve premiks işletmeleri, yalama taşı veya blok karma yem üreticileri, karma yem ithalatçıları, karma yem hammadde tedarikçileri, perakende karma yem satış ve depolama yerleri, paketleme yapan karma yem işletmeleri, bitkisel orijinli sanayi yan ürünü üreten işletmeler (değirmencilik, biracılık sanayi yan ürünü ve benzeri karma yem üreten işletmeler) ile karma yem hammaddesi işleyen işletmelerden oluşmaktadır. Onaylı işletmeler ise "Gıda Hijyeni Yönetmeliği"nin Ek-6 birinci bölümünde belirtilen, karma yem katkı maddeleri ve/veya biyoproteinleri üreten ve/veya piyasaya sunan işletmelerden, ikinci bölümünde belirtilen, karma yem katkı maddelerinden premiks üreten ve/veya piyasaya sunan işletmelerden ve üçüncü bölümünde belirtilen karma yem katkı maddelerini ya da bu katkıları içeren premiksleri kullanarak piyasaya sunmak üzere karma yem imal eden ya da kendi hayvanlarının ihtiyacı için karma yem üreten işletmelerden oluşmaktadır.

	Blok mineral yem (yalama taşı) üreten işletmeler	27
	Perakende depolama ve satışa arz yerleri	12.288
	Toplam	13.318
Genel toplam		15.398

- (56) Yukarıdaki tablodan onaylı işletmelerin 336'sı karma yem fabrikasının iken, 112'sinin kendi yemini üreten entegre tesisler, 53'ünün de kendi köpek maması üreten işletmeler olduğu anlaşılmaktadır. Kalan onaylı işletmeler ise premiks, katkı maddesi ve hayvansal yan ürün üretmektedir. Karma yem işletme sayısının 13.318'i kayıtlı işletmedir. Bu işletmelerin 12.288'i perakende depolama ve satışa arz yerlerinden diğer bir deyişle bayilerden oluşmaktadır. Ayrıca kayıtlı işletmeler içerisinde 390 adet karma yem üreticisi bulunurken, 576 adet kendi yemini üreten işletme vardır. 1980'li yıllarda hızlı biçimde artan yem fabrikası sayısı, 2000'de 421'e ulaşmıştır. 2014'e kadar geçen 15 yıllık dönemde yavaş seyirle artan fabrika sayısı aynı yıl 508'e ulaşmıştır. Ancak bu yıllardaki rakamlar kendi yemini üretebilen entegre tesisleri kapsamamaktadır. 2017'de bu tesislerin de kapsama dâhil edilmesiyle birlikte yem fabrikası sayısı 1.323 olmuş, 2019'da ise sayı 1.414'e çıkmıştır.

Tablo 24: Karma Yem Fabrika Sayısı ve Kapasite Göstergeleri

Yıl	Faal Fabrika		Faal Kapasite		Kapasite kullanım oranı (tek vardiya, %)
	Sayı (Adet)	Değişim (%)	Miktar (Bin ton/yıl)	Değişim (%)	
1960	4	0	56	0	10
1970	23	475	280	400	77
1980	94	309	1.657	492	87
1990	271	188	5.277	218	75
2000	421	6	10.876	7	61
2010	465	0	13.496	2	83
2011	478	3	14.400	7	91
2012	471	1	15.308	6	95
2013	492	4	15.970	4	100
2014	508	3	16.500	3	105
2015	521	3	17.341	5	97
2016	515	-1	17.480	1	97
2017	1.323		28.001		80
2018	1.364	3	29.114	4	83
2019	1.414	4	29.669	2	84

Kaynak: GKGM, 2020

- (57) Fabrika kapasitesi açısından bakıldığında da fabrika sayısına paralel bir gelişim olduğu görülmekle birlikte, kapasite artış hızı, sayı artış hızından daha yüksektir. Bu durum, mevcut fabrikaların kapasitelerini artırmasından kaynaklanabildiği gibi yeni fabrikaların daha yüksek kapasiteli olarak kurulmasından da kaynaklanabilmektedir. Sektörün mevcut durumunu ve gelişimini ortaya koyan diğer bir gösterge de son yıllarda %80'in üzerinde gerçekleşen kapasite kullanım oranıdır ve bu veri karma yem fabrikalarının yüksek kapasiteyle çalıştığını ortaya koymaktadır.
- (58) Soruşturma tarafı teşebbüslerin Türkiye'de 2020 yılı için karma yem üretim miktarları ve pazar paylarına aşağıdaki tabloda yer verilmektedir.

Tablo 25: 2020 Yılı Soruşturma Taraflarının Karma Yem Üretim Miktarları ve Pazar Payları

Sıra	Teşebbüs Unvanı	Üretim (Ton)	Pazar Payı (%)
1	MATLI	(.....)	(.....)
2	CP	(.....)	(.....)
3	ABALIOĞLU	(.....)	(.....)
4	ÖDEMİŞ	(.....)	(.....)
5	TOROS	(.....)	(.....)
6	ERİŞLER	(.....)	(.....)
7	RTM	(.....)	(.....)
Diğerleri		(.....)	(.....)
Toplam Üretim		26.272.266,00	100,0
Kaynak: Teşebbüslerden Gelen Bilgiler			

Grafik-13: Karma Yem Üretim Miktarlarına Göre Teşebbüsler (2020)

(.....TİCARİ SİR.....)

- (59) Üretim miktarlarına bakıldığında en yüksek üretim yapan iki şirketin pazar paylarının %(.....) ve üzeri olduğu görülmektedir. 2020 yılında en yüksek üretime sahip şirket MATLI'nın (.....) milyon ton üretimle %(.....)'luk bir pazar payına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Takip eden ABALIOĞLU ve CP gibi şirketlerin de MATLI'ya yakın seviyede pazar payları bulunmaktadır.

1.2.5. İlgili Ürün Pazarı

- (60) Yukarıda yer verilen bilgilerden kullanılan hammadde oranları, hammaddenin kalitesi, içeriği ve barındırdığı çeşitli özelliklerine göre piyasada birçok sayıda karma yem çeşidinin üretiminin yapıldığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, piyasadaki karma yemleri dört ana gruba ayırmak mümkündür. Bunlar; süt yemi, besi yemi, etlik piliç yemi ve yumurta yemidir. Hayvansal üretimde hangi yemin kullanılacağı hayvanların cinsine ve yetiştirilme amacına göre belirlendiğinden, talep ikamesi bakımından değerlendirildiğinde bir yemi başka bir yem yerine kullanmak mümkün olmayıp, yem satın alan teşebbüsler için bu dört yem çeşidinin birbirine ikame olamayacağı değerlendirilmektedir. Ancak bu dört çeşit karma yemin hammaddelerinin oranları birbirinden her ne kadar farklı olsa da, kullanılan hammaddelerin büyük oranda aynı olması sebebiyle ve üretim tesislerinde yüksek maliyetlere katlanmaya gerek kalmadan üretilen yem tipi değiştirilebileceğinden, yem üreten teşebbüsler için arz ikamesinden söz etmek mümkündür. Ancak İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz'un 20. paragrafında "... inceleme konusu işlem, gerek ürün gerekse coğrafi açıdan olası alternatif pazar tanımları çerçevesinde rekabet açısından endişeler yaratmıyorsa ya da alternatif tüm tanımlar açısından rekabeti bozucu bir etki söz konusu oluyorsa pazar tanımı yapılmayabilir." ifadesine yer verilerek, alternatif pazar tanımlarının sonucu etkilemediği durumlarda ilgili pazarın tayin edilmeyebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda, ilgili ürün pazarı tanımının, dosya konusu iddialara ilişkin yapılacak değerlendirmelere etki etmeyeceği tespit edildiğinden, kesin bir ilgili pazar tanımı yapılmasına gerek görülmemiş, bununla birlikte değerlendirmeler "karma yem ürünleri" esas alınarak yapılmıştır.

I.2.6. İlgili Coğrafi Pazar

- (61) Coğrafi pazar, teşebbüslerin mal ve hizmetlerinin arz ve talebi konusunda faaliyet gösterdikleri, rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve özellikle rekabet koşulları komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı olduğu için bu bölgelerden kolayca ayrılabilen bölgelerdir. Yem üretim pazarındaki rekabetçi parametreler yöresel ve ulusal seviyede değişiklikler gösterebilmekle birlikte yukarıda ilgili ürün pazarına ilişkin olarak açıklanan nedenlerle ilgili coğrafi pazar tanımlanmamıştır.

I.3. Dosya Kapsamında Yapılan Tespitler^{28 29}

I.3.1. Önaraştırma Sürecince Yapılan Yerinde İncelemelerde Elde Edilen Belgeler

- (62) Önaraştırma sürecinde CP, ABALIOĞLU, MATLI, SELÇUKLU, RTM, ANKARA YEM, SELÇUKLU ve TÜRKİYEM-BİR'de yerinde incelemeler yapılmıştır. Yapılan yerinde incelemelerde teşebbüslerden elde edilen belgelere aşağıda yer verilmektedir.

I.3.1.1. CP'den Elde Edilen Belgeler

- (63) 20.01.2019 tarihinde şirket çalışanı (.....) tarafından şirket çalışanları (.....) (Adana/Konya Satış Başkan Yrd.) ve (.....)'e (Başkan Vekili) gönderilen "Konya Bölge" konulu e-postada aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-16/1):

"Bölgemizde, ulusal ve yerel olmak üzere kayda değer 20 firma ile rekabet etmek durumundayız (Abalioğlu, Matlı, Toros, Besa, Tarpas (Reva), Balcılar, Birinci, Sunar, Karyem, Bersan, Seryem, Çöğenler, Güven, Ofis, Tarım Kredi, Eriş, Royal, ŞK, Beş Yem...). Rakiplerimizle aramızdaki fiyat farkını açmamak, makul bir aralıkta tutunabilmek. Çok önemli olup, ilk fırsatta, müşterilerimiz tarafından, rakiplerimiz, fiyat nedeniyle değerlendirilmektedir."

- (64) 13.04.2019 tarihinde CP Yem Satış Genel Müdürü (.....) tarafından şirket çalışanları (.....) ve (.....)'e gönderilen "fiyat artışları konulu" e-postada aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-16/2):

"Son dönemdeki maliyet artışı firmamızda piyasa koşullarının çok üzerinde seyrediyor. Bu durumu bizler kabullensek de müşterilerimize kabul ettiremiyoruz. Pazarda bir maliyet artışı var bunu her müşterimiz kabul ediyor, bizimle birlikte rakiplerimizde %5-6 oranında fiyatlarını artırdı. Fakat bu hafta gelen maliyetlerde yine %3-4 bir maliyet artışı var. Bunu liste hazırlarken yansıtamadım. Çünkü böyle bir hamle yaptığım anda zaten kırılğan olan piyasada geçmişteki gibi üretici kayıplarına uğrayacağız. Akabinde de fiyat indirimi, kampanya vb etkinliklerle üreticileri tekrar toparlamaya çalışacağız. Ama bu toparlanma süreci istediğimiz gibi hızlı olmuyor ve aylar alıyor."

- (65) 02.01.2020 tarihinde Başkan Vekili (.....) tarafından teşebbüs çalışanları (.....), (.....) (Adana/Konya Satış Başkan Yrd.), (.....), (.....) (İnegöl/Hayrabolu Bölge Genel Müdürü), (.....) (Hendek/Ankara Bölge Genel Müdürü), teşebbüs çalışanı (.....) ve (.....)'e (Yem Pazarlama Müdürü) gönderilen "2020 fiyat formatı 31.12.2019-SON.xlsx" konulu e-postada aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-16/3):

"2020 yılının politikasında Başkanla yaptığımız toplantılarda üç yem markasının da gün bayilere satılması şeklinde kararlaştırıldı. Buradaki amacı defalarca konuşmuştuk. Bayilerin rakiplerden aldığı yemleri engellemek için, Onlara alternatif ürünler sunmak amacındayız. Amaç sadece CP ürünlerini satmalarını sağlamak..."

²⁸ Tespitlerde yer alan belgelere orijinal halleri ile yer verilmiş, yazım hataları ve anlatım bozuklukları muhafaza edilmiştir.

²⁹ Belgelerin numaralandırılmasında, Soruşturma Raporu'ndaki belge numaraları korunmuştur.

- (66) 02.08.2020 tarihinde İnegöl/Hayrabolu Bölge Genel Müdürü (.....) tarafından (.....) (Başkan Vekili) ve (.....)'a (Turgutlu Satış Başkan Yrd.) gönderilen "price list policy" konulu e-postada aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-16/4):

"Politikamız;

İstanbul'dan gelen listeyi (.....) ve bu liste sisteme yükleniyor ama biz bölgesel olarak anons yaparken (.....).

Bu listenin faydaları;

1 - rakipler (.....).

2- bayiler (.....).

3- bunu daha önce (.....)."

- (67) Yem Pazarlama Müdürü (.....) mobil cihazından elde edilen "Yem Satış&Fiyat Yönetimi" isimli ve CP çalışanlarının yer aldığı anlaşılan WhatsApp grubunda 18.04.2020 tarihinde geçen görüşmelerde aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-16/5):

"(.....): Abaloğlu ile görüştüm. Hafta başı belli olur diyor. 3 TL civarında beklentileri. Matlı'ya ulaşamadım. Görüşünce yazarım.

(.....): Matlı pazartesi bakacağız dedi. Kesin bir kararları yokmuş."

- (68) 22.10.2020 tarihinde Başkan Vekili (.....) ile Turgutlu Satış Başkan Yrd. (.....) arasında geçen WhatsApp görüşmesinde aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-16/6):

"(.....): Şimdi Ofis Yem³⁰ aradı. O da bu pahalılıklarda kampanya mı yaptınız dedi. Fiyat düşerler ise yandık.

(.....): (.....) Bey, %18 iskontoları var fiyat düşerlerse külliyen zarara girerler.

(.....): Çok amatörce iş yaptık Turgutlu'da gizli bilgiyi tüm Türkiye'ye yaydık."

- (69) Yem Pazarlama Müdürü (.....)'ün mobil cihazından elde edilen (.....) isimli WhatsApp grubunda 22.10.2020 tarihinde geçen görüşmelerde aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-16/7):

"Arkadaşlar durumlar karışık. Bu rakipler ne zamandan itibaren uygulayacaklar listeleri. Abalı Cuma yani yarın demiş. Yarın kesin uygulanacak mı? Matlı'nın durumu nedir? Onlar hemen uygulayacak mı bugünkü tarihi yapmışlar"

- (70) Yem Pazarlama Müdürü (.....) mobil cihazından elde edilen (.....) isimli WhatsApp grubunda 22.10.2020 tarihinde geçen görüşmelerde aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-16/8):

"(.....): Samsun Abalı henüz zam yapmadı. Matlı 23 tarihli liste yayınladı. Normalde 1 hafta devam ediyorlar ancak bu zamanda 2 ila 3 gün ancak verirler diye düşünüyorum.

(.....): Bende düşünüyorum. Liste açıklanana kadar. Satmak mı? Satmamak mı? Ne yapsak acaba?"

- (71) Yem Pazarlama Müdürü (.....) mobil cihazından elde edilen (.....) isimli WhatsApp grubunda 02.11.2020 tarihinde geçen görüşmelerde aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-16/9):

"(.....): Beyler biz yapmazsak diğerleri uygulayamaz. Yarından itibaren onlarda uygulayacak. Nasıl Şenpiliç yapmaz ise kimse uygulamıyorsa piliçte yemde de bu CP. Bunu sizlerde biliyorsunuz.

(.....): (.....) Bey, tavukta böyle ikili oynayan yok belden aşağı vuranda olmuyor. Kiste geçti mi geçiliyor bu terbiye var tavuk firmalarında. Burada bizden önce zam yapıyor özellikle matlı ama bize uygulatıp kendi cılız zayıf olduğu yerde her türlü aksiyonu

³⁰ Adı geçen teşebbüsün Ofis Yem Gıda San. Tic. AŞ olduğu değerlendirilmektedir.

alıyor. Bakın hala iki zam yapıp fiyat geçmediği ya da nazı ürünlere geçip bazı yemlere geçmediği bölge/bayi/kooperatif var, bunu da mesajla zaten alenen atıyor, kooperatifler tahtaya asıyor şu zamana kadar fiyatımız geçerlidir diye. Bir sürü örneğimiz var elimizde maalesef.”

- (72) Yem Pazarlama Müdürü (.....) mobil cihazından elde edilen “(.....)” isimli WhatsApp grubunda 23.11.2020 tarihinde geçen görüşmelerde aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-16/10):

“(.....): Arkadaşlar dolar bu civarda olursa haftaya bizim artış yapmamız lazım. Çünkü bu hafta biraz daha düşer diye düşünmüştük. Rakip firmalar da indirim yapmıyor görüyorsunuz. Müşterinize bilgi verin bu hafta son bir indirim diye haber verin.”

- (73) Yem Pazarlama Müdürü (.....) mobil cihazından elde edilen “(.....)” isimli WhatsApp grubunda geçen görüşmelerde aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-16/11):

“(.....): (.....) Bey. Yapabilirsek Salı Çarşamba Perşembe Cuma günü için sadece aslında pas geçsek çok güzel bir feyk atabiliriz. Çok da ciddi toparlarız. Cumartesi de yeni fiyata geçeriz. Bunu bel altı çok yapıyor yaptı Matlı.

(.....): Ama sonrasında dip yaparız GP de.

(.....): (.....) Bey, aksiyon olarak yapalım gerekirse. Bu 1 milyon tonu önüne de çok açacak diye düşünüyorum.”

- (74) Yem Pazarlama Müdürü (.....) mobil cihazından elde edilen (.....) isimli WhatsApp grubunda 29.01.2021 tarihinde geçen görüşmelerde aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-16/12):

“(.....): Matlı'nın da zam için hazırlık yaptığı, muhtemelen Çarşamba gibi listeyi çıkaracakları konuşuluyor. 4-6 TL civarında.

(.....): Söyleyin o zaman bayilere bugün yarın hafta sonu satışımızı artıralım! Bari bu ayı tonajla kapatalım! Hadi hemen siparişleri artırın beyler. Gerekirse pazarda çalışırız. Hemen saat 13:00'e kadar bugün ve hafta sonu siparişlerinizi düzenleyerek bildirin ona göre üretimle saat 14:00'de toplantım var konuşup pazarı ayarlayayım.

(.....): Şimdi Matlı'nın satış müdürü ile görüştük. Liste hazırmış. Bugün anons edeceklermiş.”

- (75) Yem Pazarlama Müdürü (.....) mobil cihazından elde edilen “(.....)” isimli WhatsApp grubunda 29.01.2021 tarihinde geçen görüşmelerde aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-16/13):

“(.....): Matlı da zam için hazırlık yaptığı, muhtemelen Çarşamba gibi listeyi çıkaracakları konuşuluyor. 4-6 TL civarında.

(.....): Matlı bayilerine 4 Şubat Perşembe yeni listeye geçeceklerinin bilgisini vermiş.

(.....): Söyleyin bayilerinize biz 2 Şubat'ta yapacağız diye. Bugün yarın hafta sonu Pazar için sizlerden daha fazla sipariş artırmanızı istiyorum. Pazar günü hangi fabrikalar çalışıyor arkadaşlar şu anda üretimle toplantıya giriyorum. Hemen yazar mısınız buraya?”

I.3.1.2. MATLI'dan Elde Edilen Belgeler

- (76) 16.01.2019, 17.01.2019 ve 19.01.2019 tarihlerinde Yönetim Kurulu Başkan Vekili (.....) ile Satış Koordinatörü (.....) arasında geçen WhatsApp görüşmesinde aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-15/1):

"(.....): Abalı'dan (.....) Bey'le görüştüm ve durumu izah ettim. Mahremiyeti de vurguladım. Böyle bir mevzunun olduğunu tahmin ettim dedi. Pozitif oldu görüşmemiz. Bilgi içindir. Öğleden sonra (.....)'e de aktaracak görüşmemizi.

(.....): (.....) Bey'le görüştüm.

(.....): (.....) Bey (.....). (.....) ve Abalı sonrası Eriş, Ödemiş ve Toros ile de görüştüm bugün fiyat listesi konusunu. Ödemiş Yem'i siz de aramışsınız. Selamları var (.....) ve (.....) beylerin.

(.....): Ne diyorlar?

(.....): Anlayışla karşılıyorlar ve karsızlıktan çok şikayet ediyorlar. Eriş ve Ödemiş haftaya zam yapacak. Eriş bugün 1.5 lira zam yaptı zaten. Eriş 2018 de 2 milyon lira batacak vermiş. Toros tahsilattan aşırı şikayetçi. Toros bayi ilişkilerinde ciddi sorun yaşıyoruz diyor. Çok fazla taleple geliyorlar. İşin keyfi kaçtı diyor.

(.....): (.....) Bey (.....) (.....) Bey'le görüştüm. 2 saat dinledim. Yurtdışı dönüşümünde mütalaasını yaparız uygun görürseniz."

- (77) Yönetim Kurulu Başkan Vekili (.....) mobil cihazından elde edilen "Fiyat Listeleri" isimli WhatsApp grubunda 10.09.2020 tarihinde geçen görüşmelerde aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-15/2):

"(.....): Arkadaşlar. Birazdan sizlere gönderilen oranlar üzerinden zamlı listelerimiz bugün tarihli olarak yayınlanacaktır. Rakiplerle ilk etapta bu bilgiyi paylaşmayalım. Bugün tarihli yayınlanıp yarın uygulayacağımız şekilde bilinmesi yararımıza olacaktır."

- (78) Yönetim Kurulu Başkan Vekili (.....)'nın mobil cihazından elde edilen "Fiyat Listeleri" isimli WhatsApp grubunda 10.09.2020 tarihinde geçen görüşmelerde aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-15/3):

"(.....): Hayırlı haftalar arkadaşlar rakip firmalara fiyat listelerimizi vermeyin Rekabet Kuruluna bunu anlatamayız kendileri bizim bayilerden ulaşabiliyor ise bizim müdahale edebilmemiz zor."

- (79) 22.12.2020 tarihinde Satış Operasyon Uzmanı (.....) tarafından şirket çalışanları (.....), (.....) (Satış Operasyon Uzmanı) ve (.....)'e gönderilen "Rakip Fiyat Analizi Hk." konulu e-postada aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-15/4):

SM³¹	BSY	RAKİP
(.....)	(.....)	EKTAŞ YEM (11.09.2020)
(.....)	(.....)	TARFAŞ AKSARAY (15.08.2020)
(.....)	(.....)	KARYEM (30.09.2020)
(.....)	(.....)	ANKARA YEM (25.09.2020)
(.....)	(.....)	BAYRAMOĞLU (24.10.2020)
(.....)	(.....)	BAYRAMOĞLU (24.10.2020)
(.....)	(.....)	ELAZIĞ YEM (19.10.2020)
(.....)	(.....)	KARS OFİS YEM (28.09.2020)
(.....)	(.....)	OFİS YEM ANKARA (22.10.2020)
(.....)	(.....)	OPTİMA YEM BOLU (11.08.2020)
(.....)	(.....)	OFİS YEM ANKARA (22.10.2020)

³¹ Satış Müdürü

(.....)	(.....)	OPTİMA YEM BOLU (11.08.2020)"
---------	---------	----------------------------------

- (80) 05.01.2021 tarihinde şirket çalışanları (.....) (Satış Operasyon Uzmanı), (.....) (Raporlama Uzmanı), (.....) (Bütçe ve Maliyet Uzmanı), (.....) (Satış Operasyon Uzmanı), (.....) (Satış Operasyon Müdürü), (.....) (Satış Operasyon Uzmanı), (.....) (Risk Takip Uzmanı), (.....) (Risk Takip Sorumlusu), (.....) (Risk Takip Uzmanı) ve (.....)'e (Raporlama Sorumlusu) gönderilen "1332 Nolu Kampanya Uygulama Formu Onaylandı" konulu e-postada aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-15/5):

"Kırşehir Bölge Bayimiz (.....), başta Abalioğlu ve Toros'la olmak üzere bölge rakip firmalara karşılık fiyat oluşturmakta zorlanılması ve pazarının %50 tonajını Abalioğlu bayisine kaptırma olasılığı üzerine Temmuz-Eylül dönemlerinde çuval başı 2 TL indim yapılmıştı. Temmuz ve Ağustos ayı faturaları alınmıştır. Fiyat geçişlerinin yoğun olduğu Ekim Kasım aylarında Abalioğlu bölge bayisinin müşterilerimize özel zamsız yem aktivitesi üzerine kampanya Kasım sonuna kadar uzatılmıştır."

- (81) 25.01.2021 tarihinde Satış Operasyon Departmanı Raporlama Sorumlusu (.....) tarafından Satış Operasyon Müdürü (.....) ve şirket çalışanı (.....)'e gönderilen "5. Hafta Haftalık Plan ve Raporlar (1005 Samsun-1008 Polatlı Hk." e-postada aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-15/6):

"CP zam mı Ptesi geçeceğini söylemiştir. Bu haftayı çok iyi değerlendiler. Pazar günü bile fabrikaları çalıştırarak müşterilere yem göndermişlerdir. Biz de ise sistem dolduğu için bu dönemleri verimli kullanamamaktayız ."

I.3.1.3 ABALIOĞLU'ndan Elde Edilen Belgeler

- (82) 07.04.2020 tarihinde Abalioğlu Biga Fabrikası Satış Müdürü (.....) tarafından (.....)'e gönderilen "Fiyat Farkı-Rekabet" konulu e-postada aşağıdaki ifade yer almaktadır.(Belge-18/1);

"(.....) bey,

*...Bugün Pro Yem'in 4*4 yeminde Karacabey fabrikasında kampanyayı uzatacağının bilgisi geldi. Bunu teyit etmeye çalışıyoruz..."*

- (83) E-postanın ekinde yer alan Excel tablolarında ise, rakip teşebbüslerin farklı yem türlerinde satış bilgileri ve kıyaslamalar yer almaktadır.

- (84) 20.04.2020 tarihinde Satış ve Pazarlama Genel Müdür Yardımcısı (.....) tarafından Kurumsal İletişim ve Pazarlama Müdürü (.....) ile Güneydoğu Anadolu Bölge Satış Müdürü (.....)'a gönderilen "27 Nisan toplantı ve sunum hakk.. (Matlı Yem hk.)" konulu e-postada aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-18/2);

"(.....) Hanım merhaba;

Matlı Yem'in yapısı ile ilgili benim edinebildiğim bilgiler aşağıdaki şekildedir. Bazı bilgiler bölgelere göre şuan değişiklik göstermiş olabilir. Diğer BM arkadaşlardan gelen bilgilerle doğruluk sağlayabilirsiniz.

Yem Fabrika sayısı:7 (8. Fabrika Ankara/Polatlı da bitmek üzeredir. Mayıs ayında devreye alınacağı bilgisi alınmıştır)

Flake tesisi: 1 (Bursa Karacabey fabrika)

Arpa ezme Tesisi: 1 (Konya fabrika)

Bölge müdürlüğü sayısı: 9 (1-Bursa/Karacabey, 2-İzmir/Turgutlu, 3-Trakya/Çorlu, 4-Burdur, 5-Samsun, 6-Konya, 7-Diyarbakır, 8-Gaziantep, 9-Ankara/Polatlı)

Bölge Müdürü Sayısı: 9 kişi

BSU sayısı: 33-35 kişi

Bursa Karacabey: 5 BSU
İzmir/Turgutlu: 4 BSU
Burdur: 4 BSU
Trakya/Çorlu: 4 BSU
Ankara/Polatlı: 4 BSU
Samsun: 4 BSU
Diyarbakır: 4 BSU
Gaziantep: 2 BSU
Konya: 3 BSU
Teknik Destek Müdürü: 1 kişi ((.....), aynı zamanda Ar-Ge müdürü)
Teknik Destek Danışman: 1 kişi ((.....))
TDU sayısı: 11 kişi (9 Büyükbaş TDU, 2 Kanatlı TDU)
Yönetim Kurulu Başkanı: (.....)
Direktör: 2 kişi (Doğu Bölgeler: (.....), Batı Bölgeler: (.....))
GM: 1 kişi ((.....))
Hammadde Satış Müdürü: 1 kişi ((.....), fabrikalara, bayilere ve çiftliklere hammadde satışından sorumlu)
Hammadde Satış BSY: 3 kişi
Pazarlama Müdürü: 1 kişi (.....)
Pazarlama uzmanı: 4 kişi

SM ve BSU³² Satış prim yönetmeliğini daha önce pazarlama ile paylaşmıştım oradan ulaşabileceğinizi düşünüyorum. Ulaşamamanız halinde tekrar bulup göndermeye çalışacağım.

- (85) 09.02.2021 tarihinde yapılan yerinde incelemede ABALIOĞLU Yönetim Kurulu Üyesi (.....) Batı Bölgeler Satış Müdürü (.....), şirket çalışanı (.....) ve Genel Müdür Yardımcısı (.....) isimli kişiler ile yapmış olduğu WhatsApp yazışmalarında aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-18/3-8);

“(.....);

...(.....) merhaba

Pro Yem 1 TL indirim açıkladı

Karşılaştırma yapabilmeniz için çalışma şartları

Ön ödeme %2.5

Fatura altı %3.5

Max ciro primi ortalama da %7

Tek yem % 2

...CP için de

Maksimum iskonto % 7 gibi düşünebilirsiniz

Ancak onların liste şu ana kadar gelmedi

...CP ile görüşmemde bu hafta fiyat yapmayacaklarını bildirdiler

...Bilginiz olması açısından CP haftalık veya iki hafta da bir liste açıklıyor

...Pro Yem'de ki ön ödeme şöyle uygulanıyor;

Bayi parayı ürün çıktığı gün yaparsa % 2,5 alır

Eğer bayi bu kurala uymaz 5 iş günü içinde yaparsa % 2

³² Bölge Satış Uzmanı

olarak uygulanıyor.

... Pro Yem'in ayrıca her bölgede uyguladığı ciro prim sistemi de değişiktir
Genel olarak % 7 kullanılır
Fabrika bazlı ciro prim sistemi ile çalışırlar

... (.....) bey iyi akşamlar
Sizinle görüştüğten sonra düşünmeye devam ettim
Bizim ciro primi ve tek yem iskontosunu şu anda
erteleyerek bir karar vermemiz lazım
Bu düşüncelerimizi hayata geçireceğiz ama şimdi
bunların dışında karşılık vermemiz gerekir
Onlar sizin yönetimi almanız noktasında bu hamleyi
yaptılar
Bizim Nasıl tepki vereceğimiz kritik

... Benim önerim çalışma şartlarımızda şimdilik bir şey
yapmayarak 2 TL fiyatı geri çekmektir
Onlar 1 TL çektiler
Onlar bize hoş geldin diyorlar
Bizde onlara hoş bulduk diyeceğiz
Eğer onlar bir daha fiyat çekerlerse kaybederler
Çekmezlerse yine kaybederler
Psikolojik üstünlük bize geçer
İyi geceler

(.....) (29.04.2020);

Selamlar
Fatura altı iskontoyu arttırsak nasıl olur?
Yeni liste yapmak yerine. Yağ satışında öyle yapıyoruz.

(.....) (29.04.2020);

Merhaba
Düşünelim (.....) Bey ,
ben sizi dün konuştuğumuz gibi öğlenden sonra arayayım
Ancak ilk düşüncem listede fiyat hareketinin şu anda çok
daha etkili olacağı
Verilen iskontolarla olan durumunun sonra
Değerlendirilebileceği

(.....) 01.06.2020);

...(.....) bey pro da ki arkadaşlar indirim yapacaklarını
söylediler

(01.06.2020)...Buryem³³(.....) ile görüştüm benim düşündüğüm gibi
düşünüyor. O durumu farklı bir yem markası çıkarıp bizde
yaparız
Zaten tonaj olarak da 500 ton öngörüyor benim fikrim
konu ile ilgili olumsuz (.....) de bildirdim görüşümü

(.....) (03.07.2020);

(.....) Bey merhaba Pro yemin gelen zammı piyasa beklentisinin üzerinde geliyor Diğer firmalar
2-2.5 TL zam gelir diye söylediler (bazı yerlerde 4 TL ye kadar zam var) Burada 3 ihtimal
görünüyor 1-kampanya giyecekler 2-iskonto artışı (bence şu an için güçlü bir ihtimal değil) 3-

³³ Adı geçen teşebbüsün Buryem Burdur Yem San. ve Tic. AŞ olduğu değerlendirilmektedir.

karlılık gerçekten problemlı bir miktar müşteri kaybına razılar Biz zammı salı gününe kadar bekletirsek yukarıdaki yazdıklarımız ortaya çıkacaktır.

... (.....) Bey şimdi bazı noktalardan haber geliyor Zammı uygulamayın diye Gelen bölge Konya

... Biraz beklemekte fayda olduğunu düşünüyorum

(04.07.2020)... (.....) Bey merhaba Emek Yem 2.5 TL besi yemlerine 3 TL süt yemlerine zam yapacak Pazartesinden geçerli Ayrıca kampanyayı da başlatacaklar Temmuz 1'den geçerli

(.....) (06.07.2020);

Proyem bugünkü yemleri de zamsız çıkarma kararı almış abi bugün toplantı yapacaklarmış zammı geri alma ihtimali varmış

(.....) (06.07.2020);

(.....) Bey merhaba Cp çarşamba dan geçerli 2.5 TL besi 3 TL sütlere zam yapacak Bileğiniz içindir

(10.07.2020)... (.....) Bey merhaba Pro Yem Burdur ve Turgutlu da zammın yarısını geri alacak Pazartesi itibariyle Diğer fabrikalardan Bilgi alamadım soruşturuyorum

(01.09.2020)... (.....) Bey merhaba Piyasa fiyat anlamında çok gergin Fiyat hareketi için herkes bir kıvılcım bekliyor CP ile fiyat farkımız 7 TL yi buldu Karlılık durumunu bilmiyorum ancak Pro'yu beklemeye gerek yok eğer zam oranı 2 TL civarında olacaksa Bu zammın gelip gelmemesi satışlarda etki etmeyecektir.

(.....) (01.09.2020);

CP ile görüştük az önce, maliyet artışına binaen liste yaptıklarını ifade etti. Kampanya vs. ile alakası yok dedi.

(29.09.2020)... Merhaba Rakip bizim maliyet artışlarının en çok olduğu bazı fabrikalarda çok az zam yaptı veya nerede ise yapmadı. Biz oralarda rakibe göre 50 krş. ile 2 TL arasında fazla yaptık ama bizim tablolara göre hala ekside kalan ürünlerimiz var. Fabrika bazında çok farklı tutarlarda zam yaptılar. Yarından itibaren zamlı çıkacak yemler, şu ana kadar bana yansıyan bir olumsuzluk yok. Zaten birçok firma zamlı listelerini açıkladı. Toklu yemine az yaptık. Kanatlı yemlerinde Salihli firmasına bakarak yaptık. Bize ARGE den fabrika ve aynı ürün bazında çok farklı maliyetler geldi. Bu yüzden biraz zorlandık ve hala bazı ürünlerde eksi görünüyor karlılık tabloları.

(.....) (07.10.2020);

(.....) bey iyi akşamlar Pro'dan listeler gelmeye başladı Yeni listeler yapılırken Batı bölgelerde, gözde ile Matlı ya göre farkların kapatılması Kolonlar arası vade farklarının 18 e revize edilmesi Yiğit besi yemine normal zammın üzerinde zam yapılması uygun olacaktır diye düşünüyorum Takdir sizin bilgilendirme içindir.”

- (86) Pazarlama Uzmanı (.....)'un cep telefonunda yapılan incelemede “(.....)” isimli WhatsApp grubunda 22.01.2021 tarihinden itibaren yer alan ifadeler aşağıdaki gibidir. (Belge-18/9-12);

ABALIOĞLU Biga Fabrikası Satış Müdürü (.....) grup içindeki mesajı,

“Pro Yem Karacabey fabrika pazartesi ne kadar sistemde olan siparişlerini eski fiyat vereceğini bayilerine deklare etti.”

- (87) ABALIOĞLU Biga Fabrikası Satış Müdürü (.....) mesajına Kuzeydoğu Anadolu Bölge Satış Müdürü (.....) cevabı;

"(.....) verdiği bilgi Samsun fabrika içinde geçerli. Pazartesi günü zamlı fiyata geçiş yapacaklar. Net olarak teyit edildi.

(88) Ayrıca (.....) tarafından Kozlu Yem'e ait fiyat listesi yayınlanmıştır. 23.01.2021 tarihinde ABALIOĞLU Biga Fabrikası Satış Müdürü (.....)'ın mesajına (.....) isimli kişinin cevabı;
"Bu durum Turgutlu Pro Yem içinde geçerli. Teyit edildi."

(89) (.....) tarafından gönderilen mesajda ise şu ifadeler yer almıştır;

"Merhaba arkadaşlar

Tüm Pro Yem fabrikalarında zamlar Pazartesi'den geçerli olacak. Firmalar zaman zaman 2-3 gün farklı tarihlerde zamlar yapıyor. Pazartesi uygulanırsa sahada çok problem yaşamayız."

(90) Ayrıca (.....) tarafından 14 yem firması hakkında Ağustos ayı gerçekleştirmeleri isimli veriler paylaşılmıştır.

I.3.1.4. ANKARA YEM'den Elde Edilen Belgeler

(91) 16.11.2020 tarihinde ANKARA YEM Satın Alma ve Formülasyon sorumlusu (.....) tarafından, ANKARA YEM Satış ve Pazarlama Müdürü (.....)'na gönderilen "17 Kasım" konulu e-postada aşağıdaki ifadeleri yer almaktadır (Belge-17/1):

"Merhaba (.....) bey

Dolar kuru kaynaklı fiyat gevşemeleri hariç belirgin bir hammadde fiyat düşüşü yok.

Ülker aynı fiyatta kaldı

İthal kepek geçen haftaya göre 5-10\$ arttı

Atk ithaller 5-10\$ arttı

Soya 5-10\$ gevşedi

Yerli atk28 ler zor bulunuyor ve 30-50tl arttı, halen ham yağ alıp işlendiği içinmiş.

Mısira talebin azalması, stokçuların çekilerek faiz açıklamasını (19 Kasım) beklemesi ve TMO'nun geçen yıl aldığı bu yıl almadığı yaklaşık 1-1.5 milyon ton mısırın piyasada kalması ile 70-80tl gevşedi.

Aynı durum Arka içinde geçerli. Düşüş 30-50tl

Tüm hammaddeciler yemdeki düşüşün satış stresi ve merkez bankasının yapacağı faiz artırımına bağlı doların düşeceği öngörüsü kaynaklı olduğunu söylüyor.

Yarın kepek ile ilgili tekrar bir sorgulama yaparak duruma göre güncelleyebiliriz. (mersin fiyat açıklamadı, muhtemelen aynı kalabilir)"

Sayılarımla

Bilgilerinize...

(92) E-postanın ekinde yer alan PDF belgesinde ise, ANKARA YEM'in üretmiş olduğu yemin içeriğinde yer alan hammaddeler gösterilmektedir.

(93) 20.12.2020 tarihinde ANKARA YEM çalışanı (.....) tarafından ANKARA YEM Satış ve Pazarlama Müdürü (.....)'na gönderilen "ProYem Rekabet" konulu e-postada aşağıdaki ifade bulunmaktadır (Belge-17/2):

"ProYem'in Hilalhan Tarım'a ziyareti ve uyguladığı fiyat politikası ciddi anlamda probleme yol açabilir. Yapımıza nakliye dahil 103 TL 4X4 süt yemi önermesinin sebebinin firmamıza karşı rekabet psikolojisi olduğunu düşünüyorum. Hilalhan Tarım'ın tonajında ki bir yapıya normal şartlarda bu fiyatlarda yem satışı gerçekleştirmemekte. Hilalhan ile görüşmemde %1 iskonto artışı yapacağımızı, tonajları arttırmak ve vade isteğini bitirmesi bildirdim. Şu anda Proyem ile çalışması söz konusu değil."

(94) 06.01.2021 tarihinde ANKARA YEM Satış ve Pazarlama Müdürü (.....) tarafından ANKARA YEM Genel Müdürü (.....) gönderilen "rakip kıyas&marj tablosu hk." konulu e-postada aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-17/3):

“(.....) bey merhabalar;

Güncel rakip kıyas tabloları ve marj tablomuz ektedir.

Rakip firmalar arasından Toros- şık – abalı –reva-samsun yem – Kozlu yem ortalama 2 TL civarında indirim yapan firmalardır.

23.12 tarihinde 1680 TL olan rasyon maliyetimiz 05.01.21 tarihi itibarıyla 1724 TL olarak görülmektedir.(satış oranlarından kaynaklanan tutar sadece 10-15 TL)

Rakip firmalar bu durumda marj yakalayarak veya öngöründe bulunarak hızlı pozisyon alıyorlar.(bu durum bizi yavaşlatıyor)

Aynı zamanda rakiplerin liste ham fiyatlarına bakıldığında özellikle pro ve abalı gibi hemen hemen aynı iskontoları uyguladığımız firmalarda muadil olan ürünlerde farklar göze çarpıyor(nakliye olarak daha avantajlı durumları da söz konusu)

Buna istinaden marj yine yakalayamıyoruz.

Bu gerçeklerle ;

Piyasa indirim beklerken bizim şuan ki marj tablomuzda indirim yapılabilir bir durum görünmüyor.

Sektör her geçen gün daralmaya devam ederken bu rekabet ortamı daha da çetinleşecek, hızlı aksiyon alan ve sağlam öngörülerle hareket edebilen yapılar kazanacak.”

I.3.2. Soruşturma Süresince Yapılan Yerinde İncelemelerden Elde Edilen Belgeler

- (95) Soruşturma kapsamında CP, ABALIOĞLU, TOROS, ÖDEMiŞ ve ERİŞLER’de yerinde incelemeler yapılmıştır. Yapılan yerinde incelemelerde teşebbüslerden elde edilen belgelere aşağıda yer verilmektedir.

I.3.2.1. ABALIOĞLU’ndan Elde Edilen Belgeler

- (96) ABALIOĞLU Satış ve Pazarlama Genel Müdür Yardımcısı (.....) mobil cihazından elde edilen “(.....)” isimli WhatsApp grubunda 16.10.2017 tarihinde geçen görüşmelerde Güneydoğu Anadolu Bölge Satış Müdürü (.....) ve Batı Bölgeler Satış Müdürü (.....)’e ait ifadeler aşağıdaki gibidir (Belge-84/1).

“(.....)(11:55) : (.....) bey merhaba

Bölgemizde zam yapan yok rakiplerden olacağı konusunda bir bilgide gelmedi.

Bölgemizde ilk zam yapanın biz olmamız halinde tepki toplayacaktır.

(.....)(12:01): Merhaba

şu anda bölgemizde zam yapan firma bulunmamaktadır. son indirimi ege bölgesinde % 1 diğer firmalara göre az yaptığımız için bayilerimizde de diğer firmalara göre geç veya düşük zam yaparız algısı bulunmaktadır

(.....)(16:55):

cp ile yapmış olduğum görüşme de perşembeye kadar zam olmayacağını kur hareketlerini takip edeceklerini bildirdiler

Benim şahsi kanaatim anormal bir gelişme olmazsa cumaya kadar kur un 3.60 a gerileceği”

I.3.2.2. ERİŞLER’den Elde Edilen Belgeler

- (97) ERİŞLER Genel Müdürü (.....)’ın mobil cihazından elde edilen 21.09.2020 tarihinde (.....) ve Trakya Bölge Müdürü (.....) arasında geçen görüşmelerde aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-84/2,3,4).

“(.....)(11:37) : S. Aleyküm

Matlı (.....)ya şimdi attığı mesaj. Yeni gelen zammı fiyat faturası kestirerek uygulamıyorlar.

Biraz önce (.....)de hemşerim piyasa da indirim yapıyorlarmış diye mesaj attı. Bişeyler oluyor piyasalarda

(.....)(11:39) : Maliyet artarken bide

(.....)(11:39) : Aynen.

Bu matlı (.....) firma

(.....) bir türlü

(.....)(11:40) : O belli

(.....)(11:41): Kooperatiflere bakalım ne fiyat verecekler.

(.....)(11:44) : [Bulanıklık nedeniyle içeriği anlaşılamayan bir görsel paylaşılmıştır.] 4.9?

(.....)(11:44): Bu şekilde fiyat farkı kesiyor bayi. Sağolsun bayi bana gösterdi. Siz bilin bunu

(.....)(11:44) : Geçiş için DİR bu

Eski fiyat

(.....) (11:47): Gelen zammı bu şekilde uygulamıyorlar.

(.....) bey bu ilk zam geldiğindeki gelen yem için kesilmiş. Şimdi aldığı yeme de kesecek.

Yani geçiş için değil.

Zammı uygulamıyorlar.

Hatta elemanlarını aradı.

Hoparlörü açtı sesini bende dinledim.

(.....) (11:49) : Uygulamama şansı yok kesinlikle

(.....) (11:51): Zaten adamına göre muamele olduğu belli

(.....) (11:55) : Adamını bilmem ama bugün sondur

(.....) (12:06): Kritik dönemde bu tür işleri yapıp bayilerin gözünü boyuyorlar. Bu şekilde pro besi de 14 yemi fiyat farkı faturası ile 70 tl ye geliyor.

Bizim yonca besi Peşin kolon 74.75 tl Hamal dahil

(.....) (12:10) : (.....) işini bilir bizden almaz.

(.....) (12:14): (.....) işini gerçekten biliyor. Öztürk yemi bitirdi onun yerine Matlıyı koydu.

Öztürk yemi rahmetli babasına ben vermiştim.

Bizi hiçbir zaman bırakmadılar. Hatta tonajımız artıyor.

Cp ve Öztürk müşterileri bize kayıyor.

Ancak Matlı da fiyat avantajı var gerçekten”

- (98) ERİŞLER Satış Müdürü (.....) mobil cihazından elde edilen 19.02.2021 tarihinde (.....) ve Trakya Bölge Müdürü (.....) arasında geçen görüşmelerde aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-84/5).

“(.....) (12:34) : Rakip fiyat listelerini gruplarda paylaşmayalım

Sıkıntı oluyor

Sadece bana atın

(.....) (12:01) : Ok.

Çünkü pek bilgi gelmiyor piyasaya. O zaman sana atarım ulaştıklarımı”

- (99) ERİŞLER Satış Müdürü (.....)’ın mobil cihazından elde edilen 10.03.2021 tarihinde (.....) ve MATLI Satış Müdürü (.....) arasında geçen görüşmelerde aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-84/6,7).

“(.....) (17:39): [MATLI’nın 11.03.2021 tarihli fiyat listesi paylaşılmıştır.] (.....) süt 5 Besi 3 TL

(.....) (17:44): *Hayırlı olsun abi”*

(100) ERİŞLER Satış Müdürü (.....)’in mobil cihazından elde edilen 05.03.2021 ve 06.03.2021 tarihlerinde (.....) ve MATLI Satış Müdürü (.....) arasında geçen görüşmelerde aşağıdaki ifadeler yer almaktadır (Belge-84/8,9,10,11).

“(.....) (05.03.2021) (15:59) : [ERİŞLER’in 05.03.2021 tarihli İstanbul bölgesi fiyat listesi paylaşılmıştır.] (.....) *listeniz geldi*

Trakya bölgesini müsait olduğunda iletebilir misin

(.....) (06.03.2021) (12:32): [ERİŞLER’in 05.03.2021 tarihli Trakya bölgesi fiyat listesi paylaşılmıştır.] S.a

Var mı bir hareket abi

(.....) (06.03.2021) (12:33): (.....) *şuan bir şey yok, bizden çalışma istendi*

Gönderdik

Salı günü netleşir

(.....) (06.03.2021) (12:34): *Hayırlısı inşallah”*

I.4. Değerlendirme

I.4.1. 4054 sayılı Kanun’un 4. Maddesi Kapsamında Yapılan Değerlendirme

(101) 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesi belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemlerini yasaklamaktadır.

(102) Bu çerçevede, 4. madde kapsamında bir ihlal sonucuna ulaşabilmek için teşebbüslerin, amacı veya etkisi rekabeti engellemek, bozmak ya da kısıtlamak olan bir anlaşma ve/veya uyumlu eylemin tarafı olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. Teşebbüsler arası oluşturulan koordinasyonun gücü ve ortaya çıkış şeklindeki farklılıkların bir sonucu olarak madde kapsamında “anlaşma” ve “uyumlu eylem” olarak iki farklı nitelendirmeye gidilmesi ile ekonomik aktörlerin piyasada alacakları kararları bağımsız bir biçimde belirlemesine yönelik sahip oldukları yükümlülüğe aykırı olabilecek tüm irade uyuşmalarının ve bunların olası alternatif tezahürlerinin hüküm kapsamına alınması sağlanmıştır.

(103) Yukarıda hükümlerine yer verilen 4. maddenin gerekçesinde uyumlu eyleme ilişkin olarak aşağıdaki ifadeler bulunmaktadır:

*“...Anlaşmanın yazılı veya sözlü olmasının önemi yoktur. Teşebbüsler arasında bir anlaşmanın varlığı tespit edilemese bile teşebbüsler arasında kendi bağımsız davranışları yerine geçen bir koordinasyon veya pratik bir işbirliği sağlayan doğrudan veya dolaylı ilişkiler de eğer aynı sonucu doğuruyorsa yasaklanmıştır. Böylece teşebbüslerin kanuna karşı hile yolu ile rekabeti sınırlayıcı uygulamaları meşru göstermeleri engellenmek istenmiştir....
...Rekabeti kısıtlayıcı anlaşmaların yasaklandığı bir hukuk düzeninde genellikle bu tür anlaşmalar gizli yapılmakta ve bunların varlığının ispatı oldukça güç, bazen de imkansız olmaktadır. Bu nedenle Maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen hallerin varlığı halinde teşebbüslerin uyumlu eylem içinde oldukları karinesi kabul edilmiştir. Böylelikle uyumlu eylem içinde olmadıklarını ispat yükü ilgili teşebbüslere geçirilmiş bulunmakta ve ispat güçlüğü nedeniyle Kanunun işlemez hale gelmesinin önlenmesi amaçlanmıştır.”*

- (104) 4054 sayılı Kanun'a benzer şekilde üç farklı koordinasyon türüne³⁴ yer veren Avrupa Birliğinin İşleyişine Dair Anlaşma'nın (ABİDA) 101. maddesinin sahip olduğu bu sınıflandırmanın, yukarıda ifade edilen amaca yönelik olduğu ve teşebbüsler arası koordinasyonun ortaya koyulması halinde, işbirliğinin türüne ilişkin net bir sınıflandırma yapılmasının madde kapsamında yapılacak hukuki analizi etkilemeyeceği kabul edilmektedir³⁵. Bu kapsamda, çoğunlukla birbirlerinden net bir şekilde ayrılamayan bu terimlerin nihai amacı; teşebbüslerin bağımsız karar almaları ile davranışlarını koordine etmeleri arasındaki ayrımı nitelemekten öteye geçmemektedir. Buna binaen iki kavram arasındaki farkın bu kavramların işaret ettiği eylemlerin farklı olmasından ziyade eylemin kendisinin nasıl zuhur ettiğine dair olduğu söylenebilecektir.
- (105) Rekabet hukuku uygulamasında "anlaşma" kavramı geniş olarak yorumlanmakta, herhangi bir anlaşmanın 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında kabul edilmesi için yazılı olması, hukuki bağlayıcılığının bulunması veya bir yaptırım içermesi gerekmemektedir. Aksine 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin, şekline bakılmaksızın, taraflar arasında belirli bir irade uyuşmasını içeren, tüm anlaşma ve/veya uyumlu eylemleri kapsadığı kabul edilmektedir. Yine anlaşma tarafı herhangi bir teşebbüsün, anlaşmanın oluşmasına sınırlı katkı vermesi veya tam olarak anlaşmayı uygulamaması, teşebbüsün anlaşmanın tarafı olmadığı anlamına gelmemektedir.
- (106) 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi yalnızca amacı veya etkisi rekabeti engelleme olan anlaşmaları yasaklamamakta, uyumlu eylem tanımı ile; açık bir irade uyuşması ortaya konulmasa da, taraflar arasında bireysel karar alma mekanizmalarının yerine geçen bir koordinasyonun oluşturulması durumu da madde kapsamına alınmaktadır.
- (107) Başka bir deyişle, teşebbüsler arasındaki koordinasyon yoluyla rekabetin engellendiğinin tespit edilmesi için, her durumda hayata geçirilmiş elle tutulur bir planın varlığına ihtiyaç duyulmamaktadır. Teşebbüslerin, rakiplerinin pazardaki davranışlarını etkilemeyi veya rakiplerine gelecekte pazarda alacakları ve/veya alabilecekleri kararlara ilişkin bilgi vermeyi ve bu suretle rekabetten doğan belirsizliği ortadan kaldırmayı amaçlayan doğrudan veya dolaylı iletişimleri uyumlu eylem kapsamında değerlendirilmektedir.
- (108) Avrupa Birliği Genel Mahkemesi (Genel Mahkeme)'nin "*Cimenteries*" kararı ortaya konulan bu yaklaşımı özetleyen iyi bir örnektir. Genel Mahkemeye göre, teşebbüsler arasında bağımsız karar alma mekanizmalarının yerine geçen bir koordinasyonun ve böylelikle bir uyumlu eylemin varlığının kabulü için, teşebbüslerin bir veya daha fazla rakibine belirli bir şekilde davranacağını taahhüt ettiğinin veya tarafların gelecekte belirli bir şekilde davranmak üzere anlaştıklarının her durumda ortaya konulması gerekmemektedir. Teşebbüslerin, gerçekleştirdikleri doğrudan veya dolaylı bilgi değişimleri ile pazarda çizecekleri yöne veya ortaya koyacakları davranışlara ilişkin rakipleri nezdindeki belirsizlikleri ortadan kaldırmaları veya azaltmaları koordinasyonun varlığını göstermek için yeterlidir³⁶.
- (109) İletişim delilleri kullanılarak kartelin ispat edilmesinde Avrupa Birliği içtihadı uyarınca oluşturulan ilkeler incelendiğinde, *Sugar* kararı ile temeli atılan ve *Polypropylene* kararında ifadesini bulan ikinci bir karinenin mevcut olduğu görülmektedir. Teşebbüsler arasında gelecekteki davranışlarına ilişkin belirsizliği ortadan kaldırmak amacıyla bir iletişimin gerçekleştirildiği yönünde delil bulunması halinde; bahse konu uyumlu

³⁴ "Concerted practice", "agreements between undertakings", "decisions by associations of undertakings"

³⁵ Case C-49/92 P *Commission v Anic Partecipazioni* para.3.

³⁶ Case T-25/95, para. 1592.

davranışın tarafı olan ve ilgili pazarda faaliyet göstermeye devam eden teşebbüslerin rakipleri ile değiştikleri bilgileri kendi davranışlarını belirlerken dikkate alacağı varsayılmaktadır. Sözü edilen varsayımdan hareketle, rekabeti sınırlayıcı iletişimlerin varlığı durumunda pazardaki etkiye bakılmaksızın kartelin ispatlanması mümkün olabilmektedir. Ayrıca bilgi paylaşımına işaret eden emare veya delilde yer verilen ayrıntı seviyesi arttıkça bu delil veya emarenin güvenilirliği de artacaktır.

- (110) Bu noktada Danıştay 13. Dairesinin de 11.12.2019 tarih ve 2015/3353 E. 2019/4244 K. sayılı kararı ile yukarıda yer verilen görüşü benimsediği ve rakip teşebbüslerden elde edilen delillerin de ispat vasıtası olarak değerlendirilebileceği sonucuna ulaştığı anlaşılmaktadır. Anılan kararda Daire "Cimenteries" kararına atıfla:

"..Dolayısıyla, bir kartel toplantısına yahut anlaşmasına katılan teşebbüslerden biri tarafından tutulan ve diğerlerinin katılımını kayda alan notlar veya toplantı yahut anlaşmayla es zamanlı oluşturulan e-postalar, diğer teşebbüs hakkında da ispat vasıtası olarak kullanılabilir. ... Bu itibarla, uzlaşmaya ilişkin delillerin kartele taraf olan teşebbüslerin her birinde yapılan incelemelerde elde edilmesine gerek olmadığı, rakiplerden birinde bu tur bir belgenin tespit edilmesinin yeterli olduğu değerlendirilmektedir. Öte yandan, kartellerin gizliliği sebebiyle her teşebbüste delil bulunmasının beklenemeyeceği, aksi durumun delilleri yok etmede en başarılı olan teşebbüslerin ödüllendirilmesine yol açacağı açıktır."

değerlendirmesine yer vermiştir.

- (111) Bu çerçevede taraflar arasındaki iletişimin; rekabeti engelleme, bozma veya kısıtlama amacı veya etkisi olup olmadığının belirlenmesi gerekecektir. Bu kapsamda, takip eden kısımda rekabet hukuku kapsamında rakipler arasında paylaşılan bilginin ne şekilde değerlendirildiği üzerinde durulacaktır.
- (112) Rekabet hukuku bakımından en geniş haliyle bilgi değişimi, aynı endüstride faaliyet gösteren iki veya daha fazla teşebbüsün, tek yanlı yahut karşılıklı olarak, rekabetçi karar alma mekanizmalarına etki eden veya edebilecek her türlü ticari bilgi ve belgeyi paylaşma durumu olarak tanımlanabilir³⁷. Bu tanım içerisine; üretim ve satış miktarları, fiyat, talep, maliyet, müşteri bilgisi, kapasite durumu, yatırımlar, Ar&Ge faaliyetleri ve sahip olunan teknolojiye yönelik bilgiler ve bununla bağlantılı her türlü veri girmektedir. Bununla beraber ilgili tanım ayrıca, firmaların gelecekte uygulamayı planladıkları; fiyat, miktar ve yeni ürün veya kapasite değişikliklerine yönelik niyet beyanlarını da kapsamaktadır³⁸.
- (113) Bu noktada önemle belirtmek gerekir ki rakip teşebbüsler arası her türlü bilgi paylaşımının rekabet hukuku kapsamında endişe doğurabilecek nitelikte olduğu söylenemeyecektir. Örneğin bilgi değişimi, taraflar arasında bilgi asimetrisi sorununu ortadan kaldırmak suretiyle rekabet hukuku bağlamında etkinlik yaratabilecek ve teşebbüslerin, kendilerini rakipleriyle kıyaslamalarına imkân sağlayarak piyasadaki rekabet üzerinde olumlu etkiler de doğurabilecektir. Bunun yanı sıra, bilgi paylaşımı, teşebbüslerin; stoklarını azaltmasına, kolay bozulabilen ürünlerini tüketicilere daha hızlı ulaştırmasına ya da talebin istikrarsızlığından kaynaklı maliyetlerini düşürmesine

³⁷ M.L. AZCUENAGA (1994), Price Surveys, Benchmarking and Information Exchanges, Collusion through Information Sharing? New Trends in Competition Policy (Berlin: Sigma 1996), pp.37-49.

³⁸ Ş. PİŞMAF (2012), İktisadi ve Hukuki Açından Teşebbüsler Arası Bilgi Değişimi, Uzmanlık Tezleri Serisi No: 115, Rekabet Kurumu, ANKARA.

de yardımcı olabilir. Araştırma maliyetleri azalan ve seçenekleri artan tüketiciler bu durumdan doğrudan fayda sağlayabilir³⁹.

- (114) Teşebbüsler arası bilgi paylaşımının olası olumlu etkilerine karşın kimi durumlarda olumsuz etkileri de olacağı kabul edilmektedir. Bilgi paylaşımının rekabet karşıtı bir sonuç doğurması açısından belirleyici husus, paylaşılan bilginin içeriğinin rekabetçi bir süzgeçten geçirilmesiyle ulaşılan sonuçlara dayanmaktadır. Bahse konu bilginin niteliğinin değerlendirilmesinde ise başlangıç noktası “stratejik belirsizlik” kavramı olmaktadır.
- (115) Serbest piyasa sistemi içerisinde birbirleri ile rekabet eden firmaların bu rekabet güdülerini sürdürebilmesi için belirli bir derecede “stratejik belirsizlik” içerisinde bulunmaları gerekmektedir. Stratejik belirsizlik, rekabetçi piyasaların bir niteliği olarak, aynı pazarda faaliyet gösteren rakip oyuncuların birbirlerinin bugünkü veya gelecekteki stratejik davranışları hakkında herhangi bir bilgiye sahip olamadığı durumu ifade etmekte olup, bu belirsizliğin rakipler arası bilgi değişimi ile kısmen veya tamamen ortadan kaldırılması durumunda, konu rekabet hukukunun sınırları içerisine girmektedir.
- (116) Yatay İşbirliği Anlaşmaları Hakkında Kılavuz (Kılavuz), bilgi değişimi teorisinin Türk rekabet hukukunda değerlendirilmesi bakımından rehber niteliğindedir. Kılavuz’da da ortaya konulduğu üzere bilgi paylaşımının rekabeti kısıtladığı ilk senaryoda, teşebbüsler birbirlerinin pazar stratejileri hakkında karşılıklı bilgi veya belge paylaşmak suretiyle sektörde rekabetçi açıdan endişe doğurabilecek yapay bir şeffaflık yaratmaktadır. Bilgi değişiminin rekabet üzerindeki etkisi; pazarın yoğunlaşma derecesi, şeffaflığı, istikrarı, karmaşıklığı ve pazardaki teşebbüslerin benzerliği (simetri) gibi pazarın yapısına ilişkin unsurlara göre değişmektedir. Ayrıca bilgi paylaşımının olası olumsuz etkisi, ilgili pazarı rakipler arası koordinasyona elverişli hale getirebilmesi nedeniyle paylaşılan bilginin niteliğine de bağlıdır⁴⁰.
- (117) Bunun yanı sıra, Kılavuz’da da belirtildiği üzere rakipler arasında bilgi değişimi, fiyat veya miktar tespiti amacına sahip bir anlaşma niteliği taşıdığında kartel olarak kabul edilerek cezalandırılır⁴¹. Ayrıca, tarafların üzerinde uzlaşılan kurallara uyup uymadığının takibini sağlayarak kartelin işleyişini kolaylaştıran bilgi değişimleri de kartelin bir parçası olarak değerlendirilir. Normal şartlar altında teşebbüslerin, rakiplerinin mevcut ya da beklenen davranışlarına göre basiretli bir biçimde kendilerini uyarlaması ihlal olarak değerlendirilmemektedir. Ancak, rakipler arasında, pazardaki olağan koşullardan farklı rekabet koşulları yaratma amaç veya etkisine sahip olan doğrudan ya da dolaylı her türlü iletişim ihlal olarak değerlendirilmekte ve yasaklanmaktadır. Bu noktada, yapılan bilgi değişimi, rekabete duyarlı bilgilerin değişimi ile pazardaki belirsizliği azaltıyor ve/veya rekabeti kısıtlayıcı işbirliğini kolaylaştırıyorsa, 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesi kapsamında rekabet ihlali teşkil edebilecektir. Teşebbüsün posta, e-posta, telefon görüşmeleri, toplantılar gibi vasıtalarla rekabete duyarlı bilgilerini, bunları açıkça veya zımnen kabul eden rakiplerine tek taraflı olarak açıklaması ile çok sayıda teşebbüsün, amaçları ve planları hakkında birbirlerini bilgilendirmesi arasında fark bulunmamaktadır. Rakibinden rekabete duyarlı bilgiyi alan teşebbüsün böyle bir bilgiyi almak istemediğine dair net karşılık vermemesi durumunda, teşebbüsün bu bilgiyi kabul ettiği ve pazardaki davranışlarını buna göre değiştirdiği varsayılmaktadır.

³⁹ Kılavuz para. 42.

⁴⁰ Kılavuz para. 42,43.

⁴¹ Kılavuz para. 44

- (118) Geleceğe ilişkin fiyat, miktar ve benzeri stratejik bilgilerin değişimi, pazardaki şeffaflığı yapay olarak artırarak, rakiplerin rekabetçi davranışlarının koordinasyonunu kolaylaştırmakta, bu şekilde rekabeti kısıtlayıcı etkilere neden olmakta ve bu durum, üç şekilde ortaya çıkmaktadır.
- (119) İlk olarak, bilgi değişimi, firmaların koordinasyonun koşullarına ilişkin olarak ortak bir anlayışa varmalarını sağlayabilmektedir. Bu durum ortada açık bir anlaşma bulunmasa dahi pazarda anlaşmalı sonuçlara neden olabilmektedir. Firmaların bu tür bir ortak anlayış geliştirmesine imkân verme ihtimali en yüksek olan bilgiler, gelecekte uygulanması planlanan davranışlarla ilgili olanlardır.
- (120) İkincisi, bilgi değişimi pazardaki anlaşmalı sonuçların içsel istikrarını yükseltebilmektedir. Bu durum, bilgi değişimi sayesinde yeterince şeffaf hale gelen bir piyasada, firmaların anlaşmadan sapanları tespit edebilme ve zamanında misilleme yapabilme imkânına kavuşmalarından ileri gelmektedir. Hem mevcut hem de geçmiş verilerin paylaşılması, bu tür bir tespit mekanizmasını oluşturabilir. Bu şekilde firmalar, normal koşullarda ulaşamayacakları anlaşmalı sonuçları elde edebilir veya mevcut anlaşmalı sonucun istikrarını artırabilirler.
- (121) Son olarak bilgi değişimi, anlaşmalı sonuçların dışsal istikrarının korunmasını da sağlayabilmektedir. Anlaşma içerisinde olan firmalar, bilgi değişimi nedeniyle artan şeffaflık düzeyi sayesinde, diğer firmaların pazara ne zaman, nereden giriş yapacaklarını kestirebilmekte ve doğrudan yeni giren firmaları hedef alacak stratejiler geliştirebilmektedirler.
- (122) Yukarıda bilgi paylaşımına yönelik olarak yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, bilgi paylaşımı; fiyat tespiti, müşteri paylaşımı, arzın kısıtlanması vb. şekildeki belli bir davranışa yönelik olarak teşebbüsler arasında yapılmış bir anlaşma ya da uyumlu eylemin unsuru, delili veya göstergesi olabileceği gibi; teşebbüsler arasındaki anlaşma veya uyumlu eylemin bizatihi konusu olabilmektedir.
- (123) Gerek soruşturma kapsamında gerçekleştirilen yerinde incelemelerden gerekse dosya kapsamında ilgili teşebbüs ve teşebbüs birliklerinden derlenen bilgi ve belgelerden; sektörün parçalı bir yapı sergilediği, ithal hammaddelerin uluslararası fiyatı ve döviz kuru gibi değişkenlerin de etkisiyle teşebbüslerin fiyatlarının sıklıkla değişikliğe uğradığı, fiyat değişikliklerinin genellikle listeler aracılığı ile duyurulduğu ve ulusal düzeyde faaliyet gösteren rakiplerin fiyatlama davranışlarının⁴² sektörde yakından takip edildiği anlaşılmaktadır.
- (124) Soruşturma kapsamında gerçekleştirilen yerinde incelemelerde sektörde faaliyet gösteren oyuncuların rakiplerin fiyat listelerini yakından takip ettikleri, teşebbüslerin kendi fiyat listelerini hazırlarken rakiplerinin uyguladığı fiyat listelerini göz önünde bulundurdıkları görülmüştür. Yerinde incelemelerde tespit edilen bir diğer husus fiyat listelerinin yayınlanma tarihi ile uygulanmaya başlama tarihlerinin farklılaşmasıdır. CP'den elde edilen 22.10.2020 tarihli WhatsApp yazışması bahsi geçen duruma örnek olarak gösterilebilir: *"Samsun abali henüz zam yapmadı. Matlı 23 tarihli liste yayınladı normalde 1 hafta devam ediyorlar ancak bu zamanda 2 ila 3 gün ancak verirler"*. Dolayısıyla rakip oyuncular açısından fiyat listelerinin uygulanmaya başlanıp başlanmadığı hususunun kendi fiyatlama davranışları açısından bir belirsizliğe neden olduğu ifade edilebilecektir.

⁴² Fiyatlama davranışı; vade, iskonto, kampanya vs. fiyata etki eden diğer unsurları da içerecek şekilde kullanılmaktadır.

- (125) Piyasada takip edilen bir diğer husus ise rakiplerin liste fiyatlarında ne oranda iskonto yaptıkları bilgisidir. Bu husus; ANKARA YEM iç yazışmasında “...özelikle pro ve abalı gibi hemen hemen aynı iskontoları uyguladığımız firmalarda muadil olan ürünlerde farklar göze çarpıyor...”, ABALIOĞLU iç yazışmasında “...Cp için de Maksimum iskonto % 7 gibi düşünebilirsiniz Ancak onların liste şu ana kadar gelmedi” ifadeleri ile yer bulmuştur.
- (126) Yukarıda yer verilen tespitler çerçevesinde; fiyat, iskonto, vade ve fiyat listelerinin uygulanma tarihleri gibi bilgilerin rakipler arasında değişiminin teşebbüsler arasında bir koordinasyona neden olup olmadığı hususunun aydınlatılması gerekmektedir.
- (127) Rekabet hukuku uygulamasında rakiplerin piyasadaki aksiyonlarının izlenmesi, mevcut ya da beklenen rakip davranışlarına göre teşebbüs stratejilerinin oluşturulması ihlal olarak değerlendirilmeyebilmektedir. Dosya kapsamındaki fiyat listesi ve iskonto takipleri ile listenin uygulanıp uygulanmayacağına ilişkin teşebbüs gözlemlerinin de bu çerçevede dâhilinde ele alınması mümkündür. Buna mukabil dosya kapsamında elde edilen bir kısım belgeden, kimi rakiplerin piyasa stratejilerini belirlerken iletişim içerisinde oldukları anlaşılmaktadır.
- (128) Bu belgelerden ilki, MATLI Gıda Grubu Koordinatörü (.....) ile teşebbüs Genel Müdürü (.....) arasında gerçekleşen WhatsApp yazışmalarını içeren Belge-15'tir. İlgili yazışmada (.....) tarafından;

“(17.01.2019)...Reva⁴³ ve Abalı sonrası Eriş, Ödemiş ve Toros ile de görüştüm bugün fiyat listesi konusunu. Ödemiş Yemi siz de aramışsınız. Selamları var (.....) ve (.....) beylerin” ve

“...(17.01.2019) Anlayışla karşılıyorlar ve karsizlikten çok şikâyet ediyorlar. Eriş ve Ödemiş haftaya zam yapacak. Beklemeyiz diyorlar. Eriş bugün 1.5 lira yaptı zaten. Eriş 2018 de 2 milyon lira batacak vermiş. Toros tahsilattan aşırı şikâyetçi. Toros bayi ilişkilerinde ciddi sorun yaşıyoruz diyor. Çok fazla taleple geliyorlar. İşin keyfi kaçtı diyor.”

hususları (.....)'ya iletilmiştir.

- (129) Belge-15'ten MATLI'nın yem piyasasında faaliyet gösteren rakipleri ile ürün fiyatları konusunda iletişim halinde olduğu açıkça görülmektedir.
- (130) Belge-15 içeriğindeki güncel ve geleceğe yönelik ifadeler, teşebbüslerden temin edilen fiyat değişikliği listeleri ile karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda öncelikle ERİŞ'in 17.01.2019 tarihinde bir fiyat değişikliğine gidip gitmediği incelenmiştir. Bu incelemede teşebbüsün 22.12.2018 tarihinden beri uyguladığı fiyat listesini belge içeriği ile uyumlu şekilde 17.01.2019 tarihinde değiştirdiği, “süt yemleri” ve “besi yemleri” grubunda fiyat artışının ortalama 1,75 TL olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir.
- (131) Akabinde Belge-15, içeriğindeki “Eriş ve Ödemiş haftaya zam yapacak.” ifadeleri nedeniyle ERİŞ ve ÖDEMİŞ fiyatlarının bu iletişimin akabinde artış gösterip göstermediği yönüyle de incelenmiştir. ERİŞ'in söz konusu iletişimden 14 gün sonra, ÖDEMİŞ'in ise yaklaşık 3,5 ay sonra fiyat değişikliğine gittiği teşebbüslerden elde edilen veriler doğrultusunda tespit edilmiştir. Dolayısıyla belge içeriğinde geleceğe yönelik bilgilerin ERİŞ için kısmen gerçekleştiği, ÖDEMİŞ için ise gerçekleşmediği anlaşılmıştır.
- (132) MATLI'dan elde edilen bir diğer WhatsApp yazışmasında ise

⁴³ Söz konusu belgede sözü edilen “Reva”nın RTM'yi temsilen kullanıldığı değerlendirilmektedir.

“...zamlı listelerimiz bugün tarihli olarak yayınlanacaktır. Rakiplerle ilk etapta bu bilgiyi paylaşmayalım. Bu gün tarihli yayınlanıp yarın uygulayacağımız şekilde bilinmesi yararımıza olacaktır.”

ifadeleri kullanılmaktadır. Söz konusu ifadelerin fiyat listelerinin paylaşımı hususunda rakipler arasında süregelen bir iletişim olduğuna işaret ettiği değerlendirilmektedir.

- (133) Yerinde incelemelerde elde edilen ve rakipler arası iletişimi gösterdiği değerlendirilen bir diğer belge ABALIOĞLU'ndan elde edilen Belge-18'dir. Batı Bölgeleri Satış Sorumlusu (.....) tarafından ABALIOĞLU Yönetim Kurulu Üyesi (.....)'na gönderilen 01.06.2020 tarihli WhatsApp iletisinde;

“...(.....) bey pro da ki arkadaşlar indirim yapacaklarını söylediler.”

ifadeleri yer almıştır. Metinde yer alan "pro" ifadesinin, piyasada Pro Yem olarak da adlandırılan MATLI'ya karşılık kullanılmakta olduğu değerlendirilmekte olup MATLI'nın indirim yapacağı bilgisini ABALIOĞLU ile paylaştığı anlaşılmaktadır.

- (134) Belge-18 çerçevesinde MATLI'nın ilgili tarihlerde fiyat indirimi gerçekleştirip gerçekleştirmediği hususu incelenmiştir. Bu inceleme kapsamında MATLI fiyat listesinin, belge tarihinden bir gün sonra 02.06.2020 tarihinde güncellendiği ve ürün fiyatlarında yaklaşık 1,5 TL indirimle gidildiği anlaşılmıştır.

- (135) CP'de gerçekleştirilen yerinde incelemede elde edilen (.....) isimli WhatsApp grubundaki kimi yazışmaları içeren Belge-16'nın da rakipler arasında doğrudan bir iletişime işaret ettiği değerlendirilmektedir:

(.....)(18.04.2020): “Abalioğlu ile görüşüm Hafta başı belli olur diyor 3 TL civarında beklentileri Matlı ya ulaşamadım Görüşünce yazarım”

(.....)(18.04.2020): “Matlı pazartesi bakacağız dedi. Kesin bir kararları yokmuş”

(.....)(29.01.2021): “Şimdi Matlının satış Müdürü ile görüştük. Liste hazırmış. Bugün anons edeceklermiş”

- (136) Belge-16 kapsamında ilk olarak “Abalioğlu ile görüşüm Hafta başı belli olur diyor 3 TL civarında beklentileri...” ifadesi üzerine ABALIOĞLU fiyat listeleri incelenmiştir. İlgili yazışmanın 18.04.2020 (Cumartesi) günü gerçekleştiği, ABALIOĞLU fiyat listesinin ise bu yazışmadan dört gün sonra 22.04.2020 (Çarşamba) günü değiştiği anlaşılmaktadır. Yine ABALIOĞLU fiyatlarının bir önceki listeye göre 2-4 TL aralığında arttığı tespit edilmiştir.

- (137) Belge-16 kapsamında ikinci olarak “Matlı pazartesi bakacağız dedi. Kesin bir kararları yokmuş” ifadesi üzerine MATLI fiyatları incelenmiştir. İlgili yazışma 18.04.2020 (Cumartesi) günü gerçekleşmiş olup, MATLI fiyat listesinin 21.04.2020 (Salı) tarihinde değiştiği anlaşılmıştır.

- (138) Belge-16 kapsamında son olarak “Şimdi Matlının satış Müdürü ile görüştük. Liste hazırmış. Bugün anons edeceklermiş” ifadesi üzerine MATLI'nın fiyat listesini yazışmanın gerçekleştiği 29.01.2021 tarihinde değiştirip değiştirmediği incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda MATLI'nın 21.01.2021 tarihli fiyat listesinin 19.02.2021 tarihine kadar değiştirmediği tespit edilmiştir.

- (139) ABALIOĞLU'nda gerçekleştirilen yerinde incelemede elde edilen iç yazışma niteliğindeki Belge-18'de yer alan 28.04.2020 tarihli “CP ile görüşmemde bu hafta fiyat yapmayacaklarını bildirdiler” ve 01.09.2020 tarihli “CP ile görüştük az önce, maliyet artışına binaen liste yaptıklarını ifade etti. Kampanya vs. ile alakası yok dedi.” ifadelerinin ise CP ve ABALIOĞLU arasındaki doğrudan iletişimin bir sonucu olarak kaleme alındığı kanaati oluşmuştur. Belge içeriğini doğrular şekilde 28.04.2020 tarihini

içine alan haftada CP'nin fiyat listesi açıklamadığı görülmektedir. Yine 01.09.2020 tarihli CP fiyat listesi üzerine de tarafların aynı gün bir görüşme gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır.

- (140) ERİŞLER Genel Müdürü (.....)'in mobil cihazından elde edilen ve 21.09.2020 tarihinde (.....) ve Trakya Bölge Müdürü (.....) arasında geçen görüşmede ise MATLI'nın ürünlerine zam yaptığı yeni listesine rağmen eski fiyatları ile devam etmesinin ağır bir dille eleştirildiği görülmektedir (Belge-84/2):

“(.....) (11:37) : S. Aleyküm
Matlı (.....)ya şimdi attığı mesaj. Yeni gelen zammı fiyat faturası kestirerek uygulamıyorlar.
Biraz önce (.....) de hemşerim piyasa da indirim yapıyorlarmış diye mesaj attı. Bişeyler oluyor piyasalarda
(.....) (11:39) : Maliyet artarken bide
(.....) (11:39) : Aynen.
Bu matlı (.....) firma
(.....) bir türlü...

- (141) ERİŞLER Satış Müdürü (.....) ve MATLI Satış Müdürü (.....) arasında geçen görüşmede ERİŞLER'in Trakya bölge fiyat listesini rakibi MATLI ile paylaştığı ve yazışmanın devamında MATLI'nın fiyat çalışması yaptığı bilgisini ERİŞLER ile paylaştığı anlaşılmaktadır (Belge-84/8-11):

“(.....) (05.03.2021) (15:59) : [ERİŞLER'in 05.03.2021 tarihli İstanbul bölgesi fiyat listesi paylaşılmıştır.] (.....) listeniz geldi
Trakya bölgesini müsait olduğunda iletebilir misin
(.....) (06.03.2021) (12:32): [ERİŞLER'in 05.03.2021 tarihli Trakya bölgesi fiyat listesi paylaşılmıştır.] S.a
Var mı bir hareket abi
(.....) (06.03.2021) (12:33): (.....) şuan bir şey yok, bizden çalışma istendi
Gönderdik
Salı günü netleşir
(.....) (06.03.2021) (12:34): Hayırlısı inşallah”

- (142) İlgili yazışmadan ERİŞLER'in 05.03.2021 tarihindeki fiyat listesi değişimi üzerine MATLI Satış Müdürünün Trakya bölge fiyatlarını talep ettiği ve ERİŞLER'in Trakya bölge fiyatlarını gösteren listesinin MATLI'ya ulaştırıldığı görülmektedir. Aynı tarihte MATLI fiyatlarının değişip değişmediğine yönelik ERİŞLER talebine yönelik olarak bir çalışma yapıldığı 09.03.2021 (Salı) günü netleşeceği bildirilmiştir. Dosya kapsamında elde edilen bilgilerden MATLI'nın ilgili tarihteki fiyat listesinin ise 11.03.2021 (Perşembe) günü değiştiği anlaşılmıştır.

- (143) Yukarıda yer verilen ve farklı tarihlerde fiyat listesi ve fiyat geçiş tarihlerinin teşebbüsler arasında paylaşıldığına ilişkin inceleme ve değerlendirmeler aşağıda Tablo 26'da görselleştirilmiştir.

Tablo 26: Dosya Kapsamında Elde Edilen Belgeler ve İlişkili Teşebbüsler

Belge No	Belge Tarihi	ABALIOĞLU	CP	MATLI	RTM	ERİŞLER	ÖDEMİŞ	TOROS
15/1	15.01.2019	X		X	X	X	X	X
15/2	10.09.2020			X				
18/3-8	01.06.2020	X		X				

16/12	18.04.2020	X	X	X				
16/5	29.01.2021		X	X				
18/3-8	28.04.2020	X	X					
18/3-8	01.09.2020	X	X					
84/2-4	21.09.2020			X		X		
84/8-11	05.03.2021			X		X		

- (144) Soruşturma kapsamında tespit edilen ve yukarıda yer verilen bulgulara dayanılarak, ABALIOĞLU, CP, MATLI ve ERİŞLER'in hem piyasa fiyatlarına hem de fiyat değişim niyet ve zamanlamalarına ilişkin iletişim içerisinde oldukları değerlendirilmektedir.
- (145) Yukarıda ilgili bölümde değinildiği üzere gerek ülkemiz uygulamasında gerek mehz mevzuatta ve gerekse doktrinde rakipler arasında gelecekteki davranışlarına yönelik belirsizlikleri ortadan kaldıracak nitelikte olan bilgi paylaşımlarının rekabete aykırı olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Söz konusu rekabete hassas bilgi; geleceğe ilişkin fiyat veya buna ilişkin stratejik bir bilgi olduğu takdirde, rekabeti ihlal etme amacının ayrıca irdelenmeye ihtiyaç göstermeyecek şekilde ortada olduğu da kabul edilmektedir. Kılavuz; fiyat ve miktara ilişkin bilgilerin stratejik niteliğinin en yüksek olduğunu⁴⁴, rakiplerin gelecekte uygulamayı planladıkları fiyat bilgisini aralarında değişmelerinin genellikle fiyat tespiti amacını taşıyacağını⁴⁵ öngörmektedir. Dosya kapsamında tespit edilen rakipler arasındaki geleceğe yönelik fiyat bilgisi değişiminin de bu çerçevede dâhilinde stratejik önemi haiz verilerin değişimi niteliğinde olduğu ve bu bağlamda teşebbüsler arasındaki iletişimin amacı açısından rekabeti kısıtlayıcı nitelikte olduğu değerlendirilmektedir. Bu noktada önemle değinilmelidir ki yukarıda yer verilen belgelerin bazılarının içeriğinde geçen fiyat değişim tarihlerinin ve fiyat hareketlerinin fiilen gerçekleşmediği görülse de bu durum, teşebbüsler arası stratejik belirsizliği ortadan kaldırma amacı veya etkisine sahip bir iletişimin olduğu gerçeğini ortadan kaldırmamaktadır. Bunun sonucunda ise piyasada rekabetin asli unsurlarından biri olan belirsizlik, iletişim ile ortadan kaldırılmakta, iletişimin tarafı olan teşebbüslerin iradesi rekabet aleyhine kısıtlanmaktadır.
- (146) Sonuç olarak soruşturma kapsamında elde edilen bilgi ve bulgular ışığında; yem piyasasında faaliyeti bulunan; ABALIOĞLU, CP, MATLI ve ERİŞLER'in stratejik belirsizliği ortadan kaldıracak iletişimi konu edinen bir uyumlu eylem/anlaşma ile 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri kanaatine ulaşılmıştır.
- (147) Diğer taraftan yukarıda da yer verildiği üzere soruşturma kapsamında gerçekleştirilen yerinde incelemelerde sektörde faaliyet gösteren oyuncuların rakiplerin fiyat listelerini yakından takip ettikleri, teşebbüslerin kendi fiyat listelerini hazırlarken rakiplerinin uyguladığı fiyat listelerini göz önünde bulundurdukları görülmüştür. Kamuya açık kaynaklardan rakiplere ilişkin bilgileri takip etmek suretiyle pazar koşullarını değerlendirmeye ilişkin uygulamaların yaygın olduğundan hareketle, soruşturma taraflarından RTM, ÖDEMİŞ ve TOROS'un rekabete duyarlı bilgi değişimi gerçekleştiğini ortaya koyar nitelikte herhangi bir tespitle bulunulamadığından söz konusu teşebbüslere ihlal isnadında bulunulamayacağı, bu nedenle anılan teşebbüslerin 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiklerine ilişkin yeterli bilgi ve belgeye ulaşılmadığı sonuç ve kanaatine ulaşılmıştır.

⁴⁴ Para. 67

⁴⁵ Para. 57

I.5. Yazılı Savunmaların Değerlendirilmesi

I.5.1. ABALIOĞLU Yazılı Savunması ve Değerlendirme

Yerinde İncelemede Elde Edilen Belgelere Yönelik Savunma

- (148) Soruşturma bildiriminin birinci ve ikinci sayfasında yer alan "CP'den Elde Edilen Belgeler" başlığı altındaki 18.02.2020 tarihli yazışmada geçen - "*Abalioğlu'nun fiyat beklentisinin 3 TL civarında olacağına*" ilişkin ifade ile ilgili olarak 22.04.2020 tarihinde fiyat artışı gerçekleşmiş olduğu, savunma yazısında sunulan "Nisan 2020 Tarihli Çuvallı Yem Satışları ve Fiyat Değişim Tablosu"nda ABALIOĞLU'nun Nisan 2020'ye ait istatistiklerinde en çok satış oranının %58,41 ile süt yemleri olduğu, süt yemlerindeki fiyat artışının 4,03 TL olduğu ve bu artışın 3 TL'lik artıştan bir hayli uzak olduğu, bahse konu yem grubunun süt yemleri dışındaki başka bir yem grubu olduğu değerlendirilse dahi WhatsApp yazışmasına konu olan "*3 Türk Lirası civarında*" ifadesinin hiçbir yem grubundaki artış veya azalış ile örtüşmediği, tüm ürünlerin ortalama fiyat farklarına bakıldığında dahi 3 TL'nin yaklaşık %16 üzerinde gerçekleştiği, bu sebeple rakip teşebbüs tarafından ifade edilen hususun tamamen tahminden ibaret olduğu, söz konusu ifadenin tahmin olarak kabul edilmemesi durumunda dahi rakip teşebbüs tarafından 3 TL olarak bilinen zammın satışı yapılan yem fiyatlarının ortalamasına bakıldığında 3,46 TL olarak gerçekleşmesinin ABALIOĞLU ve rakip teşebbüsler arasında danışıklı bir fiyat birlikteliğine yönelik bilgi değişimi olmadığını gösterdiği ifade edilmiştir. Benzer konuda Kurulun 07.11.2019 tarihli ve 19-38/565-234 sayılı "Kamil Koç ile Metro" kararında, teşebbüslerin aralarında anlaştıkları ifade edilen orandan farklı fiyat değişiklikleri gerçekleştiğinden danışıklı hareket etmedikleri ve bu nedenle soruşturma açılmasına gerek olmadığı sonucuna ulaşıldığı belirtilmiştir.
- (149) Teşebbüslerin kendi içlerinde söylentiler yayarak rakipleri şaşırtmaya çalıştığı, ABALIOĞLU'nun bir çalışanın cep telefonundan alınan 12.02.2021 tarihli yazışmasındaki "*Pro süt yemlerine zam mı yapsak diye bir gündem yapmış. Listeyi çıkarıp 1 hafta uygulamayalım diye. Bir oyun peşindeler. Fiyatlar geri geliyor bunu neden konuştular bilmedim.*" şeklindeki ifadenin rakiplerin birbirlerini yanıltma amacıyla kullanıldığı, bu şekilde teşebbüslerin rakiplerine oranla daha uygun fiyatlı satış yoluyla satış miktarlarını artırdıkları ifade edilmiştir. Benzer şekilde soruşturma bildiriminde "Matlı" dan Elde Edilen Bilgiler" başlığı altında yer verilen "*Arkadaşlar rakiplerle bu bilgiyi ilk etapta paylaşmayalım. Bugün tarihli yayımlayıp yarın uygulayacağımız şekilde bilinmesi yararımıza olacaktır.*" ifadelerinden de teşebbüsün rakiplerini yanıltmak amacıyla hareket ettiğinin anlaşıldığı ifade edilmiştir.
- (150) ABALIOĞLU'nun kendi fiyatını oluştururken piyasada uygulanan rakip fiyatlarını dikkate aldığı, sektördeki diğer rakip teşebbüslerin de fiyatlarını piyasadan edindiği bu bilgiler doğrultusunda teşebbüslerin kendi fiyatlarını belirlemesinin mümkün olduğu, ilgili piyasada büyük oyuncuların tavsiye fiyat listelerinin daha yakından takip edildiği, rakip firmaların fiyat listelerinin kamuya açıklanmadan önce ABALIOĞLU tarafından alınmadığı, ABALIOĞLU'nun kendi fiyat listelerini rakipler ile paylaşmadığı, ABALIOĞLU yetkilisinin CP firmasından bir meslektaşıyla yaptığı iletişimde verilen bilgilerin ticari sır niteliğinde olmayan miktar bilgileri olduğu ifade edilmiştir.
- (151) Ayrıca soruşturma bildirimine konu edilen "CP'den Elde Edilen Belgeler" başlığı altında yer alan 22.10.2020 tarihli WhatsApp yazışmasında geçen "*Abalioğlu Cuma'dan itibaren uygulayacak*" ifadesinde ABALIOĞLU'nun fiyat listesini 23.10.2020 tarihine denk gelen Cuma günü açıklayacağını anlaşıldığı, bahsi geçen fiyat listesinin 21.10.2020 Çarşamba günü saat 17.11'de ABALIOĞLU pazarlama birimi tarafından

ilgili birimlere paylaşılması için gönderildiği, dolayısıyla paylaşılan fiyat listelerinin 21.10.2020 tarihi itibarıyla kamuya açık hale getirildiği ifade edilmiştir.

- (152) ABALIOĞLU'nun fiyat listelerini oluştururken, rakiplerinin uygulamaya başladığı fiyat listelerini analiz ettiği, 11.09.2020 tarihli WhatsApp yazışmasının bu duruma örnek teşkil edebileceği, ilgili yazışmada rakibin 04.09.2020 tarihli fiyat listesi dikkate alınarak ABALIOĞLU fiyatının oluşturulduğu ifade edilmiştir.
- Teşebbüsün yukarıda yer verilen savunmalarına ilişkin değerlendirmeler I.4.1 başlığı altında yer alan tespit ve değerlendirmelerde ele alındığından bu bölümde ayrıca cevap verilmeye gerek görülmemektedir.
- (153) Belge-18/3-8 numaralı belge içeriğine yer verilirken (90. paragraf) (.....) isimli kişinin şirket çalışanı olarak belirtildiği ancak bu kişinin aslında kendi ürettiği ürünlerin yanında ABALIOĞLU ürünleri de satan bir bayi olduğu ifade edilmiştir.
- (.....)'ın ABALIOĞLU çalışanı veya bayisi olmasının dosya kapsamında tespit edilen ihlale herhangi bir etkisinin bulunmaması gerekçesiyle söz konusu savunmanın geçerli olmadığı değerlendirilmektedir.
- (154) İhlale dayanak gösterilen ve MATLI iç yazışması niteliğindeki Belge-15/1'deki ifadelerde ABALIOĞLU ile gerçekleşen görüşme içeriğine dair herhangi bir bilgi bulunmadığı, belgenin ABALIOĞLU hakkında herhangi bir stratejik ticari bilgi içermediği, ilgili yazışmadan sonraki dönem için etki değerlendirilmesine de yer verilmediği belirtilerek söz konusu belgenin ABALIOĞLU özelinde ihlal tespiti yapılmasına dayanak gösterilemeyeceği ifade edilmektedir.
- Görüşme içeriğine bakıldığında, (.....)'ın söylemlerinden ABALIOĞLU ile fiyat listesinin konuşulduğunun açıkça anlaşılacağı değerlendirilmektedir. Belgeden teşebbüslerin fiyatlara/fiyat listelerine ilişkin iletişim içerisinde oldukları sonucuna ulaşıldığından söz konusu savunma dayanaktan yoksun bulunmaktadır.
- (155) Savunmada Belge-16/5 ve Belge-18/3-8'de birbirinden bağımsız olarak MATLI ve CP ile ilgili ifadelerin bulunduğu, söz konusu belgelerin rakipler arasında doğrudan hiçbir somut bilgi paylaşımını içermediği ve belgelerin muğlak ifadeler içeren iç yazışma niteliğinde olduğu iddia edilmektedir.
- Belge-16/5'ten CP ile ABALIOĞLU'nun doğrudan iletişim içerisinde olduğu ve ilgili görüşme sonucunda ABALIOĞLU'nun, liste fiyatındaki olası değişiklik hakkında CP'yi bilgilendirdiği anlaşılmaktadır. Belge-18/3'te geçen “..CP ile görüşmemde bu hafta fiyat yapmayacaklarını bildirdiler..” ifadesinden ABALIOĞLU'nun CP ile doğrudan iletişimde olduğu anlaşılmaktadır.
- (156) Belge-18/3-8'de geçen “...(.....) Bey pro daki arkadaşlar indirim yapacaklarını söylediler” ifadelerinde geçen “pro” ifadesinin MATLI'ya karşılık geldiğinin ifade edilmesine rağmen bu ifade ile kimin kast edildiğinin hiçbir şüpheye yer vermeyecek şekilde ortaya konulmadığı, ilgili belgede olası indirim miktarının dahi bulunmadığı, söz konusu bilginin piyasadaki bir gün sonra kolaylıkla elde edilebileceği düşünüldüğünde bu bilginin pazarı daha da şeffaflaştırmadığı, belgeye ilişkin sadece indirim yapıp yapılmadığının tespitiyle yetinildiği, söz konusu belgenin ABALIOĞLU ve MATLI arasında anlaşma/uyumlu eylem olduğunu ispatlamaya yetmeyeceği iddia edilmektedir.
- Yerinde incelemelerde elde edilen belgeler ve yazışma içerikleri birlikte değerlendirildiğinde teşebbüslerin unvanlarının yanı sıra yem markalarının da ilgili yazışmalarda kullanıldığı görülmüştür. Mevcut yazışma bakımından da MATLI ve

ABALIOĞLU'nun ürün fiyatlarına ilişkin iletişim içerisinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

(157) 28.04.2020 ve 01.09.2020 tarihli yazışmaları içeren Belge 18/3-8 özelinde 28.04.2020 tarihini içine alan haftada CP'nin fiyat listesi açıklamadığı, 01.09.2020 tarihli CP fiyat listesi üzerine tarafların aynı gün görüşme gerçekleştirdikleri tespitinin yapıldığı, ancak dosya kapsamında ilgili görüşmenin mi yoksa fiyat listesinin mi önce yayımlandığına dair bir bilgi bulunmadığı, aynı gün kamuya açık hale gelmiş bir bilgi için görüşülmüş olmasının rekabeti ihlal edemeyeceği, yazışmada rekabete aykırı hiçbir bilginin bulunmadığı, ilgili belgelerde hiçbir CP yöneticisinin isminin geçmediği dolayısıyla CP ifadesinin bayilere karşılık kullanılmış olabileceği, söz konusu belgelerin CP ve ABALIOĞLU'nu kastettiği varsayılsa dahi rekabete aykırı eylemi ispatlamaya yetecek nitelikte olmadığı, hukukun genel ilkeleri gereği şüphe durumunda belgelerin teşebbüs lehine yorumlanması gerektiği, anlaşma veya uyumlu eyleme yol açtığı iddia edilen teşebbüs iç yazışması niteliğindeki bu belgelerin ekonomik deliller veya başkaca ikincil derece deliller ile desteklenmesi gerektiği, sektördeki bayilik sistemi nedeniyle piyasa şeffaflığının olduğu, bahse konu bilgi değişimlerinin piyasada mevcut olan şeffaflık düzeyini ne düzeyde etkilediğinin incelenmesi gerektiği iddia edilmiştir.

➤ Rakip fiyat listelerinin kamuya açık bilgi kaynaklarından elde edilmesi rekabet hukuku kapsamında bir sorun teşkil etmeyecekken, rakip teşebbüsler arasında stratejik bilgi niteliğindeki herhangi bir içeriğin paylaşılması ihlal olarak değerlendirilebilecektir. Söz konusu belgede geçen *“CP ile görüştük az önce, maliyet artışına binaen liste yaptıklarını ifade etti. Kampanya vs. ile alakası yok dedi.”* ifadesinden CP'nin maliyetlerinin artmış olduğu ve ilgili listenin kampanya amacıyla yayınlanmadığı bilgisini rakibi ABALIOĞLU ile paylaştığı görülmektedir.

(158) Belge-16/5'te geçen ABALIOĞLU ifadesinin neyi kastettiğinin somut şekilde ortaya konulmadığı, anılan kelimenin sektörde bayi anlamına gelebileceği, sektörde çok sayıda bayinin olduğu, bayilerin çoğunlukla kendi unvanlarıyla değil bayisi olduğu üreticinin adıyla anıldığı, dosya kapsamında yapılan inceleme ve tespitlerde bu ihtimalin tamamen göz ardı edildiği, bu duruma ilişkin daha önceden yapılan savunmaya istinaden şüpheleri ortadan kaldıran bir cevabın verilmediği, ihlale dayanak oluşturduğu iddia edilen isnat edilen belgelerin hiçbirinde ABALIOĞLU'nun üst ya da orta düzey yöneticilerinin adının geçmediği, belge özelinde yapılan değerlendirmede yalnızca ABALIOĞLU'nun ilgili tarihlerde 2-4 TL arasında fiyatlarını artırdığının belirtildiği, ABALIOĞLU ile CP'nin fiyat seyrinin karşılaştırılmadığı, dolayısıyla ilgili belgenin ihlale dayanak gösterilemeyeceği iddia edilmektedir.

➤ Yerinde incelemelerde elde edilen belgeler ve yazışma içerikleri birlikte değerlendirildiğinde, teşebbüslerin unvanlarının yanı sıra yem markalarının da ilgili yazışmalarda üretici teşebbüsleri ifade etmek üzere kullanıldığı görülmektedir. Söz konusu yazışma bakımından *“Abalioğlu”* ifadesinin de ABALIOĞLU için kullanıldığı açıktır. Ayrıca serbest piyasa sistemi içerisinde birbirleri ile rekabet eden firmaların rekabet güdülerini sürdürebilmesi için belirli bir derecede *“stratejik belirsizlik”* içerisinde bulunmaları gerekmektedir. Stratejik belirsizlik, rekabetçi piyasaların bir niteliği olarak, aynı pazarda faaliyet gösteren rakip oyuncuların birbirlerinin bugünkü veya gelecekteki stratejik davranışları hakkında herhangi bir bilgiye sahip olamadığı durumu ifade etmekte olup, bu belirsizliğin rakipler arası bilgi değişimi ile kısmen veya tamamen ortadan kaldırılması durumunda, konu rekabet hukuku bağlamında ihlal olarak değerlendirilmektedir. Bu bilgi değişiminin içeriğinin ve sonuçlarının piyasada etki göstermesi veya iletişim sonucunda teşebbüslerin piyasa davranışlarının birbirine yakınsaması ihlalin varlığı açısından önem arz

etmemektedir. Rakip teşebbüsler birbirlerinin davranışlarına ilişkin stratejik bilgiye rekabet hukukuna aykırı suretlerle eriştiğinde artık aralarında gerçekleşmesi beklenen rekabet azalmakta ya da tamamen bitmektedir. Dolayısıyla, iletişim sonrasında ABALIOĞLU ve CP fiyat görünümlerinin ihlalin mevcudiyetine bir etkisi olmayacaktır.

Pazarın Yapısına ve Teşebbüslerin Pazar Paylarına İlişkin Savunma ve Değerlendirme

- (159) Soruşturma kapsamında incelenen dönemde emtia fiyatlarındaki ve döviz kurundaki oynaklıklar nedeniyle yem üreticilerinin fiyatlarının sıklıkla değiştiği, bu kapsamda ihlal isnat edilen belgelerde rakibin zam yapıp yapmayacağı bilgisinin teşebbüs için büyük bir anlam ifade etmeyeceği, zira girdi fiyatlarında yaşanan artışların teşebbüslerin rakiplerinden bağımsız olarak fiyatları sürekli değiştirmesini zorunlu kıldığı, ayrıca bu bilginin liste yayımlandığında piyasadaki kısa bir süre içinde temin edilebildiği, zamlı yayınlanırsa bile fiyat listelerinin yürürlüğünün teşebbüsün pozisyonuna göre ertelenmesi veya ilave kampanyaya tabi tutulması gibi ihtimaller birlikte düşünüldüğünde söz konusu bilginin sektördeki olağan ticari işleyiş ve teamüller bakımından stratejik nitelik taşıdığını söylemenin mümkün olmadığı, ABALIOĞLU ve CP'nin toplam pazar payının düşük olduğu, bu nedenle ilgili pazarda bilgi değişimi yapılması suretiyle piyasa fiyatının etkilenmesinin mümkün olmadığı savunulmaktadır.
- (160) Türkiye yem pazarında ulusal ve bölgesel üretim yapan irili ufaklı çok sayıda oyuncunun bulunduğu, pazara giriş engellerinin bulunmadığı, Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri (TKK) iştiraki Tarım Kredi Yem'in ilgili piyasadaki rekabetin seviyesini arttırdığı, YEMBİR verilerine göre soruşturma tarafı teşebbüslerin toplam pazar payının %(.....), ABALIOĞLU pazar payının ise yaklaşık %(.....) olduğu, teşebbüsün düşük pazar payının rakipleri ile bilgi değişimi yapmak suretiyle piyasadaki fiyatı etkilemesi ve belirlemesinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir.
- (161) 2018 yılından itibaren sektördeki istikrarsızlıklar nedeniyle fiyat değişim sıklığının arttığı, yıllık fiyat değişim sayısının 22-25 arasında olduğu, bunların; 14-15'inin yukarı, 7-8 tanesinin ise aşağı yönlü olduğu, bu denli sık değişimlerin olması ve pazarda çok sayıda oyuncunun bulunmasının fiyatlarda paralelliklerin oluşmasına neden olacağı ifade edilmiştir. Bununla birlikte, sektördeki teşebbüslerin yoğun fiyat baskısı ve rekabet ortamında rakip teşebbüslerden bilgi edinmeye çalışırken artış oranlarını ve/veya artış zamanlarını yanlış söylemek suretiyle gerçek niyetlerini saklamakta olduğu, böylece rakip teşebbüsleri yanıltmayı amaçladıkları, yani iddia edilenin tam tersine teşebbüslerin piyasada zaten var olan stratejik belirsizliği daha da arttırdıkları, bu suretle fiyatlandırma davranışında bir öngörülemezlik oluşturarak sektördeki rekabeti pekiştirdikleri ifade edilmiştir. Kurulun 2016- 321 dosya ve 16-35/596-264 karar sayılı ve 27.10.2016 tarihli kararında da teşebbüsler tarafından üretilen ürünlerin homojen nitelik arz etmemesi, yem çeşitlerinin ve üretimde kullanılan karışımların farklılık göstermesi ve tüketicilerin farklı tercih nedenlerinin olması rakip teşebbüsler arasında uyumlu eylemi kolaylaştıracak bir yem pazarının olamayacağına bir göstergesi olarak kabul edildiği ifade edilmiştir.
- Rekabet hukuku uygulamasında rakip oyuncular arasında stratejik niteliği haiz bilgilerin değişimi anlaşma/uyumlu eylem başlığı altında ihlal olarak değerlendirilmektedir. Bu noktada, değişimi yapılan bilginin piyasadaki rekabetten kaynaklanan belirsizliği azaltacak nitelikte olup olmadığı önem arz etmekte olup, rakiplerin ilgili pazardaki toplam pazar payının düşük olmasının ihlalin

mevcudiyetine bir etkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu savunma kabul edilebilir nitelikte bulunmamıştır.

İdari Para Cezasının Belirlenmesine İlişkin Savunma ve Değerlendirme

(162) Dosya kapsamında ihlal türünün “diğer ihlaller” olarak belirlenmesi, belge içerikleri ve düşük pazar payı nedeniyle temel para cezasının alt sınıra yakın belirlenmesi, teşebbüs bakımından ihlalin süresinin bir yıldan kısa olduğu dolayısıyla temel para cezasında artırımı gidilmemesi gerektiği, ABALIOĞLU’nun düşük pazar payının ve dosya kapsamındaki bilgi değişiminin pazar özelinde sınırlı etki doğurabilecek nitelikte olması hususlarının indirim nedeni olarak dikkate alınabileceği ifade edilmektedir.

- Mevcut soruşturma bakımından ihlal türünün Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar İle Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik (Ceza Yönetmeliği)’i çerçevesinde “diğer ihlaller” içerisinde yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. İhlal isnadında bulunan belgelerin değerlendirilmesinde ise, ABALIOĞLU bakımından ihlal süresinin Belge-15/1 ve Belge 18/3-8 dikkate alınarak bir yıldan uzun beş yıldan kısa olduğu tespit edilmiş olup teşebbüs savunmasının, dosyadaki bulgular dikkate alındığında yerinde olmadığı değerlendirilmektedir.

I.5.2. CP Yazılı Savunması ve Değerlendirme

Yem Pazarın Yapısına ve İşleyişine İlişkin Yapılan Savunma ve Değerlendirme

(163) Çiftçilerin TKK’dan elde ettikleri düşük faizli kredi limitlerini doldurana kadar yem alımlarını pazarın %(.....)’sini elinde bulunduran Tarım Kredi Yem’den yapmakta olduğu, bu limitin dolması ile birlikte çiftçilerin piyasadaki diğer oyunculara yöneldiği, bu şekilde bir satış imkânına sahip olan Tarım Kredi Yem’in yem fiyatlarının da kamu tarafından sosyal gerekçelerle zaman zaman baskılandığı, Tarım Kredi Yem’in piyasada ortalama bir rakip oyuncudan farklı olarak pazarı disipline edici ve regüle edici bir rol üstlendiği ifade edilmiştir.

(164) Yem pazarının genel olarak parçalı bir yapı sergilediği, pazarda faaliyet gösteren bayilerin pazardaki şeffaflığı artırdığı ve rekabeti canlı tuttuğu, pazarda bulunan büyük çiftliklerin de benzer şekilde alıcı gücüne sahip oldukları ve pazarı şeffaflaştırdıkları, üretici teşebbüslerin tonaj artırmak için rakiplerini aldatıcı yönde bilgileri piyasaya sürebildiği tüm bu nedenlerle rakip teşebbüslerin herhangi bir bilgi değişiminin tarafı olmaksızın birbirlerinin fiyatlarını öğrenebildiği iddia edilmiştir. Diğer taraftan CP’nin yüksek kalite ve yüksek besin değeri politikası nedeniyle maliyetlerinin yüksek olduğu bu nedenle fiyatlarının çoğu zaman rakip fiyatlarının üzerinde seyrettiği, bununla birlikte teşebbüsün rakipleri tarafından takip edilen bir oyuncu konumunda bulunduğu belirtilmiştir.

(165) Ayrıca, CP’nin yem ürünlerindeki formülasyonunun pazarda oluşan fiyat rekabetinden bağımsız olduğu, CP’nin maliyetlerinin artmasına neden olan sürdürülebilir yüksek ürün kalitesi ve ürünlerin besin değeri nedeniyle çoğu zaman rakiplerin üzerinde bir fiyatla satış gerçekleştirdiği, yem üretiminde maliyetlerin yarısından fazlasının ithal girdilerden kaynaklandığı, savunmada yer verilen son üç yıla ilişkin fiyat ve maliyet hareketlerini gösteren grafikten hareket edilerek maliyet artışından ve bu artışa kaynaklık teşkil eden döviz kuru hareketlerinden bağımsız bir fiyatlama değişiminin CP açısından ortaya çıkmadığı ifade edilmiştir.

(166) Kurulun 26.11.2020 tarih ve 20-51/718-317 sayılı gübre kararında yapmış olduğu tespitlerin birçoğunun yem pazarı için de geçerli olduğu, yem pazarında da bayilerin,

yem üreticilerinin fiyat listelerini ve vade seçeneklerini pazarlık aracı olarak kullanma amacıyla diğer üreticiler ile paylaştığı, bu durumun gübre pazarında olduğu gibi yem pazarında da bir şeffaflık oluşturduğu, döviz hareketlerine bağımlılık açısından da yem ve gübre pazarlarının benzeştiği, gübre sektöründe olduğu gibi yem sektöründe de fiyat listesi yayımlanmasının yaygın bir uygulama olduğu, bu uygulamanın bilgi değişiminin pazarda herhangi bir etki yaratmasını olanaksız kıldığı ve oyunculara böyle bir güdünün oluşmasını engellediği, yem sektöründe yoğun bir rekabet olduğundan fiyat listeleriyle ilan edilen fiyatların sahada tam anlamıyla uygulanmasının bir hayli güç olduğu, CP'nin sıklıkla, açıkladığı fiyatların altında ve rakiplerinden farklı fiyatlara satış yaptığı ve dolayısıyla Soruşturma Bildiriminde yer verilen belgelerdeki fiyatların, gübre sektöründe olduğu gibi sahadaki fiili fiyatları yansıtmadığı ifade edilmiştir.

(167) Ayrıca bilgi değişiminin rekabeti sınırlayıcı olup olmadığının tespitinin her bir pazar yapısı açısından farklı bir değerlendirme gerektirmesine rağmen yem pazarının doğal ve yapısal şeffaflığı dikkate alınmaksızın varsayımsal bilgi değişiminin rekabeti kısıtladığı kanaatine ulaşıldığı ifade edilmiştir. Dosya kapsamında yer verilen belgeler ve yapılan analizlerin “anlaşma/uyumlu eylem” iddiasını ispatlayamadığı, belgelerin tarafsız bir şekilde anlaşılması adına pazarın yapısının dikkate alınması gerektiği, Türkiye yem pazarının yapısı ve işleyişi açısından; bayiler ve büyük yem müşterileri tarafından yaratılan doğal şeffaflık ve rekabet, çok oyunculu parçalı rekabetçi yapı, rekabetçi nitelikteki aldatma davranışları, TKK'nin fiyatlar üzerindeki düzenleyici rolü ve çok yüksek dışa bağımlılık unsurlarının dikkate alınması gerektiği, sektördeki rekabetçi baskılar ve rakipleri manipüle etme çabalarının çoğu zaman ilan edilen fiyatların fiili durumu yansıtmamasına neden olduğu ve bu yönüyle bakıldığında da bilgi değişimine yönelik ihlal isnadında bulunulmasının yerinde olmayacağı iddia edilmiştir.

➤ CP tarafından savunma amaçlı yapılan sektörün işleyişine ilişkin bilgiler, soruşturma sonucunda ulaşılan bilgi değişiminden kaynaklanan 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ihlal edildiği tespitini değiştirebilecek nitelikte değildir. Soruşturma Raporu'nda yer verildiği üzere rakip teşebbüsler arası bilgi paylaşımları kimi durumlarda etkinlik kazanımları ortaya çıkarabilecektir. Bununla birlikte rekabetin doğasında yer alan stratejik belirsizliği ortadan kaldıracak nitelikteki bilgi paylaşımları için aynı sonuca ulaşılamayacağı değerlendirilmektedir. Dolayısıyla rakipler arasındaki doğrudan iletişimin, stratejik belirsizliği ortadan kaldırması durumunda pazarın hâlihazırdaki şeffaflığından bağımsız olarak rekabeti kısıtladığı anlaşılmıştır.

(168) Türkiye yem pazarında, yem üreticileri arasındaki rekabeti canlı tutan; güçlü, yaygın ve genellikle münhasır nitelikte olmayan çok sayıda bayi bulunduğu, söz konusu bayilerin yem üreticilerinin fiyat listelerini ve saha aksiyonlarını diğer üreticiler ile pazarlık aracı olarak kullandığı, bu durumun pazarda şeffaflık yarattığı, ayrıca bütün sektör oyuncularının benzer ithalat ve maliyet kalemlerinin olmasının rakiplerin maliyet ve fiyatlarının kolayca tahmin edilebilmesi sonucunu doğurarak pazardaki şeffaflığa katkıda bulunduğu ifade edilmiştir.

➤ Bahsi geçen hususlar ilişkin olarak, dosya kapsamında rakiplerin piyasadaki aksiyonlarının izlenmesi, mevcut ya da beklenen rakip davranışlarına göre teşebbüs stratejilerinin oluşturulması ihlal olarak nitelendirilmemiştir.

(169) Yazışmalarda geçen “... maliyet artışı firmamızda piyasa koşullarının çok üzerinde seyrediyor. Bu durumu bizler kabullensekte müşterilerimize kabul ettiremiyoruz. Pazarda bir maliyet artışı var bunu her müşterimiz kabul ediyor, bizimle birlikte

rakiplerimizde %5-6 oranında fiyatlarını artırdı. Fakat bu hafta gelen maliyetlerde yine %3-4 bir maliyet artışı var. Bunu liste hazırlarken yansıtamadım.”, “... ilk fırsatta, müşterilerimiz tarafından, rakiplerimiz, fiyat nedeniyle değerlendirilmektedir.” gibi ifadelerinden sektörde bayilerin ne kadar güçlü olduğunun ve pazardaki rekabet düzeyine olan etkilerinin görülebileceği, bu çerçevede yem piyasasının talep (alım) tarafına bakıldığında, pazarda rekabetçi süreci kayda değer biçimde etkileyebilecek ekonomik birimlerin bulunduğu ve bu birimlerin pazardaki şeffaflığı artırarak fiyat ve diğer satış koşullarının oluşumunda önemli etkiler yarattığı ifade edilmiştir.

- Dosya kapsamındaki ihlal isnadının stratejik belirsizliğin ortadan kaldırılması üzerine kurulmuş olduğu görülmekte, savunmada sözü edilen rekabetçi davranışların ise ihlalin mevcudiyetine bir etkisinin olmadığı değerlendirilmektedir.

(170) CP'nin bağımsız ve rekabetçi fiyatlama stratejisi izlediği ve bu doğrultuda; maliyetlerinin artmasına neden olan sürdürülebilir yüksek ürün kalitesi ve besin değeri nedeniyle çoğu zaman rakiplerin fiyatının üzerinde bir fiyatla satış yaptığı, CP müşterileri tarafından da kabul gören bu durumun, pazarın doğal gelişimi olarak, CP'ye diğer oyuncuların bağımsız ve çoğu zaman diğer oyuncular tarafından takip edilen oyuncu konumunu kazandırdığı, Belge-16/4 ve Belge-16/9 gibi belgelerin, CP'nin fiyatlarını bağımsız bir şekilde belirlediğini ve pazarda fiyat lideri olduğunu göstermesi bakımından önemli olduğu ifade edilmiştir.

- Soruşturmanın ana konusunu oluşturan ihlal isnadının odağında, ilgili pazarda bulunması gereken ve rekabetçi sürecin ayrılmaz bir parçası olan stratejik belirsizliğin ortadan kaldırılması bulunmaktadır. Bu nedenle CP'nin sektördeki diğer oyuncular tarafından takip ediliyor olmasının sözü edilen stratejik belirsizliğin azaltılmasından kaynaklanan rekabet karşıtı sonuç üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Soruşturma Raporu'nda Yer Alan ve İhlal İddiasına Dayanak Olarak Gösterilen Belgelere Yönelik Savunma ve Değerlendirme

(171) Yerinde incelemelerde elde edilen belgelerin hiçbirinde CP'nin rakipleri ile bilgi değişimi içinde olmadığı ve CP'nin yer aldığı belgelerde rakip firma isimlerinin, rakipleri değil bayileri ifade ettiği belirtilmiştir. Belge-16/5'te yer alan yazışmada bulunan “Abalioğlu ile görüşüm. Hafta başı belli olur diyor. 3 TL civarında beklentileri. Matlı'ya ulaşamadım. Görüşünce yazarım.” ifadesi ve buna cevaben verilen “Matlı pazartesi bakacağız dedi. Kesin bir kararları yokmuş.” metninde geçen Abalioğlu ve Matlı kelimelerinin ekseriyetle ABALIOĞLU ve MATLI ürünleri satan bayileri ifade etmek için kullanıldığı ifade edilmiştir. Belgede yer alan Matlı ifadesi ile MATLI bayiliği yapan (.....)'nın ve Abalioğlu ifadesi ile de ABALIOĞLU bayisi (.....)'un kastedildiği belirtilmiştir. Yazışmada geçen “3 TL civarında beklentileri.” ifadesinin rakibe ait olmasının rasyonel olmadığı ve bu ifadeyle bayinin beklentisinin kastedildiği, CP bayilerinin birçoğunun yem ürünlerinin yanı sıra, yem hammaddesi ticareti ile de işgal eden zahireciler olduğu, bu bayilerin döviz kurundaki artışlar sonrasında fiyatların artacağı bilgisini firma ismi kullanarak piyasaya duyurdukları, böylece bu bayilerin rakip teşebbüs isimlerini vererek CP ile fiyat pazarlığına giriştiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda MATLI bayisi ile yapılan görüşmede, CP'nin döviz kurundaki artış nedeniyle yükselen maliyetlerin fiyata yansıtacağı yönünde bayiye bilgilendirme yaptığı, bunun üzerine bayinin rakip teşebbüslerde böyle bir durumun olmadığını ileri sürerek pazarlık yaptığı ifade edilmiştir. Benzer bir durumun ABALIOĞLU bayisi ile yapılan görüşme bakımından da söz konusu olduğu, ayrıca CP'nin fiyat listelerini pazartesi günleri yayınladığı düşünüldüğünde ABALIOĞLU bayisi ile yapılan görüşmenin cumartesi

gününe denk gelmesinin ABALIOĞLU bayisinin pazarlık yapma çabası içerisinde olduğu savını desteklediği ifade edilmiştir. Ayrıca, yazışmanın gerçekleştiği dönemde üretici teşebbüslerin hammadde fiyatları, kuraklık etkisi ve yükselen döviz kuru gibi nedenlerle yem fiyatlarını yükselttiği, yem sektöründe faaliyet gösteren teşebbüslerin yüksek oranda benzerlik taşıyan ürünler ithal etmesi nedeniyle de söz konusu teşebbüslerin çoğunun bu dönemde fiyatlarını revize etmek zorunda kaldıkları ifade edilmiştir. Bu bağlamda yazışma içeriğinin gerçeği yansıtmadığı, kimi yazışmaların tahminden ibaret olduğu, bir kısım belgenin ise piyasa bilgilerinin bayilerden temin edildiğini kanıtladığı iddia edilmiştir.

- CP tarafından ihlale esas olan belgelere yönelik olarak yapılan savunmada sözü edilen belgelerdeki ifadelerin rakipler arasındaki doğrudan iletişimi yansıttığı sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan Belge-16/5'in içeriğindeki "Matlı pazartesi bakacağız dedi. Kesin bir kararları yokmuş." ifadesinden ise görüşmenin karşı tarafının bayi ile değil rakip teşebbüste karar alma mekanizması içerisinde yer alan bir kişi ile yapıldığı anlaşılmaktadır. Benzer şekilde MATLI'dan elde edilen Belge-18/3-8'de yer alan "CP ile görüşmemde bu hafta fiyat yapmayacaklarını bildirdiler" ifadesi ile de rakip teşebbüs yetkilisinin kastedildiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle öne sürülen savunma gerekçelerine katılmak mümkün değildir.

(172) Belge-16/12,13'te yer alan yazışmada geçen "Matlı'nın da zam için hazırlık yaptığı, muhtemelen Çarşamba gibi listeyi çıkaracakları konuşuluyor. 4-6 TL civarında." ifadesi ve yazışmanın devamında yer alan "Söyleyin o zaman bayilere bugün yarın hafta sonu satışımızı artıralım! Bari bu ayı tonajla kapatalım! Hadi hemen siparişleri artırın beyler. Gerekirse pazarda çalışırız. Hemen saat 13:00'e kadar bugün ve hafta sonu siparişlerinizi düzenleyerek bildirin ona göre üretimle saat 14:00'de toplantım var konuşup pazarı ayarlayayım.", "Matlı bayilerine 4 Şubat Perşembe yeni listeye geçeceklerinin bilgisini vermiş." ve "Söyleyin bayilerinize biz 2 Şubat'ta yapacağız diye. Bugün yarın hafta sonu Pazar için sizlerden daha fazla sipariş artırmanızı istiyorum. Pazar günü hangi fabrikalar çalışıyor arkadaşlar şu anda üretimle toplantıya giriyorum. Hemen yazar mısınız buraya?" ifadelerinin MATLI tarafından uygulanan ve rakiplerinin fiyat stratejilerini manipüle etme amacıyla piyasaya yaymış olduğu bilgileri içerdiği, MATLI'nın yazışmada geçen şekilde fiyat artışı içeren bir liste yayınlamadığı, CP'nin aksiyonuna cevap olarak 19.02.2021'de yayınladığı ilk listesinde indirim yaptığı, CP'nin ise yayınladığı 16.02.2021 ve 22.02.2021 tarihli listeler ile yem ürün gruplarında indirim uyguladığı belirtilmiştir. Ayrıca, Belge-16/12'de Matlı'nın satış müdürü olarak geçen kişinin MATLI'nın Bursa'da bulunan Ünal Zahirecilik unvanlı bayisinin Satış Müdürü (.....)'ın yerine kullanıldığı ifade edilmiş ve söz konusu kişinin yazılı beyanı ve kartviziti dilekçe ekinde gönderilmiştir.

- Rekabeti sınırlayıcı iletişimlerin varlığı durumunda pazardaki etkiye bakılmaksızın ihlalin ispatlanması mümkün olabilmektedir. Dolayısıyla CP'nin sonraki fiyat hareketlerinin dosya kapsamında bir önemi bulunmamaktadır. Belge içeriğindeki Matlı'nın satış müdürü ifadesinin -beraberinde bir isim kullanılmaksızın- MATLI bayilerinden birinin satış müdürünü ifade etmek amacıyla kullanıldığı beyanına ise iştirak edilememiştir. Yerinde incelemelerde elde edilen belgelerde bayilerden isimleri veya kendi unvanları ile bahsedildiği görülmektedir. Bu itibarla söz konusu savunmanın kabul edilebilir olmadığı değerlendirilmiştir.

(173) Belge-18/3-8'de yer alan 28.04.2020 tarihli yazışmanın Salı günü gerçekleştiği, CP'nin pazartesi günleri bayilerine ilan ettiği fiyat değişikliklerinin ürün fiyatlarında indirim olması halinde pazartesi günü, ürün fiyatlarında artış olması halinde ise salı gününden itibaren uygulandığı, bu nedenle CP'nin söz konusu haftada fiyat değişikliği

yapmayacağı bilgisinin tüm piyasa tarafından salı günü bilindiği, CP'nin fiyat listeleri için süregelen uygulamasının en fazla %(.....) iskonto yapılması olduğu göz önüne alındığında aynı yazışmada yer alan “*CP için de maksimum iskonto %(.....) gibi düşünebilirsiniz*” ifadesinin tahmini bir bilgiden ibaret olduğu ifade edilmiştir. Aynı belge silsilesi içinde yer alan yazışmanın 06.07.2020 Pazartesi günü geçtiği, fiyat artışının kamuya açık bir bilgi haline geldiği, fiyat artışının çarşamba günü geçerli olacağına ve fiyatlarda 3 TL artış yapılacağına ilişkin ifadelerin ise gerçeği yansıtmadığı, zira fiyat artışının salı günü uygulamaya konulduğu ve fiyatlarda 2 TL'lik artış uygulandığı ifade edilmiştir. Benzer bir savunma 01.09.2020 Salı günü geçen yazışmada CP tarafından gerçekleştirilen fiyat artışına ilişkin ifade bakımından da yapılmıştır. Yazışmada geçen “*maliyet artışına binaen liste yaptıklarını ifade etti*” ifadesi bakımından ise CP'nin bayilerine fiyat artışının maliyet kaynaklı olduğunu duyurduğu ve buna ilişkin bilginin CP bayilerinden elde edilmiş olabileceği belirtilmiştir. Sonuç olarak belgede geçen ifadelerin geleceğe yönelik herhangi bir bilgi paylaşımını içermediği ileri sürülmüştür.

- Öncelikle dosya kapsamında yapılan tespit ve değerlendirmelerde rakiplerin liste fiyatlarında ne oranda iskonto yaptıkları bilgisinin sahadan elde edebildikleri hususuna yer verilerek savunmada sözü edilen belge bu duruma örnek olarak verilmiştir. Dolayısıyla dosya kapsamında iskonto oranlarının rakipler arasında değiştiği yönünde bir ihlal isnadı bulunmamaktadır. Öte yandan aynı belgeden rakipler arasında doğrudan bir iletişim olduğu anlaşılmaktadır. ABALIOĞLU'ndan elde edilen belgede de bu yönde bir ifade göze çarpmaktadır: “...CP ile görüşmemde bu hafta fiyat yapmayacaklarını bildirdiler”. Dolayısıyla rakipler arasında doğrudan ürün fiyatlarının konuşulması ihlal olarak değerlendirilmiş olup piyasada gerçekleşen fiyat hareketlerine bir önem atfedilmemiştir.

Soruşturma Raporu'nda Yer Alan Ancak İhlal İddiasına Dayanak Olarak Gösterilmeyen Belgelere Yönelik Savunma ve Değerlendirme

- (174) Belge-16/6'da yer alan “*Şimdi Ofis Yem aradı. O da bu pahalılıklarda kampanya mı yaptınız dedi. Fiyat düşerler ise yandık.*” ifadesinin bulunduğu görüşmede piyasadaki fiyatların yüksek olduğu dönemde CP tarafından yapılan bir kampanyaya ilişkin rakip teşebbüsün endişesi ve söz konusu rakip teşebbüsün bu nedenle fiyat düşürmesi halinde CP'nin planlanan satış miktarlarına ulaşamamasına neden olacağı konularının görüşüldüğü ve belgenin piyasadaki yoğun rekabeti gösterdiği ifade edilmiştir.
- (175) Belge-16/7'de yer alan “*Abalı*” ifadesinin ABALIOĞLU Samsun bayisi olan (.....)'e (Şenler Market) atfen kullanıldığı ve bunu takip eden “*durumlar karışık*” ifadesinin bulunduğu yazışmanın ise geçtiği dönemde döviz kurundaki artışa bağlı olarak hammadde fiyatlarında meydana gelen yüksek artışlar ve CP'nin hammadde stokları da düşünülerek alınacak aksiyona ilişkin gerçekleştirilen stratejik bir tartışmadan ibaret olduğu belirtilmiştir. Belgede geçen rakip teşebbüs isimlerinin münhasır olmayan ortak bayiler yerine kullanıldığı, rakip teşebbüslerin yayınladıkları listelerin bayilerden alınan bilgilere göre henüz uygulamaya başlanmadığı ve bu nedenle yazışmada rakip teşebbüslerin söz konusu listelerini ne zaman uygulamaya başlayacaklarına dair teşebbüs içi bir tartışmanın cereyan ettiği ifade edilmiştir.
- (176) Belge-16/8'de yer alan “*liste açıklanana kadar satsak mı satmasak mı, ne yapsak acaba?*” ifadesi ile o dönem fiyat değişikliği yaparak üretmenin mi yoksa üretim yapmayıp satış kaybetmenin mi tercih edileceği konusunda bir karar verilmesi gerektiğinin anlatılmak istenmekte olduğu, bu bağlamda söz konusu yazışmanın CP'nin piyasada rekabet edebileceği stratejiyi belirlemek üzerine kurulu olduğu ifade edilmiştir. Yazışmada yer alan “*Samsun Abalı henüz zam yapmadı*” ifadesinin bir saha

bilgisine karşılık kullanıldığı, ifadede geçen “Samsun Abalı” ibaresi ile ABALIOĞLU Samsun bayisi olan (.....)’in kastedildiği, belgede bahsi geçen MATLI listesinin 22.10.2020 tarihinde duyurulduğu ve bu suretle kamuya açık hale geldiği; bu nedenle bilginin geleceğe dönük olmadığı ifade edilmiştir. Yazışmada geçen “Normalde 1 hafta devam ediyorlar ancak bu zamanda 2 ila 3 gün ancak verirler diye düşünüyorum.” ifadelerinin ise geleceğe yönelik bir öngörü olduğu ifade edilmiştir.

- Bu başlık altında yer alan belgelere ilişkin dosya kapsamında bir ihlal isnadında bulunulmadığından söz konusu belgelere yönelik ayrıca bir değerlendirme yapılmamıştır.

Yem Pazarının Rekabetçi Yapısı ile CP’nin Rekabetçi/Bağımsız Fiyatlama Davranışlarını Gösterdiği İddia Edilen Belgelere Yönelik Savunma

(177) Savunmada pazarın rekabetçi yapısını gösteren çok sayıda belgenin yer aldığı iddia edilerek bu kapsamda;

- Belge-16/1’de yer alan “Rakiplerimizle aramızdaki fiyat farkın açmamak, makul bir aralıkta tutabilmek çok önemli olup, ilk fırsatta, müşterilerimiz tarafından, rakiplerimiz, fiyat nedeniyle değerlendirilmektedir.” ifadesi ile pazarda rakip fiyatlarına kıyasen yüksek olan CP fiyatlarında rakiple aradaki farkın açılmaması ihtiyacının dile getirilmesinin pazardaki işleyen rekabeti göstermesi açısından önemli olduğu,
- CP’nin maliyetlerin hızlı yükselişine yönelik alınması gereken aksiyonları içeren ve (.....)⁴⁶ tarafından teşebbüs çalışanları (.....) ve (.....)’e gönderilen “fiyat artışları hakkında” konulu 13.04.2019 tarihli e-posta yazışmasında, maliyet artışının fiyatlara yansıtılmasıyla müşteri kaybına uğranacağı ifade edilerek, oluşan ek maliyetlere şu an için CP’nin katlanması gerektiğinin yer aldığı, diğer yandan yazışmada geçen “pazardan bağımsız fiyatlama politikamız” ifadesinin fiyat veya fiyata ilişkin hususlarda CP’nin rakiplerinden ayrı ve bağımsız olarak karar aldığını gösterir nitelikte olduğu,
- İki CP müşterisi için ilave iskonto talebi içeren ve 20.02.2020 tarihinde (.....)⁴⁷ ile (.....)⁴⁸, (.....)⁴⁹ ve (.....)⁵⁰ arasında geçen “indirim talebi-Afyon bölgesi müşterisi/Turgutlu” konulu iç yazışmada, ilave iskonto gerekliliğinin gerekçesinin “yoğun fiyat rekabeti” olarak gösterilmesinin piyasadaki rekabetçi yapıyı gösterir nitelikte olduğu,
- CP bünyesindeki bir iç çalışma belgesinde yer alan; rakip firmalarla fiyat aralığının açılmasına, kalite farkının kapanıyor olmasına ve nakliye dezavantajlarına yönelik ifadelerin pazarda sıkı bir rekabet ortamının bulunduğunu gösterir nitelikte olduğu ifade edilmiştir. Elde edilen bir başka iç yazışmadan, rakip fiyat listelerinin sahadan elde edildiğinin anlaşılacağı, aynı belgede hâlihazırda ortaya çıkmış olan fiyat farkı nedeniyle CP’nin fiyat artışına gitmemesi gerektiğine yönelik ifadelerin bulunduğu, bu durumun piyasadaki şeffaflığın rekabet üzerindeki olumlu etkisine örnek olarak gösterilebileceği,

⁴⁶ CP Yem Satış Genel Müdürü.

⁴⁷ CP çalışanı.

⁴⁸ CP Başkan Vekili.

⁴⁹ CP çalışanı.

⁵⁰ CP çalışanı.

- CP'nin 2021 hedeflerine yönelik alınacak aksiyon planlarını içeren (.....)⁵¹ tarafından (.....)'e gönderilen "2021 tedarik stratejisi" konulu 06.09.2019 tarihli e-posta ve ekindeki dokümanın 7. maddesindeki "fiyat rekabetinden dolayı satamayız" ve 15. maddesindeki "rekabetin devamlılığını sağlamak için" gibi ifadelerin pazarda sıkı bir fiyat rekabetinin bulunduğunu açıkça gösterdiği,
- Belge-16/3'te yer alan ifadelerle sektörde yer alan rakip teşebbüslerin uygun fiyatlı ürünlerine rakip olabilecek alternatif ürün geliştirme ve geliştirilen alternatif ürünleri yayma isteğinin görüldüğü ve bu durumun sektörün son derece rekabetçi bir yapıda olduğunu ortaya koyduğu,
- Belge-16/4'te yer alan "...rakipler bu listemize göre fiyat ayarlamaları ve net fiyatı bilmedikleri için rakipler ile aramızdaki fiyat farkı azalıyor..." ifadesinin yem pazarındaki teşebbüslerin kamuya açık fiyat listeleri üzerinden yaptıkları indirimlerin rakip teşebbüsleri aldatici nitelikte olduğunu ve kamuya açık fiyat listesi yayınlanması nedeniyle oluşan şeffaflığın dahi yem pazarındaki rekabeti azaltıcı nitelikte olmadığını gösterdiği,
- Belge-16/9'da yer alan "Beyler biz yapmazsak diğerleri uygulayamaz. Yarından itibaren onlarda uygulayacak. Nasıl Şenpiliç yapmaz ise kimse uygulamıyorsa piliçte yemde de bu CP. Bunu sizlerde biliyorsunuz." ifadesinin CP'nin sektörde fiyat lideri konumunda olduğunu gösterdiği,
- Belge-16/10'da yer alan "Arkadaşlar dolar bu civarda olursa haftaya bizim artış yapmamız lazım. Çünkü bu hafta biraz daha düşer diye düşünmüştük. Rakip firmalar da indirim yapmıyor görüyorsunuz. Müşterinize bilgi verin bu hafta son bir indirim diye haber verin" ifadesinin CP'nin artan maliyetlerin nihai tüketiciye yansımalarının en aza indirgenmesine yönelik çaba gösterdiğini ortaya koyduğu,
- Belge-16/11'de yer alan "(.....) Bey. Yapabilirsek Salı Çarşamba Perşembe Cuma günü için sadece aslında pas geçsek çok güzel bir feyk atabiliriz. Çok ta ciddi toparlarız. Cumartesi de yeni fiyata geçeriz. Bunu bel altı çok yapıyor yaptı Matlı." şeklindeki yazışmada geçen "feyk atabiliriz" ifadesinin rakipleri aldatici ve rekabetçi aksiyonları göstermekte olduğu, bu durumun da rakip teşebbüsler arasında yoğun bir rekabet ortamının bulunduğunu ortaya koyduğu,
- Belge-16/13'te yer alan "Söyleyin bayilerinize biz 2 Şubat'ta yapacağız diye. Bugün yarın hafta sonu Pazar için sizlerden daha fazla sipariş artırmanızı istiyorum." ifadelerinin sahadan edinilen bir fiyat geçişi bilgisine istinaden CP tarafından alınan rekabetçi aksiyonu gösterdiği,
- Belge-15/6'da yer alan ve CP hakkında kullanılan "Pazar günü bile fabrikaları çalıştırarak müşterilere yem göndermişlerdir." ifadesinin kesin bir bilgi içermediği ve tahmin niteliğinde kaldığı, MATLI tarafından CP hakkında yapılan "Bu haftayı çok iyi değerlendirdiler." değerlendirmesinin de yem sektörünün rekabetçi yapısını ortaya koyduğu,
- Dosya kapsamında bulunan tüm belgeler bir bütün olarak değerlendirildiğinde yem piyasası oyuncuları arasında yüksek seviyelerde sıkı bir fiyat rekabetinin olduğu ve CP'nin piyasada hâlihazırda var olan şeffaflık düzeyini artırıcı veya rekabeti sınırlayıcı herhangi bir uygulamasının bulunmadığı

ifade edilmiştir.

⁵¹ CP çalışanı.

- CP tarafından yapılan konuya ilişkin savunmaya katılmak mümkün değildir. Zira serbest piyasa sistemi içerisinde birbirleri ile rekabet eden firmaların bu rekabet güdülerini sürdürebilmesi için belirli bir derecede “stratejik belirsizlik” içerisinde bulunmaları gerekmektedir. Stratejik belirsizlik, rekabetçi piyasaların bir niteliği olarak, aynı pazarda faaliyet gösteren rakip oyuncuların birbirlerinin bugünkü veya gelecekteki stratejik davranışları hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmadığı durumu ifade etmekte olup, bu belirsizliğin rakipler arası bilgi değişimi ile kısmen veya tamamen ortadan kaldırılması durumunda, konu rekabet hukuku bağlamında ihlal olarak değerlendirilebilmektedir. Bu bilgi değişiminin içeriğinin ve sonuçlarının piyasada etki göstermesi veya iletişim sonucunda teşebbüslerin piyasa davranışlarının birbirine yakınsaması ihlalin varlığı açısından önem arz etmemektedir. Bir kere rakip teşebbüsler birbirlerinin davranışlarına ilişkin stratejik bilgiye rekabet hukukuna aykırı yollarla eriştiğinde artık teşebbüslerin arasında gerçekleşmesi beklenen rekabet ya azalmakta ya hiç ortaya çıkmamaktadır. Dolayısıyla iletişim sonrasında teşebbüs fiyatlarındaki görünümün ihlalin mevcudiyetine bir etkisi olmayabilecektir. Benzer şekilde dosya kapsamında elde edilen ve piyasadaki rekabeti gösteren belgelerin de ihlalin mevcudiyetine bir etkisi bulunmadığı değerlendirilmektedir.
- Diğer taraftan soruşturma kapsamında CP'ye yöneltilen ihlal isnadının temelinde rakipleri ile stratejik nitelikteki bilgilerin değişimi yer almakta olup belgelerin süreklilik göstermediği veya bir kısım belgedeki iletişimin geçmişe yönelik fiyatlar üzerinde gerçekleştiği savunmasına iştirak edilememektedir.

Bilgi Değişimi İddiasına Yönelik Savunma ve Değerlendirme

- (178) Çek Yüksek İdare Mahkemesi'nin 25.02.2009 tarihli kararında yatay bilgi değişimi anlaşmalarının karine olarak rekabete aykırı olduğunun söylenemeyeceğinin, bunların amaçları ile etkilerinin dikkatli bir şekilde analiz edilmesi gerektiğinin ve böyle bir anlaşmanın sadece katılımcı teşebbüslerin geleceğe ilişkin davranışlarını ifşa etme niteliğine sahip olduğunda rekabete aykırı olabileceğinin ifade edildiği belirtilmiştir.
- (179) Kurulun Yassı Demir Çelik kararında, taraflar arasındaki bilgi değişiminin pazardaki rekabete etkilerinin değerlendirilmesinde ilgili pazarın yapısını ve değiştirilen bilgilerin niteliğini dikkate aldığı, pazarın az sayıda teşebbüsün faaliyet gösterdiği, yüksek yoğunlaşma oranlarının söz konusu olduğu ve giriş engellerinin bulunduğu bir pazar olmasından bahisle soruşturma kapsamında rekabete hassas olarak nitelendirilen bilgi değişimlerinin salt bilgi değişimine vücut verdiği kanaatine ulaşıldığı ifade edilmiştir. Hal böyle iken, yem pazarında bayiler kanalıyla meşru bir şekilde elde edilen bilgilerin rekabetin bu denli yüksek olduğu bir pazarda ihlale sebep olmasının rasyonel olmadığı belirtilmiştir. Dolayısıyla, taraflar arasındaki bilgi değişiminin pazardaki rekabete etkilerinin değerlendirilmesinde ilgili pazarın yapısının detaylıca analiz edilmediği ve dikkate alınmadığı ifade edilmiştir.
- (180) Somut duruma bakıldığında, pazarda düzenli bir bilgi değişiminden söz edilemeyeceği, nitekim elde edilen bulgularda yer alan yazışmaların rakiplerle olan iletişime değil saha organizasyonunda bulunan kişilere ait olduğu, fiyatların sahada yer alan bayilerden elde edilen ve hâlihazırda duyurulmuş fiyatlardan ibaret olduğu dikkate alındığında soruşturmaya konu bulgularda bilgi değişimi kapsamında risk teşkil edecek bir hususun olmadığı ifade edilmiştir.
- (181) Farklılaştırılmış ürün pazarlarında rakiplerin geleceğe yönelik davranışlarının tahmin edilmesinin ve rakipler arasında bir koordinasyon sağlanmasının çok mümkün olmadığı, yem sektöründe ürünlerin homojen olarak kabul edilemeyeceği, ürünlerin

farklı niteliklere sahip olmasının özellikle CP'nin rakiplerden ayrılmasını sağlayan çok önemli bir unsur olduğu ifade edilmiştir.

(182) Bilgi değişimine konu olduğu iddia edilen bilgilerin niteliğinin ve soruşturmaya konu yazışmalarda teşebbüslerin niyetlerinin pazar yapısı da dikkate alınarak analiz edilmediği ifade edilmiştir.

- Rakip teşebbüsler arası bilgi paylaşımlarının kimi durumlarda etkinlik kazanımlarını ortaya çıkarabileceği; bununla birlikte rekabetin doğasında yer alan stratejik belirsizliği ortadan kaldıracak nitelikteki bilgi paylaşımları bakımından aynı sonuca ulaşamayacağı değerlendirilmektedir. Dolayısıyla rakipler arasındaki doğrudan iletişimin, stratejik belirsizliği ortadan kaldırması durumunda pazarın hâlihazırda şeffaflığından bağımsız olarak rekabeti kısıtlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anlaşma ve Uyumlu Eylem İddialarına Yönelik Savunma ve Değerlendirme

(183) Kurulun Çimento kararında⁵² teşebbüsler arasında paralel fiyat hareketlerinin var olduğunun gözlemlenmesine rağmen, söz konusu fiyat hareketlerinin, teşebbüsler arası bir anlaşmadan veya uyumlu eylemden kaynaklandığını ortaya koyan herhangi bir bilgi veya belgeye ulaşamadığı ve ilgili pazarda oligopolistik bağımlılığın bulunduğu gerekçeleriyle soruşturmaya konu teşebbüslere idari para cezası verilmesine yer olmadığı tespitinin yapıldığı ifade edilmiştir. Benzer şekilde Kurulun *Süt Firmaları*⁵³ ve *Gazete*⁵⁴ kararlarında da uyumlu eylemden söz edilebilmesi için teşebbüsler arası paralel davranışlar olması ve bu davranışların ekonomik ve rasyonel gerekçelerle açıklanamaması gerektiği kanaatine varıldığı belirtilmiştir. Yukarıda belirtilen Kurul kararlarına rağmen dosya kapsamında CP'nin rakiplerle paralel hareket ettiğine dair herhangi bir iktisadi analizin yer almadığı ifade edilmiştir.

(184) Ayrıca yem piyasasında oligopolistik bağımlılığın söz konusu olduğu ve bu tür piyasalarda paralel davranışların teşebbüsler arası bir ilişkiden değil, piyasanın yapısı veya ekonomik koşullardan (üretim girdilerine ya da taşıma ücretlerine yapılan zamlar vb.) kaynaklanması ihtimalinin oldukça yüksek olduğu savunulmuştur. Kurulun *Otobüs*⁵⁵ kararında da yapılan iktisadi analizler sonucunda teşebbüslerin fiyat seviyelerinde paralellikler görülmüş olduğu, ancak bu durumun şeffaf pazarlardaki oligopolistik bağımlılığın sonucu olarak gerçekleştiği kanaatine varıldığı ifade edilmiştir. Benzer şekilde Kurulun *Akaryakıt*⁵⁶ kararında da, malların homojen olduğu, toplam talebin artmadığı, pazarın olgunlaşmış ve bilgiye erişim konusunda şeffaf bir yapı özelliği gösterdiği ve bu yapının, paralel davranışları kolaylaştıran, örtülü koordinasyona fırsat tanıyan bir dizi yapısal özelliği de beraberinde getirdiği tespitinde bulunularak söz konusu paralel davranışların bir uyumlu eylemin mi yoksa oligopol pazar yapısından kaynaklı bilinçli paralelliğin sonucu mu olduğuna ilişkin yeterli bulguya ulaşılamadığı gerekçesiyle soruşturma açılmaması yönünde karar verildiği ifade edilmiştir.

(185) Kurulun *Yemek Çeki*⁵⁷ ve *Ro-Ro Taşımacılığı*⁵⁸ kararlarında ise bir maliyet kalemindeki artışın tüm teşebbüsleri aynı şekilde etkilediği ve dolayısıyla bu durumun da uyumlu

⁵² Kurulun 25.06.2014 tarih ve 14-22/460-202 sayılı kararı.

⁵³ Kurulun 23.03.2000 tarih ve 00-11/109-54 sayılı kararı.

⁵⁴ Kurulun 26.07.2007 tarih ve 07-62/742-269 sayılı kararı.

⁵⁵ Kurulun 10.10.2014 tarih ve 14-37/713-318 sayılı kararı.

⁵⁶ Kurulun 04.07.2012 tarih ve 12-36/1040-328 sayılı kararı.

⁵⁷ Kurulun 17.06.2003 tarih ve 03-43/490-229 sayılı kararı.

⁵⁸ Kurulun 31.07.2008 tarih ve 08-49/697-273 sayılı kararı.

eylemin makul ve ekonomik sebebini oluşturacağı değerlendirmelerinde bulunulduğu belirtilmiştir. *Maya*⁵⁹ kararında ise, maya üreticilerinin fiyat artışlarının pazar yapısının bir sonucu olduğuna, artışların enflasyon oranının gerisinde kalması nedeniyle uyumlu eylemin söz konusu olmayacağına karar verildiği ifade edilmiştir.

(186) Yem sektörü bakımından da maliyetlerdeki benzerliğin ve döviz kuru artışının, olası bir paralel davranışın tespitinde makul ve ekonomik sebep olarak değerlendirilmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Ancak dosya kapsamında herhangi bir iktisadi analizin yer almaması nedeniyle soruşturma kapsamında esasen paralel davranışlardan dahi bahsedilemeyeceği savunulmuştur.

(187) Son üç yıllık periyoda yönelik olarak, CP tarafından satışı gerçekleştirilen 12 farklı yem ürününün fiyat-maliyet-karlılık verileri üzerinden sunulan analizlerde;

- CP fiyatlarının incelenen üç yıllık periyot boyunca bütünüyle maliyetlere bağlı bir seyir izlediğinin,
- Bu periyot boyunca fiyat hareketlerinin anlamlı bir şekilde maliyetlerden koptuğu irrasyonel dönemlerin bulunmadığının,
- İncelenen dönem boyunca tüm ürünlerde CP'nin karlılığının dar bir bantta seyrettiğinin,
- Yalnızca fiyat geçişlerinde CP'nin elinde eski fiyattan hammadde bulunduğu nadir dönemlerde karlılıkta ihmal edilebilir düzeyde bir artış yaşandığının,
- Soruşturma Raporu'nda yer verilen belge dönemlerinde, varsayımsal bir anlaşma ya da uyumlu eylemi gösterecek nitelikte fiyat ve/veya karlılık hareketlerinin olmadığına

gözlemlendiği ifade edilmiştir.

- Yukarıda yer verilen savunmalar kabul edilebilir nitelikte bulunmamıştır. Zira mevcut soruşturmada uyumlu eylem karinesine başvurulmamış, taraflar arasındaki stratejik bilgilere yönelik doğrudan iletişimin 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği kanaatine ulaşılmıştır. Dolayısıyla uyumlu eylem karinesi kapsamında kullanılan ikincil delillere ilişkin bir değerlendirmede bulunulmamıştır.

I.5.3. ERİŞLER Yazılı Savunması ve Değerlendirme

Soruşturmanın Süresi İçinde Tamamlanmadığına İlişkin Savunma ve Değerlendirme

(188) 18.05.2020 tarihinde başlayan soruşturmanın yasal süresi içerisinde tamamlanamadığı, soruşturma bildirimini taraflara on beş gün içinde bildirilmesi gerekirken ERİŞLER'e yaklaşık bir yıl sonra -06.04.2021 tarihinde- tebliğ edildiği, soruşturma süresinin uzatıldığına yönelik kararın teşebbüse tebliğ edilmediği, bu nedenlerle dosyanın esasına girilmeksizin süre aşımı sebebiyle sonlandırılması gerektiği ifade edilmektedir.

- Öneri yapılışına ilişkin karar 21.05.2020 tarih ve 20-25/321-M sayılı ile alınmakla birlikte öneri süreci raportörlerin görevlendirmesi ile başlamakta ve otuz gün içerisinde tamamlanmaktadır. Mevcut dosya bakımından da öneri kanuni süreler içerisinde tamamlanarak Öneri Raporu Kurulun 18.03.2021 tarihli toplantısında görüşülmüştür. 20.09.2021 tarihli 2020-3-24/SR-03 sayılı Soruşturma Raporu ise -4054 sayılı Kanun'un 43. maddesinde belirlenen

⁵⁹ Kurulun 12.11.2008 tarih ve 08-63/1051-410 sayılı kararı.

6 aylık yasal süre içerisinde- ERİŞLER'e 23.09.2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Dolayısıyla söz konusu savunma kabul edilebilir nitelikte değildir.

İlgili Pazarda Herhangi Bir Rekabet İhlali Gerçekleşmediğine İlişkin Savunma ve Değerlendirme

(189) Yem piyasasındaki fiyatların hammadde fiyatlarındaki değişikliklerden doğrudan etkilendiği, dosya kapsamında yapılan “2019-2020 ve 2021 ilk 6 aylık periyotta etlik piliç yemi, süt yemi ve besi yemi fiyatlarında ardışık ve simetrik olmayan ve sürekli değişen miktar ve oranlarda fiyat artışlarının görüldüğü” tespiti nedeniyle ERİŞLER ve soruşturma tarafı diğer teşebbüslerin sorumlu tutulmasının kabul edilemeyeceği, teşebbüsün düşük pazar payının ihlalin mevcudiyetine etkisinin bulunmadığı yönündeki raportör görüşünün hatalı olduğu nitekim 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un 6. maddesi gereği herhangi bir ihlal tespitinde bulunabilmek için teşebbüsün ilgili maddede aranan pazar gücüne sahip olması gerektiği iddia edilmektedir.

➤ 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesi çerçevesinde teşebbüslerin sahip oldukları pazar gücünün ihlalin mevcudiyetine bir etkisi bulunmamaktadır. Diğer taraftan mevcut dosya bakımından 4054 sayılı Kanun’un 6. maddesi kapsamında bir ihlal isnadında bulunulmamıştır. Bu doğrultuda söz konusu savunmanın yerinde olmadığı değerlendirilmektedir.

(190) 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un 41. maddesine eklenen ek fıkra hükmüne göre dosya kapsamında öncelikle “piyasada rekabeti kayda değer ölçüde kısıtlayan bir eylem olup olmadığı” hususunun araştırılması gerektiği, mevcut dosya kapsamında bu hususun araştırılmadan bir sonuca varılmasının yasal düzenlemeye açıkça aykırı olduğu belirtilerek bu nedenle soruşturmanın sonlandırılması talep edilmektedir.

➤ Her ne kadar yukarıda yer verilen savunmada 4054 sayılı Kanun’un 41. maddesi ve 2021/3 sayılı Rekabeti Kayda Değer Ölçüde Kısıtlamayan Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Teşebbüs Birliği Karar ve Eylemlerine İlişkin Tebliğ ile düzenlenen “de minimis” kuralına atıf yapılmış olsa da söz konusu düzenlemelerde “açık ve ağır ihlaller” dışarıda bırakılmıştır. Mevcut dosya bakımından yapılan ihlal tespiti “açık ve ağır” ihlal niteliğinde olduğu için eylemin “de minimis” uygulamasından faydalanamayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

(191) Soruşturma Raporu’nun 97 ve 98 numaralı paragraflarında yer verilen ve ERİŞLER Yönetim Kurulu üyesi (.....) ile Trakya Bölge Müdürü (.....) arasındaki yazışma içeriklerinden ERİŞLER’in soruşturmaya taraf diğer teşebbüslerle ortak hareket etme düşüncesinin olmadığını anlaşılabileceği iddia edilmektedir.

➤ Savunmada sözü edilen yazışmada piyasadaki rekabete yönelik ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte dosya kapsamında elde edilen belgelere bütüncül olarak bakıldığında iddialara temel teşkil eden somut bulgu ve emarelere ulaşılmaktadır.

(192) 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesi çerçevesinde soruşturma taraflarının ne şekilde bir anlaşmaya vardığı ya da birbirleriyle hangi uyumlu eylemi gerçekleştirdiğinin de ortaya konulması gerektiği, dosya kapsamında yapılan tespitlerde “Başka bir deyişle, teşebbüsler arasındaki koordinasyon yoluyla rekabetin engellendiğinin tespit edilmesi için, her durumda hayata geçirilmiş elle tutulur bir planın varlığına ihtiyaç duyulmadığı, teşebbüslerin rekabetten doğan belirsizliği ortadan kaldırmayı amaçlayan doğrudan veya dolaylı iletişimleri uyumlu eylem kapsamında değerlendirilmektedir.” hususlarına

yer verildiği, söz konusu ifadelerin önceki değerlendirmelerle çelişki yarattığı ifade edilmektedir.

- Dosya kapsamında elde edilen bilgi ve bulgular ışığında; yem piyasasında faaliyeti bulunan; ABALIOĞLU, CP, MATLI ve ERİŞLER'in, stratejik belirsizliği ortadan kaldıracak bir iletişimi konu edinen uyumlu eylem/anlaşma ile 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri kanaatine ulaşılmıştır. Bu nedenle bu konuda yapılan savunmanın yerinde olmadığı değerlendirilmektedir.

(193) İlgili pazarın yapısının rekabet karşıtı bir anlaşmaya zemin hazırlamaktan uzak olduğu, Soruşturma Raporu'nun 110 numaralı paragrafında yer verilen Danıştay kararının mevcut dosyaya emsal teşkil edemeyeceği, zira dosya kapsamında herhangi bir kartel toplantısı ya da anlaşmasının tespit edilemediği, dosya kapsamında elde edilen iletişim delillerinin yorumlarla genişletilerek ihlal sonucuna ulaşılmışının hatalı olacağı ifade edilmektedir.

- Savunmada sözü edilen paragrafta Komisyonun Cimenteries kararına atıf yapan Danıştay kararına yer verilmiş olup, sözü edilen kararlara tek taraflı kaleme alınan teşebbüs iç yazışmalarının ispat vasıtası olarak kullanılabilmesi vurgusu nedeniyle yer verilmiştir. Mevcut dosya bakımından da teşebbüs iç yazışmaları rakipler arasındaki doğrudan iletişimin delili olarak kullanılmıştır.

(194) Rekabet hukuku uygulamasında rakiplerin piyasadaki aksiyonlarının izlenmesi, mevcut ya da beklenen davranışlarına göre teşebbüs stratejilerinin oluşturulmasının ihlal olarak değerlendirilemeyeceği buna karşın Soruşturma Raporu'nun 127 numaralı paragrafında "*dosya kapsamında elde edilen bir kısım belgeden kimi rakiplerin piyasa stratejilerini belirlerken iletişim içerisinde oldukları izleniminin doğduğu*" şeklindeki varsayımın hukuken kabul edilemeyeceği ifade edilmektedir.

- Dosya kapsamında elde edilen bilgilerden rakiplerin stratejik belirsizliği ortadan kaldıracak iletişim içerisinde oldukları sonucuna ulaşılmış olup hangi belgelerin bu nitelikte olduğuna yukarıda "I.4.1. 4054 sayılı Kanun'un 4. Maddesi Kapsamında Yapılan Değerlendirme" başlıklı değerlendirme bölümünde yer verilmiştir. Bu nedenle anılan savunma kabul edilebilir nitelikte bulunmamıştır.

(195) Yerinde incelemede elde edilen Belge-15/1'de yer alan "*Eriş ve Ödemiş haftaya zam yapacak. Beklemeyiz diyorlar. Eriş bugün 1.5 lira yaptı zaten. Eriş 2018 de 2 milyon lira batacak vermiş.*" ifadelerinden, ERİŞLER'in fiyatını belirlerken diğer soruşturma tarafı şirketlerle birlikte hareket etmediğinin görüleceği, dosya kapsamında ERİŞLER hakkında Belge-15/1 dışında başkaca bir belge ve beyanın da bulunmadığı dikkate alındığında teşebbüsün ihlalden sorumlu tutulmasının rekabet hukuku mevzuatına aykırı olacağı iddia edilmektedir.

- Soruşturma raporunda yer verildiği üzere teşebbüslerin geleceğe yönelik fiyatlama davranışlarını rakipleri ile paylaşması ilgili piyasadaki stratejik belirsizliği ortadan kaldıracığı için 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında değerlendirilmektedir. Bu nedenle bu kapsamda yapılan savunmanın kabul edilebilir olmadığı değerlendirilmiştir.

(196) ERİŞLER'in de aralarında bulunduğu bir kısım yem firmasına ait fiyat geçişlerinin ve listelerinin müvekkil şirket ile ilgisi olmayan kişiler tarafından diğer teşebbüslere gönderildiği iddiasına bir suç isnadında bulunmanın uygun olmadığı, söz konusu firmaların eski listeleri dâhil tüm fiyat listelerinin internet siteleri aracılığıyla görülebildiği, piyasadaki perakende satış noktalarının dolaşılması ile de bu listelerin kolaylıkla elde edilebildiği, müşterilerin rahatlıkla ulaşarak en uygun fiyat ve alım şartını

görmelerini sağlayan kamusal paylaşımların ihlal olarak değerlendirilemeyeceği ifade edilmektedir.

- Rekabet hukuku uygulamasında teşebbüslerin rakiplerinin piyasadaki davranışlarının takip etmesi ve buna karşılık stratejiler oluşturulması önünde bir engel bulunmamaktadır. Bununla birlikte dosya konusu belgelerden teşebbüslerin fiyat listeleri konusunda doğrudan iletişim içerisinde oldukları anlaşılmakta olup bu eylemler için ihlal isnadında bulunulmuştur. Bu kapsamda teşebbüsün konuya ilişkin savunmasının yerinde olmadığı değerlendirilmiştir.

Muafiyet Alınabileceğine İlişkin Savunma ve Değerlendirme

- (197) Dosya içeriği ve isnat edilen fiillere ve özellikle de soruşturmanın pandeminin yoğun yaşandığı dönemde başlatılması dikkate alındığında teşebbüs davranışlarının 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde muafiyetten faydalanabileceği iddia edilmektedir.
- (198) 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde yapılan değerlendirmenin temelinde söz konusu anlaşmaların ilgili piyasadaki toplam etkisinin olumlu sonuçlarının olması gerekmektedir. Bununla birlikte mevcut dosya bakımından tespit edilen ve amacı bakımından yasaklanan ihlaller için muafiyet değerlendirilmesi yapılmasının doğru olmayacağı kanaatine ulaşılmıştır. Bu kapsamda teşebbüsün konuya ilişkin savunmasının yerinde olmadığı değerlendirilmiştir.

I.5.4. MATLI Yazılı Savunması ve Değerlendirme

Soruşturma Raporunun Dayanağını Oluşturan Delil ve Belgelerin İspat Standardını Karşılamadığı Savunması ve Değerlendirme

- (199) Belge-84/6-11 kapsamında yer alan iki tespit dışındaki bütün tespit ve yorumların üçüncü kişilerin kendi içlerinde veya MATLI çalışanlarının birbirleriyle yapmış olduğu görüşmeler olduğu, MATLI ile soruşturulan rakip teşebbüsler arasında rekabete hassas bilgi paylaşıldığını veya MATLI'nın anlaşma veya uyumlu eyleme taraf olduğunu ortaya koymakta yetersiz kaldığı, zira MATLI'nın pazardaki stratejik belirsizliği azaltıcı nitelikte bir bilgi değişiminin tarafı olmadığı, ayrıca Kurulun 2020 yılında gübre sektörünü incelediği kararında⁶⁰ da, yalnızca üçüncü kişilerden elde edilen görüşmelere istinaden karar tesis edilmesinin ispat standardını karşılamayacağını belirtildiği ve bu yaklaşımın yerleşik bir Kurul içtihadı olduğu ifade edilmiştir. Bu çerçevede, rekabete hassas bilgi değişiminin, anlaşma veya uyumlu eylemin somut delillerle desteklenemediği ve yalnızca üçüncü kişi iletişimlerine dayanıldığı göz önüne alındığında, Soruşturma Heyeti'nin MATLI'yı ihlalin parçası olarak göstermesinin hatalı olduğu belirtilmiştir.

- Dosya kapsamında elde edilen bilgilerden rakiplerin doğrudan iletişim içerisinde oldukları anlaşılmaktadır. Yukarıda ayrıntılı olarak ifade edildiği üzere tek taraflı kaleme alınan teşebbüs iç yazışmalarının ispat vasıtası olarak kullanılması hukuken mümkündür. Savunmada sözü edilen 26.11.2020 tarih ve 20-51/718-317 sayılı kararda incelenen belgenin niteliği ise mevcut soruşturma kapsamında elde edilen belgeden farklılaşmaktadır. Bahsi geçen dosyada değerlendirilen belge üçüncü taraftan elde edilen ve rakiplere ilişkin bir rivayetin aktarılmasından ibaret bir belge olup bu tür delillere literatürde "duyuma dayalı delil" (hearsay evidence)

⁶⁰ Kurulun 26.11.2020 tarih ve 20-51/718-317 sayılı kararı.

denilmektedir. Bahsi geçen kararda ilgili belgenin iletişimin taraflarından değil üçüncü taraflardan elde edilmiş olması nedeniyle, içerikte yer alan fiyat bilgilerinden ve fiyatın yayınlanma tarihinden yola çıkılarak ispat standardının karşılanmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Savunmada sözü edilen karardaki belge içeriğinde yer alan bilgilerin doğrulanamaması nedeniyle de teşebbüsler hakkında ihlal isnadında bulunulmadığı görülmektedir. Buna karşın mevcut soruşturma bakımından; Belge-15'te "...görüştüm, ...diyorlar, ...yapacak, ...diyor"; Belge-18/3-8'de "...söylediler" Belge-16'da "...görüştüm, ...dedi" ifadelerinden rakiplerin doğrudan iletişim içerisinde oldukları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla 26.11.2020 tarih ve 20-51/718-317 sayılı kararda değerlendirilen belge ile mevcut dosyada değerlendirilen belgelerin niteliğinin farklı olduğu bu nedenle ilgili kararın bu dosya bakımından emsal teşkil edemeyeceği kanaatine ulaşılmıştır.

Soruşturma Dosyasındaki Birçok Bilginin ve Belgenin MATLI'ya Sunulmamasının MATLI'nın Savunma Hakkını Etkin Bir Şekilde Kullanmasını Engellediğine İlişkin Savunma ve Değerlendirme

(200) MATLI tarafından başta dosyaya giriş talebi olmak üzere bilgi ve belge talebinde bulunulduğu, söz konusu taleplere ilişkin sınırlı sayıda belgeye erişim sağlandığı ve MATLI'nın savunma hakkının engellendiği, MATLI tarafından talep edilen tüm belgelere erişimin Anayasa'nın 36/1. maddesi ile koruma altına alındığı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde uluslararası boyutta tanınan bir kişi hakkı olarak kabul edilen ve 4054 sayılı Kanun'un 43. maddesinin ikinci fıkrasında da teminat altına alınmış olan savunma hakkının kısıtlanmasının tüm soruşturmayı sakatlayacağı ifade edilmiştir.

➤ Soruşturma Raporu'nun 2.3 ve 2.4 numaralı bölümlerinde dosya konusunu ilgilendiren bilgi ve belgelere yer verilmiş olup ihlal isnadı bu belgelerle ilişkilendirilmiştir. Diğer taraftan MATLI'nın dosyaya giriş talebi üzerine teşebbüsün savunma hakkına hanel getirmeyecek şekilde, mevzuat çerçevesinde Kurum içi yazışmaların ve diğer teşebbüslere ait ticari sırların⁶¹ dışındaki tüm belgelere erişim sağlanmıştır. Dolayısıyla teşebbüsün savunması geçerli değildir.

Bilgi Değişimi İddialarına İlişkin Savunma ve Değerlendirme

(201) Dosya kapsamında ihlal isnadına dayanak gösterilen belgelerin MATLI'nın rakipleri ile bilgi değişimi içerisinde olduğunu göstermediği, MATLI'nın diğer teşebbüslerle bilgi değişimi içerisinde olduğu kabul edilse dahi bunun tek başına bir rekabet ihlali teşkil etmeyeceği, MATLI'nın hiçbir surette rekabeti amaç ve etki bakımından kısıtlayıcı bir eyleminin bulunmadığı, mevcut dosyada rekabeti ihlal etme amacının ayrıca irdelenmediği ancak dosyadaki diğer belgelerden MATLI'nın hiçbir surette rekabeti kısıtlama gibi bir amacının bulunmadığının görüleceği, bilgi değişiminin rekabeti kısıtlama amacı olup olmadığının değerlendirilmesinde bilgi değişiminin meydana geldiği hukuki ve iktisadi çerçevenin dikkate alınmasının önem arz ettiği, Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın (ABAD) Beef Industry Development Society ve Cartes Bancaires kararında bir anlaşmanın Avrupa Birliği'nin İşleyişine Dair Antlaşma'nın 101/1. maddesi uyarınca amaç yönünden bir ihlal teşkil edip etmediğinin değerlendirilmesi sırasında, öncelikle anlaşmanın içeriği ile içinde bulunduğu hukuki ve ekonomik

⁶¹ MATLI'nın Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde Kurumumuza yapmış olduğu 22.10.2021 tarihinde 33319 sayı ile kayda giren ve yukarıda belirtilen nitelikteki belgelere erişim talebini içeren başvuru da reddedilmiştir. Başvurunun reddi üzerine, teşebbüsün Bilgi Edinme Kurumuna yapmış olduğu başvuru da talep edilen belgelerin idari soruşturmaya ilişkin bilgi ve belgeler olması ve ticari sır içermesi gerekçesiyle reddedilmiştir.

şartların dikkate alınması, amaç kavramının sınırlarının dar yorumlanması gerektiği ve amaç bakımından bir ihlalin ortaya konulmasında ispat standardının oldukça yüksek olduğunun önem arz ettiği ifade edilmiştir.

- Soruşturma kapsamında elde edilen belgelerden rakiplerin hem piyasa fiyatlarına hem de fiyat değişim niyetlerine ve zamanlamalarına ilişkin iletişim içerisinde oldukları değerlendirilmektedir. Rekabet hukuku uygulamasında gerek ülkemiz düzenlemelerinde, gerek mehzaz mevzuatta ve gerekse doktrinde rakipler arasındaki gelecekteki davranışlarına yönelik belirsizlikleri ortadan kaldıracabilecek nitelikte olan bilgi paylaşımlarının rekabete aykırı olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Söz konusu rekabete hassas bilgi; geleceğe ilişkin fiyat veya buna ilişkin stratejik bir bilgi olduğu takdirde, rekabeti ihlal etme amacının ayrıca irdelenmeye ihtiyaç gösterilmeyecek şekilde ortada olduğu da kabul edilmiştir.

(202) Teşebbüs tarafından, Kurulun Arçelik/Vestel kararının⁶² soruşturma bakımından emsal teşkil edebileceği, anılan kararda rakipler arasında rekabet hukuku anlamında hassas kabul edilebilecek bilgilerin değiştiği somut belgeler bulunmasına rağmen teşebbüsler arasında bir anlaşma ya da uyumlu eylemin varlığının piyasadaki hareketlerle ortaya konulup konulmadığı da değerlendirilerek bilgi değişimi suretiyle anlaşmanın veya uyumlu eylemin varlığının söz konusu olmadığına karar verildiği ifade edilmiştir.

- Soruşturma kapsamında elde edilen belgelerin bazılarının içeriğinde geçen fiyat değişimlerinin ve fiyat hareketlerinin fiilen gerçekleşmediği görülse de bu durum, teşebbüsler arasında stratejik belirsizliği ortadan kaldırma amacına veya etkisine sahip bir iletişimin olduğu gerçeğini ortadan kaldırmamaktadır. Bunun sonucunda ise piyasada rekabetin asli unsurlarından biri olan stratejik belirsizlik, iletişim ile ortadan kaldırılmakta ve sonuç olarak piyasadaki rekabet kısıtlanmaktadır. Bahsi geçen açıklamalar ışığında MATLI'nın savunmasının kabul edilebilir nitelikte olmadığı değerlendirilmektedir.

Soruşturma Raporunda Yer Verilen Belgelerin İddia Edilen Bilgi Değişiminin Rekabeti Kısıtlama Etkisi Taşıdığını Göstermekten Uzak Olduğu Savunması

(203) MATLI tarafından soruşturmada, iddia konusu davranışların herhangi bir şekilde rekabeti kısıtlayıcı etkisi olduğu yönünde hiçbir tespitin bulunmadığı, Kurulun birçok kararında anlaşmanın etki doğurmamış olması nedeniyle soruşturma açılmadığı, soruşturma açılan kararlarda da etkinin doğmamış olmasının idari para cezasının tespitinde hafifletici unsur olarak değerlendirildiği, bilgi paylaşımının *per se* hukuka aykırılık teşkil etmediği, Avrupa Komisyonu (Komisyon) uygulamasının da bu yönde olduğu, bilgi değişimlerinin ilgili ürün pazarında faaliyet gösteren teşebbüsler nezdinde belirsizliği azalttığı veya tamamen ortadan kaldırdığı durumlarda rekabeti kısıtlayıcı bir sonucu beraberinde getireceği, Komisyon kararlarında pazar yapısının ihlalin tespiti üzerinde belirleyici etkisinin bulunduğu, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) uygulamasında da bilgi değişiminin *rule of reason* analizine tutulduğu ifade edilmiştir.

- Öncelikle belirtmek gerekir ki savunmanın kimi yerlerinde tarafların niyeti ile rekabeti kısıtlama amacı kavramları birbirleri yerine kullanılmıştır. Soruşturmada belirtildiği üzere rekabeti kısıtlama amacı ile kastedilen tarafların subjektif niyeti olmayıp o eylemin iktisaden rekabeti kısıtladığı konusunda bir şüphenin bulunmadığına karşılık olarak kullanılmaktadır⁶³. Yine savunmada bilgi

⁶² Kurulun 02.01.2020 tarih ve 20-01/13-5 sayılı kararı

⁶³ Guidelines on the applicability of Article 101 of the Treaty on the Functioning of the European Union

paylaşımına ilişkin diğer ülke uygulamaları bağlamında yer verilen per se ve rule of reason kavramlarının ABD uygulamasına özgü hukuki kurumlar olduğu, ne Kıta Avrupası ne de ülkemiz uygulamasında bu hukuki kurumların uygulamasının bulunmadığı değerlendirilmektedir. ABD uygulaması ile ülkemiz uygulamaları mutlaka kıyas edilmek isteniyorsa 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi uygulamasının ABD uygulamasındaki karşılığının "inherently suspect framework" olduğu belirtilmelidir. İki analiz yönteminde de savunma tarafı incelemeye konu eylemin olumlu etkilerinin olumsuz etkilerini bertaraf ettiğini her zaman öne sürebilmektedir.

(204) Diğer yandan MATLI tarafından yapılan savunmada soruşturma raporu kapsamındaki bulgulardan hiçbirinin MATLI ile soruşturulan rakip teşebbüsler arasında uyumlu bir eylem ve karşılıklı irade uyuşmasının varlığına dair herhangi bir emare içermediği, dosya kapsamında elde edilen belgelerden MATLI'nın rakipleri karşısında rekabetçi avantaj elde etmek için aktif bir çaba içinde olduğunun, piyasaya yansıyan fiyat listelerinin uygulama dönemlerine ilişkin stratejik belirsizlik yaratabilme amacıyla sürekli bir uğraş gösterdiğinin (Belge-15/2) ve bu durumun rakip firmaların iç yazışmalarında da defalarca teyit edildiğinin (Belge-16/11), MATLI'nın piyasadaki fiyatları, yayımladığı listelerdeki fiyatlardan sapmak suretiyle sürekli kırdığının, Belge-84/2,3,4, Belge-17/2 ve Belge-16/11 kapsamında bu durumun bizzat rakip firmalar tarafından dile getirildiğinin anlaşıldığı, dolayısıyla rakip firmalarla bir anlaşmaya girildiği iddiasının temelsiz kaldığı ifade edilmiştir.

- Rekabet hukuku uygulamasında teşebbüsler arasında gelecekteki davranışlarına ilişkin belirsizliği ortadan kaldırmak amacıyla bir iletişimin gerçekleştirildiği yönünde delil bulunması halinde; bahse konu uyumlu davranışın tarafı olan ve ilgili pazarda faaliyet göstermeye devam eden teşebbüslerin rakipleri ile değiştikleri bilgileri kendi davranışlarını belirlerken dikkate alacağı varsayılmaktadır. Sözü edilen varsayımdan hareketle, rekabeti sınırlayıcı iletişimin tespiti durumunda pazardaki etkiye bakılmaksızın rekabeti kısıtlayıcı anlaşmaların ispatlanması mümkün olabilmektedir. Ayrıca bilgi paylaşımına işaret eden emare veya delilde yer verilen ayrıntı seviyesi arttıkça bu delil veya emarenin güvenilirliği de artacaktır. Soruşturma kapsamında elde edilen belgelerden de iletişimin konusu ve tarafları açıkça anlaşılmakta olup ispat standardının karşılandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Rekabeti Kısıtlayıcı Nitelikte Bir Uyumlu Eylemin Tarafı Olmadığına İlişkin Savunma ve Değerlendirme

(205) Teşebbüs savunmasında; dosya kapsamında yapılan tespit ve değerlendirmelerde, "anlaşma" ve "uyumlu eylem" kavramları arasındaki ayrımın soruşturma kapsamında yapılacak inceleme bakımından gerekli görülmediğinin ifade edildiği, ancak "uyumlu eylem" ve "anlaşma" terimlerinin farklı ispat ölçütlerine ve şartlarına tabi olduğu gözetildiğinde MATLI'nın isnat edilen davranışları, "anlaşma" veya "uyumlu eylem"den hangisi kapsamında gerçekleştirdiğinin belirtilmemesinin, MATLI aleyhine sunulan iddiaların hukuki ve geçerli olarak somutlaştırılmasını ve MATLI'nın kendisini layıkıyla savunmasını engellediği ileri sürülmüştür.

to Horizontal Co-operation Agreements, para.24 "Restrictions of competition by object are those that by their very nature have the potential to restrict competition within the meaning of Article 101(1)" para. 25 Avrupa Birliği'nin İşleyişine İlişkin Antlaşma'nın 101. Maddesinin Yatay İşbirliği Anlaşmalarına Uygulanmasına İlişkin Kılavuz, para. 24 "Amacı bakımından rekabet kısıtlamaları, doğası gereği Madde 101(1) kapsamında rekabeti kısıtlama potansiyeline sahip olan eylemlerdir." para. 25 "

➤ 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin uygulanması bakımından önem arz eden husus; anlaşma ve uyumlu eylem arasındaki farklılıktan ziyade Kanun hükmü kapsamındaki uzlaşmalar ile salt paralel davranışlar arasındaki ayrımın ortaya konulmasıdır. Dolayısıyla Kurul, uyumlu eylemin apayrı bir rekabet hukuku kavramı olarak değil fakat 4054 sayılı Kanun ve gerekçesinde belirtildiği üzere, anlaşmanın varlığının ispatlanmasında bir araç olarak kabul edilmesi gerektiğinin altını çizmektedir⁶⁴. Belirtilen yaklaşımdan hareketle, Kurulun yakın tarihli kararlarında anlaşma ve uyumlu eylem kavramlarının bir arada kullanıldığı ve Kanun'un 4. maddesi kapsamındaki rekabet ihlallerini kapsamak üzere genel olarak "uzlaşma" kavramının tercih edildiği görülmektedir. Bunlara ek olarak 4054 sayılı Kanun'da anlaşma ve uyumlu eylem aynı hukuki neticeye bağlandığından böyle bir ayırım yapılmasına gerek görülmemiştir.

(206) Diğer yandan MATLI tarafından yapılan savunmada teknik olarak, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinde sayılan rekabet hukuku ihlali kategorilerinin genişletici yorum vasıtasıyla genişletilmesinin ve diğer ihlal türlerini de kapsamasının mümkün olmadığı, Soruşturma Raporu ile MATLI aleyhine olan söz konusu iddiaları kanıtlayabilecek nitelikte herhangi esaslı ve yeterli bir bilgi ve belgenin ortaya konulmadığı ve MATLI ile soruşturulan rakip teşebbüsler arasında bir irade uyuşmasının mevcut olduğunun kanıtlanmadığı savunulmuştur. ABD Bölge Mahkemesi'nin 2011 tarihli *Black v. JP Morgan Chase & Co.* kararında benzer faaliyetlerin pazara ilişkin benzer algılar sonucunda tek taraflı olarak alınan rasyonel ve rekabetçi ticari kararlar ile de uyumlu olabileceğinin ve rakiplerin bağımsız hareket etmediğine ilişkin olgusal dayanakların ortaya konulması gerektiğinin belirtildiği ifade edilmiştir. Buna karşın, Soruşturma Raporu'nda MATLI aleyhine rekabeti kısıtlayıcı bir anlaşma veya uyumlu eylemin varlığını ortaya koyan bir unsur bulunmadığı ileri sürülmüştür.

(207) Ayrıca savunmada rekabet hukuku anlamında anlaşmadan bahsedebilmek için iradelerin karşılıklı ve birbirine uygun olması ve tarafların kendilerini bu anlaşmayla bağlı kabul etmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Soruşturma Raporu'nda MATLI'nın herhangi bir rekabeti kısıtlayıcı anlaşmaya yönelik karşılıklı bir beyan ve irade uyuşması içinde olduğuna dair bir belgenin yer almadığı savunulmuştur. Aksine MATLI'nın fiyat listelerinin uygulama dönemine ilişkin dahi stratejik belirsizlik yaratabilmek için sürekli bir uğraş gösterdiği (Belge-15/2), yayınladığı listelerdeki fiyatlardan sapmak suretiyle fiyatları kırdığının Belge-84/2,3,4, Belge-17/2 ve Belge-16/11'de yer aldığı üzere rakip teşebbüsler tarafından da dile getirildiği ileri sürülmüştür. Ortaya konulacak rekabet analizlerinin bağlayıcılığı bulunmayan listeler üzerinden yapılmasındansa, rekabetin piyasadaki gerçek fiyatlar üzerinden somut bir etki analizi yapılarak değerlendirilmesinin elzem olduğu savunulmuştur.

➤ Soruşturma konusu belgelerin hiçbirinde MATLI'nın herhangi bir rekabeti kısıtlayıcı uyumlu eylemin tarafı olduğuna yönelik bir emare bulunmadığı, yerinde incelemede elde edilen onlarca belgeden sadece çok az sayıda belgenin MATLI'yı ilgilendirdiği ve söz konusu belgelerin de iddia edilen ihlali ispatlamaktan uzak olduğu, anılan belgelere dayanılarak bir anlaşma yapıldığının iddia edilmesinin, Türk rekabet hukukunda aranan yüksek ispat yükümlülüğünü karşılayamadığı, Soruşturma Raporu'nda ise bu standardı karşılayabilecek kadar açık ve tutarlı delil sunulmadığı iddia edilmiştir. ABAD içtihatlarında da ihlalin varlığını ispatlamak için kullanılabilecek delillerin "iddia edilen ihlalin rekabeti sınırlandırdığına dair katı

⁶⁴ 08.03.2013 tarih ve 13-13/198-100 sayılı Kurul kararı

inancını destekleyecek [...] ihlalin varlığını ortaya koymak için kesin ve tutarlı deliller” şeklinde belirtildiği ifade edilmiştir.

(208) Yem pazarındaki münhasır olmayan bayilik sisteminin ve ithalatın neredeyse aynı kaynaklardan ve aynı yöntemlerle yapılıyor olmasının pazarda yapısal bir şeffaflık yarattığı ileri sürülmüştür. Uluslararası yayınlar kanalıyla dünya yem firmalarının ve hangi oyuncunun ne kadarlık alış veya satış yaptığına ilişkin bilgilerin rahatlıkla öğrenilebilmesinin de rakip teşebbüslerin maliyetlerine ilişkin tahmin yapmayı kolaylaştırdığı ifade edilmiştir. Bu nedenlerle yem pazarının Kurumun yakın zamanda incelediği⁶⁵ gübre pazarıyla benzeştiği ifade edilmiştir. Kurulun Beyaz Et kararında⁶⁶ rakip fiyat listelerinin teşebbüslerin iradesi yerine geçmesi sebebiyle ihlal kararı verdiği, ancak MATLI'nın fiyat listelerine rekabetçi bir tutumla ve kendi iradesi ile karar vermekte olduğu ve bu durumun rakip teşebbüsleri Belge-84/2,3,4, Belge-17/2 ve Belge-16/9,11'de görüleceği üzere rahatsız ettiği ileri sürülmüştür. Hal böyle iken, MATLI'nın bilgi değişimi, anlaşma veya uyumlu eylem içerisine girmesinin eşyanın tabiatına aykırı olduğu savunulmuştur.

- Soruşturma Raporu'nda da ifade edildiği üzere serbest piyasa sistemi içerisinde birbirleri ile rekabet eden firmaların rekabet güdülerini sürdürebilmesi için belirli bir seviyede “stratejik belirsizlik” içerisinde bulunmaları gerekmektedir. Stratejik belirsizlik, rekabetçi piyasaların bir niteliği olarak, aynı pazarda faaliyet gösteren rakip oyuncuların birbirlerinin bugünkü veya gelecekteki stratejik davranışları hakkında herhangi bir bilgiye sahip olamadığı durumu ifade etmekte olup, bu belirsizliğin rakipler arası bilgi değişimi ile kısmen veya tamamen ortadan kaldırılması durumunda, konu rekabet hukuku bağlamında ihlal olarak değerlendirilmektedir. Bu bilgi değişiminin içeriğinin ve sonuçlarının piyasada etki göstermesi veya iletişim sonucunda teşebbüslerin piyasa davranışlarının birbirine yakınsaması ihlalin varlığı açısından önem arz etmemektedir. Bir kere rakip teşebbüsler birbirlerinin davranışlarına ilişkin stratejik bilgiye rekabet hukukuna aykırı suretlerle eriştiğinde artık aralarında gerçekleşmesi beklenen rekabet ya azalmakta ya hiç ortaya çıkmamaktadır. Dolayısıyla iletişim sonrasında teşebbüs fiyatlarının görünümünün ihlalin mevcudiyetine bir etkisi olmayacaktır. Benzer şekilde dosya kapsamında elde edilen ve piyasadaki rekabeti gösteren belgelerin de ihlalin mevcudiyetine bir etkisi bulunmadığı değerlendirilmektedir.
- Diğer taraftan soruşturma kapsamında MATLI'ya yöneltilen ihlal isnadının temelinde rakipleri ile stratejik nitelikteki bilgileri değişimi yer almakta olup, belgelerin süreklilik göstermemesi veya bir kısım belgedeki iletişimin geçmişe yönelik fiyatlar üzerinde gerçekleştiği savunmasına iştirak edilememektedir. 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin gerekçesinde yer verildiği üzere rekabeti kısıtlayıcı anlaşmaların yasaklandığı bir hukuk düzeninde genellikle bu tür anlaşmalar gizli yapılmaktadır.

4054 sayılı Kanun'un 9(3). Maddesi Uyarınca Görüş Yazısı Gönderilmesi ve İdari Para Cezasının Belirlenmesine İlişkin Savunma ve Değerlendirme

(209) MATLI'ya idari para ceza verilmesi yönündeki görüşün idare hukukunun ölçülülük ilkesi ile bağdaşmadığı ve hiçbir şekilde bir rekabet hukuku ihlalini kabul anlamına gelmemek üzere, Kurulun herhangi bir idari para cezası uygulaması yerine 4054 sayılı Kanun'un 9(3). maddesi uyarınca bir görüş yazısı göndermesinin daha yerinde olacağı, temel

⁶⁵ Kurulun 26.11.2020 tarih ve 20-51/718-317 sayılı kararı.

⁶⁶ Kurulun 13.03.2019 tarih ve 19-12/155-70 sayılı kararı.

para cezasının hesaplanmasında ihlal neticesinde gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhtemel zararın ağırlığı ve hafifletici sebeplerin dikkate alınması gerektiği belirtilmiş, MATLI lehine hafifletici sebepler değerlendirilmeksizin, idari para cezası uygulanmasının Komisyon ve Kurul kararlarına aykırı olduğu, idari para cezasına esas olarak MATLI'nın tüm cirosunun dikkate alınmasının hatalı bir yaklaşım olduğu ve idari para cezasına hükmedilmesi halinde sadece ihlale konu olan süt ve besi yemi kategorilerinde Türkiye'deki satışlarından elde edilen ciroların esas alınması gerektiği ileri sürülmüştür.

(210) Ceza Yönetmeliği'nin ilgili hükümleri uyarınca cironun tespitinde yıllık gayri safi gelirlerin dikkate alınması gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca herhangi bir ceza takdir edilmesi durumunda, ihlalin bir yıldan uzun sürmesi nedeniyle cezanın yarısı oranında artırılmasının hukuka aykırı olduğu, Belge-15/1 dışındaki bütün belgelerin 10.09.2020 ila 07.04.2021 arasındaki yaklaşık altı aylık bir döneme ilişkin olduğu, Belge-15/1'in ise tek başına herhangi bir ihlali kanıtlamadığı ifade edilmiştir.

- Soruşturma kapsamında elde edilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ihlalin niteliği ve taraflarının pazardaki konumu göz önünde bulundurulduğunda 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrasının uygulanamayacağı açıktır. Diğer taraftan temel para cezasının belirlenmesinde teşebbüsün savunmasında yer verdiği idari para cezasına esas olarak Kurul tarafından saptanmış cirosu esas alınmıştır..

Belgelere İlişkin Savunma ve Değerlendirme

(211) MATLI Yönetim Kurulu Başkan Vekili (.....) ve Satış Koordinatörü (.....) arasında geçen WhatsApp yazışmasına (Belge-15/1) ilişkin yapılan savunmalarda;

- *"Eriş bugün 1,5 lira zam yaptı"*; yazışmasında ifade edildiği gibi ERİŞLER'in 17.01.2019 tarihinde zam yaptığının tespit edilmesine rağmen zam yapılacağına ilişkin bilginin ERİŞLER'den değil pazardan elde edildiği ve söz konusu fiyatın pazara yansıdıktan sonra bilindiği, bu nedenle pazara yansımış bilginin rekabet açısından faydalı sonuçlarının olduğu,
- *"Eriş ve Ödemiş haftaya zam yapacak"*; ifadesinin doğru olmadığını Soruşturma Heyeti tarafından tespit edildiği, ERİŞLER'in söz konusu görüşmeden 2 hafta sonra, ÖDEMiŞ'in ise 3,5 ay sonra zam yaptığı bu nedenle yazışmanın önceki Kurul kararları⁶⁷ bağlamında delil niteliğinde olmadığı,
- *"Eriş 2018 de 2 milyon lira bataklık vermiş. Toros tahsilattan aşırı şikâyetçi. Toros bayi ilişkilerinde ciddi sorun yaşıyoruz diyor. Çok fazla taleple geliyorlar. İşin keyfi kaçtı diyor."* ifadesindeki bilgilerin ve konuşmanın devamında paylaşılan *"Eriş'in bataklık verdiği"*, *"Toros'un tahsilatta ve bayi ilişkilerinde sorun yaşadığı"* bilgilerinin pazardaki herhangi bir kişiden öğrenilebileceği, geçmişe dönük ve rakiplerin kararlarını etkileyebilecek stratejik nitelikte olmayan bilgilerin paylaşımının rekabete olumsuz etki etme olasılığının düşük olduğu,

iddia edilmiştir.

- Savunmada sözü edilen belgede ihlale dayanak gösterilen temel nokta MATLI ve rakipleri arasında gerçekleşen doğrudan iletişimidir. İlgili belgede yer alan *"(.....) sa. Reva ve Abalı sonrası Eriş, Ödemiş ve Toros ile de görüştüm bugün fiyat listesi konusunu. Ödemiş Yem'i siz de aramışsınız. Selamları var (.....) ve (.....) beylerin."*

⁶⁷ 13.03.2019 tarih ve 19-12/1555-10-70 sayılı Beyaz Et Kararı, para. 380-381

ifadelerinden rakiplerin stratejik ve rekabete duyarlı bilgi niteliğindeki fiyat listeleri konusunda iletişim içerisinde oldukları anlaşılmaktadır.

(212) Diğer yandan ABALIOĞLU Yönetim Kurulu Üyesi, ABALIOĞLU Batı Bölgeler Satış Müdürü, ABALIOĞLU Genel Müdür Yardımcısı ve ABALIOĞLU çalışanı arasında geçen WhatsApp yazışmasına (Belge-18/3-8) ilişkin yapılan savunmalarda;

- “(...) bey pro’da ki arkadaşlar indirim yapacaklarını söylediler” ifadesinin geçtiği belgenin MATLI’den elde edilmediği için kanıt olarak kullanılmasının ispat standardını karşılamadığı, söz konusu yazışmanın fiyatların bayi ve müşteriler ile paylaşıldıktan sonra gerçekleştiği,
- “Pro yemin gelen zammı piyasa beklentisinin üzerinde geliyor. Diğer firmalar 2-2,5 TL zam gelir diye söylediler”, “(...) Bey şimdi bazı noktalardan haber geliyor Zammı uygulamayın diye Gelen bölge Konya” ifadelerinin rakiplerin MATLI’nın fiyatları hakkında herhangi bir içsel bilgiye sahip olmadığını gösterdiği, söz konusu bilgilerin bayilere yansdıktan sonra öğrenildiği ve bu bakımdan MATLI’nın fiyatlarına ilişkin bilgilerin pazardan ve tahminen bayilerden alındığı konusunda şüphe olmadığı

iddia edilmiştir.

- Yukarıda ilgili bölümde üçüncü taraflardan elde edilen belgelerin ispat kabiliyetlerine ilişkin yeterli açıklamaya yer verilmiştir. Diğer taraftan daha önce ifade edildiği üzere soruşturma kapsamında MATLI’ya yöneltilen ihlal isnadının temelinde rakipleri ile stratejik nitelikteki bilgilerin değişimi yer almakta olup bir kısım belgede aksine teşebbüs davranışlarının gözlemlenmesinin ihlale bir etkisinin olmadığı değerlendirilmektedir.

(213) MATLI tarafından CP Yem Pazarlama Müdürü (.....) ile CP çalışanları arasında geçen WhatsApp yazışmasına (Belge-16/5,12) ilişkin yapılan savunmalar aşağıdaki gibidir:

- “Şimdi Matli’nin satış müdürü ile görüştük. Liste hazırmış Bugün anons edeceklermiş.” ifadesi ile “Matli pazartesi bakacağız dedi. Kesin bir kararları yokmuş” ifadesinin piyasadaki fiyat hareketiyle örtüşmediği, MATLI’nın yeni fiyat listelerini ancak üç hafta sonra değiştirdiğinin Soruşturma Raporu’nda da belirtildiği, bu nedenle bahse konu belgenin gerçekte bağdaşmadığı,
- “Matli pazartesi bakacağız dedi. Kesin bir kararları yokmuş” ifadesinde yer alan bilginin doğrudan MATLI’den elde edildiğini gösteren herhangi bir delilin bulunmadığı, söz konusu ifadenin MATLI yöneticisi veya çalışanı tarafından paylaşıldığı kabul edilse dahi; fiyat, fiyat değişikliği ve fiyat değişikliğinin zamanlamasına dair MATLI tarafından hiçbir bilgi verilmediği için 4054 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir.

- Dosya kapsamında elde edilen belgelerin bütününe bir arada değerlendirilmesi sonucunda ABALIOĞLU, CP, MATLI ve ERİŞLER’in iletişim içerisinde olduğu kanaatine ulaşılmıştır. Savunmada yer verilen bu belgelerin de bu bütününe bir parçası olduğu değerlendirilmiştir.

(214) MATLI tarafından yapılan bir diğer savunmada ERİŞLER Satış Müdürü (.....) ile MATLI Satış Müdürü (.....) arasında 05.03.2021 ve 06.03.2021 tarihlerinde gerçekleşen WhatsApp yazışmasında (Belge-84/8-11) yer alan fiyat listelerinin geçmiş tarihli olduğu dolayısıyla paylaşılan bilginin rekabete hassas bir bilgi olmadığı ifade edilmiştir.

- Savunmada sözü edilen belgedeki fiyat listesinin yayınlanmış olmasına karşılık anılan listenin doğrudan rakipler arasında paylaşımına konu edilmiş olması

dosyadaki diğer iletişimlerle birlikte ele alındığında taraflar arasında rekabet karşıtı bir iletişimin varlığını desteklemektedir.

(215) Ayrıca teşebbüs tarafından ERİŞLER Genel Müdürü (.....) ile Trakya Bölge Müdürü (.....) arasında gerçekleşen WhatsApp yazışmasına (Belge-84/2-4) ilişkin yapılan savunmalar ise şu şekildedir:

- Bahsi geçen ifadelerin MATLI'nın, fiyatların arttığı bir dönemde rekabetçi bir tutum takınarak fiyat kırdığını ve bu durumun diğer bir pazar oyuncusunu açıkça rahatsız ettiğini, MATLI'nın yarattığı fiyat avantajı ile müşteri kazanmaya çalıştığını ve girdi maliyetlerinin arttığı bir pazarda beklentinin aksine hareket ettiğini gösterdiği ve bu nedenle söz konusu yazışmanın bilgi değişimi, anlaşma yahut uyumlu eylem yoluyla 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiasının isabetsiz ve zorlama olduğu,
 - (.....)'ın atıf yapılan belgede iddia edilenin aksine, ERİŞLER'in yetkilileri ile doğrudan veya dolaylı bir tanışıklığının yahut iletişiminin bulunmadığı, ilgili ERİŞLER çalışanının, bağlı olduğu yöneticisine aktardığı bilginin doğru ve güvenilir olduğu izlenimini yaratmak adına kendisiyle herhangi bir tanışıklığı veya iletişimi olmamasına rağmen "(.....)" ifadesini kullandığının tahmin edildiği belirtilmiştir.
- Soruşturma Raporu'nda Belge-84/2-4 için bir ihlal isnadında bulunulmamıştır. Diğer taraftan dosya kapsamında elde edilen ve piyasadaki rekabeti gösteren belgelerin de ihlalin mevcudiyetine bir etkisi bulunmadığı değerlendirilmiştir.

(216) MATLI'nın CP Yem Pazarlama Müdürü (.....) ile CP çalışanları arasında geçen WhatsApp yazışmasına (Belge-16/8,11) ilişkin yaptığı savunmalar aşağıdaki gibidir:

"Matlı'nın durumu nedir? Onlar hemen uygulayacak mı bugünkü tarih yapmışlar" ifadesine cevaben yazıldığı anlaşılan *"Matlı 23 tarihli liste yayınladı. Normalde 1 hafta devam ediyorlar ancak bu zamanda 2 ila 3 gün ancak verirler diye düşünüyorum."* ifadesi ile *"(...) Bey. Yapabilirsek Salı Çarşamba Perşembe Cuma günü için sadece aslında pas geçsek çok güzel bir feyk atabiliriz. Çok da ciddi toparlarız. Cumartesi de yeni fiyata geçeriz. Bunu bel altı çok yapıyor yaptı Matlı."* ifadelerinde CP tarafından MATLI'nın fiyatlarının ne zaman ve ne kadar süreyle uygulandığına ilişkin bilgilerinin bulunmadığı ve bu kapsamda sadece kendi öznel öngörülerini grup üyeleri ile paylaştığı, bu görüşmenin iddia edilenin aksine MATLI'nın uyguladığı ve uygulayacağı fiyatlara ilişkin pazarda "stratejik bir belirsizlik" bulunduğunu ortaya koyduğu iddia edilmiştir.

- Soruşturma kapsamında MATLI'ya yöneltilen ihlal isnadının temelinde rakipleri ile stratejik nitelikteki bilgilerin değişimi yer almaktadır. Birtakım belgeden rakiplerin yanıtılması amacıyla hareket edildiği anlaşılıyor olsa da Belge-15'ten MATLI ve kimi rakipleri arasında fiyat listeleri konusunda doğrudan bir temas yaşandığı anlaşılmaktadır.

(217) Son olarak teşebbüs tarafından MATLI Yönetim Kurulu Başkan Vekili (.....) ile MATLI çalışanları arasında geçen WhatsApp yazışmasına (Belge-15/2) ilişkin yapılan savunmalar aşağıdaki gibidir:

"Arkadaşlar. Birazdan sizlere gönderilen oranlar üzerinden zamlı listelerimiz bugün tarihli olarak yayınlanacaktır. Rakiplerle ilk etapta bu bilgiyi paylaşmayalım. Bugün tarihli yayınlanıp yarın uygulayacağımız şekilde bilinmesi yararımıza olacaktır." ifadesinin, bir bütün olarak okunduğunda bir şirket içi fiyatlandırma stratejisinden ibaret

olduğu, müşteri ve bayilerle bir defa paylaşıldıktan sonra bütün pazar oyuncularının öğrenebildiği fiyat değişikliğinin daha erken bir tarihte uygulamaya alınacağı intibai oluşturularak esasen piyasa tarafından izlenebilir olmama ve rekabetçi avantaj sağlama amacının bulunduğu, söz konusu ifadenin rakipler arasında süregelen bir bilgi değişimine kanıt olarak kabul edilmesinin ise hatalı bir çıkarım olacağı, rakiplerle düzenli bir şekilde bilgi değişiminin gerçekleştiği farazi bir senaryoda dahi, bunun tüm satış ekibinin seferber edilmesi suretiyle yapılmaya çalışılmasının daha mantıklı olacağı ifade edilmiştir.

- Belge-15/2'den fiyat listelerinin rakiplerle paylaşılabilirliği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Belge-84/8-11'den yayınlanan listenin doğrudan rakipler arasında paylaşıldığı görülmektedir.

Pazarın Yapısı ve Firmaların Maliyetlerine İlişkin Savunma ve Değerlendirme

(218) Yem pazarında fiyat hareketleri açısından bir değerlendirme yapılırken, pazardaki bütün oyuncuların maliyet yapılarının benzer, yem fiyatlarının kur değişimlerine ve uluslararası bitkisel emtia fiyatlarına oldukça hassas olduğu ve bu nedenle döviz kuru veya bitkisel emtia fiyatlarındaki herhangi bir değişikliğin temel girdileri benzer olan yem üreticilerinin yakın zaman aralıklarında benzer fiyat hareketlerinde bulunmasına neden olabileceği, karma yem fiyatlarının hammadde fiyatları ve döviz kurundan doğrudan etkilendiği hususunun dosya kapsamında da belirtildiği iddia edilmiştir.

- Yukarıda da yer verildiği üzere rakip teşebbüsler arası bilgi paylaşımları kimi durumlarda etkinlik kazanımları ortaya çıkarabilecektir. Bununla birlikte rekabetin doğasında yer alan stratejik belirsizliği ortadan kaldıracak nitelikteki bilgi paylaşımları için aynı sonuca ulaşamayacağı değerlendirilmektedir. Dolayısıyla rakipler arasındaki doğrudan iletişimin stratejik belirsizliği ortadan kaldırması durumunda pazarın hâlihazırda yapılarından bağımsız olarak rekabeti kısıtlayacağı kanaatine ulaşılmıştır.

I.5.5. RTM Yazılı Savunması ve Değerlendirme

Yerinde İncelemede Elde Edilen Belgelere İlişkin Savunma

(219) RTM ile ilişkilendirilen tek belgenin rakip teşebbüs MATLI'dan elde edilen 16.01.2019, 17.01.2019 ve 19.01.2019 tarihli bir WhatsApp görüşmesi olduğu, bahse konu görüşme kayıtlarında ABALI, ERİŞ, ÖDEMİŞ, TOROS ile birlikte "Reva" isminin geçtiği, şirketin sektörde RTM olarak bilindiği ve "Reva"nın RTM'nin kullandığı yem markalarından biri olduğu, ilgili tarih aralığında MATLI ile hiçbir görüşme yapılmadığı, dolayısıyla yazışmayı yapan kişinin bu metinde "Reva" ifadesini gelişigüzel, sehven ve hiçbir dayanağı olmadan kullanmış olabileceği iddia edilmiştir. Ayrıca, söz konusu yazışmada kesin olarak RTM ile görüşüldüğünden ve görüşülen kişinin kim olduğundan bahsedilmediği, bahsi geçen görüşmede diğer teşebbüsler ile gerçekleşen görüşmelerin detaylarına yer verilirken "Reva" ile gerçekleşen görüşme hakkında hiçbir detayın yer almamasının RTM ile böyle bir görüşmenin gerçekleşmediğini gösterdiği ve bu nedenle delilin "delillerin güvenilirliği" prensibine aykırı olduğu, dosya kapsamında yapılan tespitlerde yer verilen delillerden hiçbirinin RTM'den elde edilmediği ve söz konusu delillerde RTM'te ait bir WhatsApp yazışması veya e-postanın yer almadığı ifade edilmiştir.

(220) Savunmada ayrıca; Belge-15'te geçen "...sa. Reva ve abalı sonrası" ibaresinin Reva markalı üründeki 12.01.2019 tarihinde gerçekleşen fiyat değişikliği ve yeni liste açıklaması nedeniyle kullanılmış olabileceği, söz konusu yazışmanın devamında RTM'ye atıfla aktarılan bir ifadenin bulunmamasının RTM ve MATLI arasında bir

görüşme olmadığını gösterdiği, RTM'nin bahsi geçen yazışmalardan hemen sonra 26.01.2019 tarihinde fiyatlarını düşürdüğü, bu fiyat değişiminin hem görüşmenin gerçekleşmediğini hem de söz konusu dönemde kartel iddiasının tam aksi istikamette davranıldığını gösterdiği, MATLI'dan elde edilen WhatsApp görüşmelerinin şirket iç yazışması niteliğinde olduğu, Kurul uygulamasında -Akdeniz Çimento⁶⁸ kararında olduğu gibi- iç yazışmaların ihlalin ispatı için tek başına yeterli görülmediği, RTM'nin yazışmanın gerçekleştiği tarihlerde veya herhangi bir tarihte rakipleri ile fiyat listeleri, üretim miktarı vb. hususlar hakkında doğrudan veya dolaylı hiçbir görüşmesinin bulunmadığı, dosya kapsamında RTM'de gerçekleştirilen yerinde incelemelerde de söz konusu görüşmeye ilişkin bir bulguya rastlanmadığı, yem piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğrudan doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalara hiçbir surette taraf olunmadığı, RTM'nin herhangi bir uyumlu eyleminin de bulunmadığı, dosyaya sunulan ekonomik delillerin incelenmesi neticesinde de teşebbüsün 4054 sayılı Kanun'a aykırı bir davranışının bulunmadığının anlaşılacağı ifade edilmiştir.

(221) Soruşturma Raporu'nda atıf yapılan Danıştay 13. Dairesinin 11.12.2019 tarih ve 2015/3353 E. 2019/4244 K. sayılı kararının somut olayda RTM açısından emsal teşkil edemeyeceği, söz konusu kararda bir kartel toplantısına yahut anlaşmasına katılan teşebbüslerden biri tarafından tutulan ve diğerlerinin katılımını kayda alan notlar veya toplantı yahut anlaşmayla eş zamanlı oluşturulan e-postaların diğer teşebbüs hakkında delil olarak kullanılabilceğinden bahsedildiği ancak RTM'nin herhangi bir kartel toplantısı veya anlaşmasının tarafı veya bu toplantılar ile eş zamanlı oluşturulan belgelerin muhatabı olmadığı, söz konusu kararda iddia konusu olguların net bir şekilde ispatlandığı ifade edilmiştir.

➤ RTM'nin soruşturma konusu iddialara ilişkin yaptığı bu savunmalara, dosya kapsamında yapılan incelemelerde teşebbüs hakkında 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiğine ilişkin bilgi ve belgeye ulaşılamamış olması ve herhangi bir ihlal tespiti yapılmamış olması dolayısıyla cevap verilmesine gerek duyulmamıştır.

Rekabet İhlalini Gösterebilmek İçin Aranılan İspat Standardının RTM Bakımından Sağlanmadığına İlişkin Savunma

(222) Rekabet hukuku uygulamasında rekabet ihlali türleri arasında bir farklılık bulunmadığı, Kurulun yakın tarihli Sahibinden⁶⁹ kararının yargısal denetiminde⁷⁰ ispat standardının "her türlü şüpheden uzak, açık ve kesin deliller" olarak ifade edildiği, aynı kararda şüphe üzerinden bir kanaate ulaşılmamasının da hukuken yetersiz kalacağı hususlarının yer aldığı, benzer değerlendirmelere Kurulun Akaryakıt⁷¹ kararının yargısal denetiminde⁷² de yer verildiği, rekabet ihlali şüphesi ile soruşturma açılması kararı verilmesinin içtihadı uygun olmakla birlikte ihlal iddiasında bulunulabilmesi için daha yüksek bir ispat standardının sağlanması gerektiği, Kurulun geçmiş tarihli kararlarının⁷³ da bu yönde olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, Kurulun Akaryakıt⁷⁴ kararına ilişkin olarak açılan iptal davasını inceleyen mahkemenin, davacı teşebbüs tarafından bayilerin satış fiyatının belirlendiği veya bu fiyatlara müdahale edildiği yönündeki iddiaların, "her türlü

⁶⁸ 03.10.2006 tarihli ve 06-69/930-267 sayılı Kurul kararı.

⁶⁹ 01.10.2018 tarih ve 18-36/584-285 sayılı Kurul kararı.

⁷⁰ Ankara 6. İdare Mahkemesinin 18.12.2019 tarih ve 2019/946 E. ve 2019/2625 K. sayılı kararı.

⁷¹ 12.03.2020 tarih ve 20-14/192-98 sayılı Kurul kararı.

⁷² Ankara 7. İdare Mahkemesinin 14.01.2021 tarih ve 2021/60 E. sayılı kararı.

⁷³ Kurulun; 23.12.2010 tarih ve 10-80/1687-640 sayılı ve 11.11.2010 tarih ve 10-72/1503-572 sayılı kararları

⁷⁴ 12.03.2020 tarih ve 20-14/192-98 sayılı Kurul kararı.

tereddütten uzak, kesin ve tartışmasız olarak elde edilmiş somut delillerle” ispatlanamadığını belirterek kararı iptal ettiği⁷⁵ ifade edilmiştir.

- (223) Kurulun İthal Kömür⁷⁶ kararının mevcut dosyaya benzerlikler gösterdiği, ilgili kararda Mir Trade’e ilişkin rakip teşebbüslerden elde edilen iç yazışmalar dışında bir belgeye ulaşılamadığı, Mir Trade’e gıyaben aktarılan ifadelerin ve çalışan isimlerinin rakip iç yazışmalarında geçmesine rağmen teşebbüs hakkında idari bir yaptırım uygulanmadığı, soruşturma dosyasındaki mevcut belgede ise yalnızca “Reva” ibaresinin geçtiği, teşebbüse atfedilen bir konuşma içeriğinin de bulunmadığı ifade edilerek istikrar ve eşitlik ilkeleri doğrultusunda teşebbüs hakkında da bir idari yaptırım uygulanmaması gerektiği savunulmaktadır.
- (224) Kurulun Adana Çimento⁷⁷ kararında da salt ikincil delillerin varlığının soruşturma açılması için yeterli görülmediği, benzer şekilde otomobil üreticilerinin özel tüketim vergisi (ÖTV) indirimini takiben birlikte hareket ederek fiyat artışına gittikleri ve mal arzını kısıtıkları iddiasının incelendiği Otomotiv⁷⁸ kararında da uyumlu eylemin varlığının ortaya konulması için pazar koşullarının çok iyi analiz edilmesi gerektiğinin vurgulandığı, Mardin Yumurtacılar⁷⁹ kararında toplantının içeriğine ilişkin olarak, tek taraflı beyanın irade uyuşmasını ispat etmek için yeterli bir emare oluşturmadığı yönünde bir yaklaşımın benimsendiği dile getirilmiştir.
- RTM’nin soruşturma konusu iddialara ilişkin yaptığı bu savunmalara, dosya kapsamında yapılan incelemelerde teşebbüs hakkında 4054 sayılı Kanun’u ihlal ettiğine ilişkin bilgi ve belgeye ulaşılamamış olması ve herhangi bir ihlal tespiti yapılmamış olması dolayısıyla cevap verilmesine gerek duyulmamıştır.

I.5.6. ÖDEMİŞ Yazılı Savunması ve Değerlendirme

İhlal Tespitine İlişkin Savunma

- (225) Dosya kapsamında yer verilen belgelerden sadece Belge/15-1’in ÖDEMİŞ ile ilişkilendirildiği, Soruşturma Raporu’nda yer verilen “Savunmalara Yönelik Değerlendirme” başlığı altında “Aşağıda teşebbüslerden gelen savunmalara verilen değerlendirmeler bulunmakta olup her savunmaya doğrudan cevap verilmemesi savunmanın kabul edildiği anlamına gelmemektedir” ifadesinin tarafların savunma haklarının kısıtlandığı anlamına geldiği, genel savunmaların toplu bir biçimde değerlendirilirken teşebbüs özelinde bir değerlendirmenin yapılması gerektiği ifade edilmektedir.
- (226) Soruşturma Raporu’nda yer verilen toplu savunmaların birçoğunun ÖDEMİŞ açısından geçerli olmadığı, Belge-15/1’de rakip şirket çalışanının ÖDEMİŞ Genel Müdürü veya Satış Müdürü ile görüştüğüne dair hiçbir ifade bulunmadığı, bu nedenle Soruşturma Raporu’nun 199. paragrafında yer verilen “*Rakipler arası iletişimin teşebbüslerin genel müdürleri ve/veya satış müdürleri arasında gerçekleştiği yukarıdaki bölümlerde ortaya konulmuştur.*” ifadesinin ÖDEMİŞ açısından gerçeği yansıtmadığı, bu nedenle Belge-15’in ispat standardını karşılayamayacağı ifade edilmektedir.
- (227) Soruşturma Raporu’nda yer alan ÖDEMİŞ hakkındaki tek belgede teşebbüsün isminin değil satışını yaptığı ürünlerden birinin markasının yer aldığı, Belge-15’in 16-17-19.01.2019 tarihli olduğu, teşebbüsün 22.12.2018 tarihinde fiyatlarını yükselttikten

⁷⁵ Ankara 7. İdare Mahkemesinin 14.01.2021 tarih ve 2021/60 E. sayılı kararı.

⁷⁶ 25.07.2006 tarih ve 06-55/712-202 sayılı Kurul kararı.

⁷⁷ 09.07.2015 tarih ve 15-29/434-127 sayılı Kurul kararı

⁷⁸ 24.6.2009 tarih ve 09-30/637-150 sayılı Kurul kararı.

⁷⁹ 13.06.2019 tarih ve 19-21/306-132 sayılı Kurul kararı.

sonra 05.04.2019 tarihine kadar herhangi bir fiyat artışı gerçekleştirmediği, ancak yazışmada yazışma tarihinden bir hafta sonra ÖDEMiŞ'in fiyat artıracığının belirtildiği, bu bağlamda belgenin tutarsız olduğu bu nedenle Belge-15'in ÖDEMiŞ bakımından ispat standardını karşılayamadığı ifade edilmektedir.

- ÖDEMiŞ'in soruşturma konusu iddialara ilişkin yaptığı bu savunmalara, dosya kapsamında yapılan incelemelerde teşebbüs hakkında 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiğine ilişkin bilgi ve belgeye ulaşılamamış olması ve herhangi bir ihlal tespiti yapılmamış olması dolayısıyla cevap verilmesine gerek duyulmamıştır.

İhlal İspat Standardına İlişkin Savunma

- (228) Soruşturma Raporu'nda yer verilen Danıştay 13. Dairesinin 11.12.2019 tarih ve 2015/3353 E. 2019/4244 K. sayılı kararının ÖDEMiŞ bakımından emsal teşkil edemeyeceği, atıf yapılan kararda rakip teşebbüslerde tespit edilen belgelerin delil olarak kullanılabilirdiği, çünkü bu belgelerin diğer tespitlerle tam bir uyum içerisinde olduğu ve doğrulukları konusunda hiçbir tereddüt bulunmadığı mevcut dosya bakımından ise Kurul ve mahkeme kararlarında aranan ispat standardının ÖDEMiŞ bakımından karşılanamadığı iddia edilmektedir.

- ÖDEMiŞ'in soruşturma konusu iddialara ilişkin yaptığı bu savunmalara, dosya kapsamında yapılan incelemelerde teşebbüs hakkında 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiğine ilişkin bilgi ve belgeye ulaşılamamış olması ve herhangi bir ihlal tespiti yapılmamış olması dolayısıyla cevap verilmesine gerek duyulmamıştır.

I.5.7. TOROS Yazılı Savunması ve Değerlendirme

Pazarın Yapısına ve Teşebbüslerin Pazar Paylarına İlişkin Savunma

- (229) Yem sektöründe 500'den fazla işletmenin faaliyet gösterdiği, sektörün parçalı bir yapı sergilediği TOROS'un da nispeten düşük pazar payına sahip olduğu, teşebbüsün; Trakya, İzmir, Ödemiş, Biga, Balıkesir, Aydın gibi önemli yem üretim ve tüketim bölgelerinde faaliyet göstermediği, bu nedenle rakipleri ile 4054 sayılı Kanun'a aykırı uyumlu eylem/anlaşma içinde bulunmasının hayatın olağan akışına aykırı olduğu ifade edilmektedir.

- Mevcut savunmaya cevaben 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde teşebbüslerin sahip oldukları pazar gücünün ve faaliyet gösterdiği bölgelerin farklılaşmasının ihlal tespitine bir etkisi bulunmadığı belirtilmelidir.

Yerinde İncelemede Elde Edilen Belgelere İlişkin Savunma

- (230) Soruşturma Raporu'nda TOROS aleyhine Belge-15/1'de yer alan yazışmanın dışında bir belgenin bulunmadığı, söz konusu belgede de fiyatlarla ilgili herhangi bir bilginin yer almadığı, ilgili görüşmede yalnızca sektörün sorunlarının konuşulduğu ifade edilerek görüşmenin rekabet hukukuna aykırılık oluşturmadığı iddia edilmiştir.

- TOROS'un soruşturma konusu iddialara ilişkin yaptığı bu savunmalara, dosya kapsamında yapılan incelemelerde teşebbüs hakkında 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiğine ilişkin bilgi ve belgeye ulaşılamamış olması ve herhangi bir ihlal tespiti yapılmamış olması dolayısıyla cevap verilmesine gerek duyulmamıştır.

I.6. İdari Para Cezasına İlişkin Değerlendirme

- (231) 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Bu Kanun'un 4, 6 ve 7 nci maddelerinde yasaklanmış davranışlarda bulunanlara, ceza verilecek teşebbüs ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin nihai karardan bir önceki mali yılsonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en*

yakın mali yılsonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin yüzde onuna kadar idarî para cezası verilir” hükmüne yer verilmiştir. Ceza Yönetmeliği'nin 1. maddesinde ise Yönetmeliğin amacı; “4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun 4 üncü ve 6 ncı maddelerinde yasaklanmış davranışlarda bulunan teşebbüs ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyeleri ile bunların yönetici ve çalışanlarına, aynı Kanunun 16 ncı maddesi gereğince verilecek para cezasının tespitine ilişkin usul ve esasları düzenlemek” şeklinde belirlenmiştir.

- (232) Yukarıda yer verilen değerlendirmeler çerçevesinde, soruşturma tarafı teşebbüslerden ABALIOĞLU, CP, MATLI ve ERİŞLER'in yem satış fiyatlarını birlikte belirlemek suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri bu nedenle 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesi ve Ceza Yönetmeliği hükümleri uyarınca idari para cezası uygulanması gerektiği kanaatine varılmıştır.
- (233) Ceza Yönetmeliği'nin 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde para cezası belirlenirken öncelikle temel para cezasının hesaplanacağı, ardından ağırlaştırıcı ve hafifletici unsurların göz önünde bulundurulacağı belirtilmektedir. Diğer yandan Ceza Yönetmeliği'nin 5. maddesinde temel para cezasının hesaplanması bakımından “karteller” ve “diğer ihlaller” şeklinde bir ayırım yapılmış, ardından 6. ve 7. maddelere göre ağırlaştırıcı ve hafifletici unsurların dikkate alınması öngörülmüştür.
- (234) Ceza Yönetmeliği'nin 5. maddesinde temel para cezası düzenlenmektedir. Buna göre temel para cezası hesaplanırken ihlalde bulunan teşebbüslerin yıllık gayri safi gelirlerinin karteller için %2'si ile %4'ü, diğer ihlaller için %0,5'i ile %3'ü arasında bir oran esas alınacaktır.
- (235) Soruşturma kapsamında tespit edilen eylemin ABALIOĞLU, MATLI, CP ve ERİŞLER bakımından, Ceza Yönetmeliği'nin 5. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca “diğer ihlaller” kategorisinde olduğu değerlendirilmiş, temel para cezası başlangıç oranı %(.....) olarak tespit edilmiştir.
- (236) Ceza Yönetmeliği'nin 5. maddesine göre temel para cezasının belirlenmesinde ikinci adım ihlalin süresidir. Yönetmeliğin 5. maddesinin üçüncü fıkrasında ise ilk fıkraya göre belirlenen para cezası miktarının bir ila beş yıl arasında süren ihlallerde yarısı oranında, beş yıldan uzun süren ihlallerde ise bir katı oranında artırılacağı düzenlenmiştir.
- (237) ABALIOĞLU, MATLI, CP ve ERİŞLER bakımından dosya kapsamında tespit edilen ihlal, ABALIOĞLU bakımından Belge-15,16 ve 18 ile ortaya konulan eylemler nedeniyle ihlalin süresinin bir yıldan uzun beş yıldan kısa sürdüğü; MATLI bakımından Belge-15, 16,18 ve 84/6-11 ile ortaya konulan eylemler nedeniyle ihlalin süresinin bir yıldan uzun sürdüğü beş yıldan kısa sürdüğü; CP bakımından ABALIOĞLU'ndan elde edilen Belge 84/1 no.lu iç yazışma ile ortaya konulan eylemler nedeniyle ihlal süresinin bir yıldan uzun beş yıldan kısa sürdüğü ve son olarak ERİŞLER bakımından Belge-15 ve 84/2-11 ile ortaya konulan eylemler nedeniyle ihlal süresinin bir yıldan uzun beş yıldan kısa sürdüğü anlaşıldığından belirlenen başlangıç oranı Ceza Yönetmeliği'nin 5. maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendi uyarınca yarısı oranında arttırılarak temel para cezası %(.....) olarak tespit edilmiştir.
- (238) Diğer taraftan soruşturma taraflarından RTM, ÖDEMİŞ ve TOROS'un 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiğine ilişkin yeterli bilgi ve belgeye ulaşılamadığından anılan teşebbüslere Kanun'un 16. maddesi çerçevesinde idari para cezası uygulanmasına yer olmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

J. SONUÇ

(239) Rekabet Kurulunun 18.03.2021 tarih, 21-15/179-M sayılı kararı uyarınca yürütülen soruşturma ile ilgili olarak düzenlenen Rapor'a ve Ek Görüş'e, toplanan delillere, yazılı savunmalara, sözlü savunma toplantısında yapılan açıklamalara ve incelenen dosya kapsamına göre;

A.

1. Abalıoğlu Yem Sanayi AŞ,
2. C.P. Standart Gıda San. ve Tic. AŞ,
3. Matlı Yem Sanayi ve Ticaret AŞ,
4. Erişler Yem San. ve Tic. AŞ

unvanlı teşebbüslerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiklerine,

B. Bu nedenle 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrası ve Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar İle Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik'in 5. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ve ikinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının (a) bendi uyarınca

- a) 2021 yılı gayrisafi gelirleri üzerinden %(...) oranında olmak üzere Abalıoğlu Yem Sanayi AŞ'ye 40.516.029,59 TL tutarında,
- b) 2021 yılı gayrisafi gelirleri üzerinden %(...) oranında olmak üzere C.P. Standart Gıda San. ve Tic. AŞ'ye 44.780.758,04 TL tutarında,
- c) 2021 yılı gayrisafi gelirleri üzerinden %(...) oranında olmak üzere Matlı Yem Sanayi ve Ticaret AŞ'ye 58.392.233,77 TL tutarında,
- d) 2021 yılı gayrisafi gelirleri üzerinden %(...) oranında olmak üzere Erişler Yem San. ve Tic. AŞ'ye 15.702.799,53 TL tutarında,

idari para cezası verilmesine,

C. Gürsoy Yem Gıda ve Hayvancılık San. Tic. AŞ, E.R. Yem Gıda Tarım Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti. ve Rtm Tarım Kimya San. ve Tic. AŞ'nin 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiğine ilişkin bilgi ve belgeye ulaşılamadığından anılan teşebbüslere Kanun'un 16. maddesi çerçevesinde idari para cezası uygulanmasına yer olmadığına

OYBİRLİĞİ ile gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere, karar verilmiştir.